

Musiikkitoimintaa kuulon ja puhutun kielen tueksi

CIsu-musa-hankkeesta syntynyt opas puhemuskaritoiminnan toteutukseen sekä kuulovammaisten lasten huomiointiin kaikessa musiikkitoiminnassa.

CIsu-
musa

TOTEUTETTU
YHTEISTYÖSSÄ:

SIGNE & ANE
GYLLENBERGS
STIFTELSE

RESONAARI
HELSINKIMISSIO

Sisällysluettelo

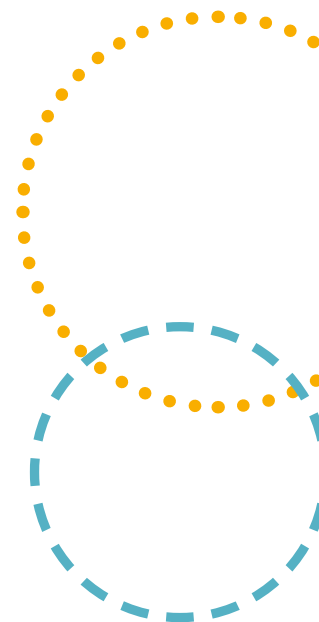
Esipuhe.....	4
1. Cisumusa – Musiikkitoimintaa kuulon ja puhutun kielen tueksi.....	6
CISUMUSA-HANKE	6
TIETOA KUULOVAMMASTA JA KUULON APUVÄLINEISTÄ	12
KUUNTELEMISEN JA PUHUTUN KIELEN	19
KEHITTÄMISEN TUKEMINEN ARJESSA	19
LAULU- JA MUSIIKKITOIMINTA PUHUTUN KIELEN TUKEMISESSA	32
KUULOVAMMAISTEN LASTEN PUHEKIELTÄ	35
KEHITTÄVÄ MUSIIKKITOIMINTA	35
TUKILAPSIA RYHMÄSSÄ.....	41
KUULOMUSKARI	43
KUULOVAMMAINEN LAPSI JA MUSIIKISTA NAUTTIMINEN	48
VANHEMPIEN PALAUTTEITA PUHEMUSKARISTA:	50
2. Mukula- projektista Mulapapu-tutkimukseen	51
TUTKIMUSTEN TAUSTAA	51
MULAPAPU-TUTKIMUKSEN ALUSTAVAT TULOKSET	57

3. Puhemuskarin toimintamallin kehitys	81
PUHEMUSKARIN TOIMINTAMALLI JA SEN KEHITYS	
CISUMUSA -HANKKEEN AIKANA.....	81
HELSINKI, SYKSY 2019 LÄHIPUHEMUSKARI (1–4-VUOTIAAT LAPSET)	85
KEVÄT 2020 LÄHIRYHMÄ (OSITTAIN ETÄNÄ) (4–6-VUOTIAAT LAPSET)	98
SYKSY 2020 LÄHIRYHMÄ (4–6-VUOTIAAT LAPSET)	109
JYVÄSKYLÄ, ETÄRYHMÄT SYKSY 2020 JA KEVÄT 2021	
3–6-VUOTIAAT LAPSET	119
TAMPERE, SYKSY 2021 – TAMPEREEN ETÄ- JA LÄHIRYHMÄT	
(1–2-VUOTIAAT LAPSET)	129
KEVÄT 2022 (1–5-VUOTIAAT LAPSET)	141
LOPUKSI LOGOPEDIAN OPISKELIJOIDEN TERVEISET LUKIJALLE:.....	148
PUHEMUSKARITOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS	
CISUMUSA-HANKKEEN AIKANA.....	150
KEHITTÄMISIDEOITA PUHEMUSKAREIHIN TULEVAISUUDESSA.....	156
LOPUKSI	157
LÄHTEET	159

Esipuhe

C lsumusa-projekti on rakennettu kuulovammaisten lasten ja heidän perheidensä lähtökohdista. Se pohjautuu myös Lindforsin säätiön MUKULA-projektin aikana saatuihin kokemuksiin sekä tuloksiin ja tietoon kuulovammaisten lasten haasteista ja kuntoutuksesta.

Kun kuulevaan perheeseen syntyy lapsi, jolla todetaan huono kuulo tai epäily siitä, saattaa vanhempien ennakkokäsitys lasten kasvatuksen 'tiekartasta' muuttua 'eri mantereeseen kartaksi'. Miten tästä nyt eteenpäin? Kuuleeko lapsi ääntäni, kannattaako minun puhua tai laulaa hänelle? Todellisuudessa hän tarvitsee paljon rauhallista, kohdennettua puhetta ja laulua. Vauvasta alkaen kuulovammainen pienokainen hyötyy kotilaulamisesta ja nauttii esimerkiksi vauvamuskaritoiminnasta kuulonsa kehittämiseksi. Kuulovamman vuoksi kaikessa kodin ulkopuolisessa, esimerkiksi päiväkodissa tai musiikkileikkikoulussa, ryhmässä tapahtuvassa musiikkitoiminnassa on kuitenkin osattava ottaa huomioon lapsen huonokuuloisuus ja siitä johtuvat erityistarpeet. Ryhmät eivät saa olla liian suuria, sillä taustahäly ja liialliset visuaaliset virikkeet vievät lapsen tarkkaavuuden pois ryhmän toiminnasta.

Pienryhmät ovat parhaita. Jos ohjaajalla ei ole aikaisempaa kokemusta siitä miten kuulovammaisen lapsi otetaan huomioon, millainen musiikki parhaiten soveltuu hänelle, mikä on lapselle helppoa ja mikä haastavaa, tulisi ohjaajan saada neuvoja ja koulutusta tähän. Lapsen kielellinen taso on lauluvalinnassa ja ohjauksessa syytä ottaa huomioon. Esimerkiksi 2- tai 3-vuotiaana taso on usein heikompi kuin normaalisti kuulevilla ikätovereilla. On myös hyvä opetella yhdistelemään kuvia, leluja ja ym. visuaalista materiaalia musiikkitoimintaan ja siten havainnollistamalla tukea kuulovammaisen lapsen musiikillista ja kielellistä kehitystä.

Erityisesti kuulovammaisille lapsille suunnatuissa musiikkiryhmissä otetaan huomioon edellä mainitut näkökulmat. Niissä saavat sekä lapset että vanhemmat tärkeää ja kannustavaa vertaistukea toisilta. Yllä olevista lähtökohdista halusimme CIsomusa-hankkeen lopputuotoksissa tarjota jotain "kättä pidempää" kuulovammaisen lapsen vanhemmille ja heidän lapsensa kohtaaville ammattilaisille.

1. Cisumusa – Musiikkitoimintaa kuulon ja puhutun kielen tueksi

CISUMUSA-HANKE

LapCI ry:n keväällä 2018 toteuttamassa jäsenkyselyssä toivottiin muskaritoimintaa pienille lapsille sekä lisää vertaistukitoimintaa pienten lasten perheille. Yhdistyksen hallituksessa on useampi perhe, jotka ovat osallistuneet Lindforsin säätiön organisoimaan Mukula-puhemuskaritoimintaan ja pitäneet sitä hyödyllisenä sekä lasten kielenkäyttötaitojen että vertaistuen saamisen kannalta. Perheet ovat saaneet olla todistamassa ihmettä, kun kuuro lapsi oppii laulamaan, käyttämään kuuloaan ja ääntään ja puhumaan. Kun sen saa kokea yhdessä vertaisen kanssa, on se kahta kauniimpaa. Näin syntyi ajatus Cisumusa-hankkeesta.

Vanhemmat ovat lapsensa ensimmäiset kielimallit. Juuri he kommunikoivat lapsen kanssa arjessa. Heidän toimintamallinsa ja osaamisensa kommunikaation mahdollistajina on ensiarvoisen tärkeä kuulovammaisen lapsen myöhemmän kehityksen kannalta. Vanhempien ja lasten laulaminen ja soittaminen voi johtaa

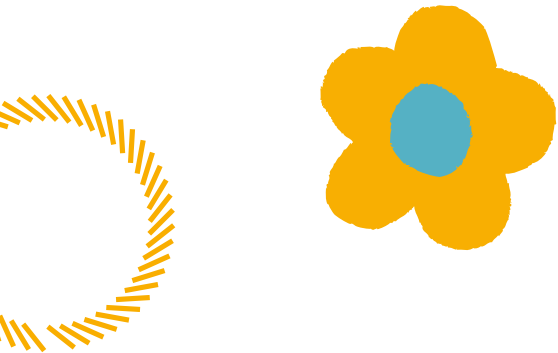
huonokuuloisen lapsen parempaan musiikin ja puheen havaitsemiseen ja kielellisiin taitoihin. Näissä kaikissa kuulovammaisilla lapsilla on haasteita, mikä haittaa sosiaalista kanssakäymistä ja oppimista. Lindforsin säätiön "Mukula"- projektissa (2008–2013) kehitettiin toimiva ja testattu malli kuulovammaisten lasten puhemuskaritoiminnalle, joka auttaa perhettä musisoimaan kuulovammaisen lapsen kommunikaatiotaitoja parantavalla tavalla. Toiminta mahdollistaa myös vertaistuen.

Puhemuskari on kehitetty erityisesti kuulovammaisia lapsia varten ja siinä yhdistetään kielen ja kuulon kuntoutus tavoitteelliseen musiikkitoimintaan. Mallissa puhekielen kehityksen, kuulovammojen ja musiikkipedagogian asiantuntijat yhdistävät tietotaitonsa.

Tarkkaavaisia osallistujia puhemuskarissa.

Clsumusa-hankkeessa on järjestetty puhemuskaritoimintaa 0-6-vuotiaille kuulovammaisille lapsille. Puhemuskarin lisäksi osa perheistä on sitoutunut MULAPAPU (Miten MUsiikki-interventio ja LAulu PARantavat kuulovammaisten lasten PUhekieltä) -tutkimukseen, jossa selvitetään mm. puhemuskarin konkreettisia vaikutuksia kuulovammaisen lapsen musiikilliseen ja kielelliseen kehitykseen. Lasten vanhempia on myös haastateltu ennen puhemuskarin alkamista. MULAPAPU-tutkimuksen "mittareiden" ja haastatteluiden perusteella on tehty johtopäätöksiä siitä, mihin asioihin puhemuskaritoiminta voi vaikuttaa, määritelty kunkin ryhmän toiminnan tavoitteet ja niihin liittyvät toimintatavat.

[Linkki Lindforsin säätiön sivuille](#)

Clsumusa on kehittämishanke, jota on toteutettu yhdessä ohjausryhmän asiantuntijoiden avustuksella. Clsumusan puhemuskareista on luotu toimintamalli, jonka esittelemme tässä oppaassa. Toimintamallin avulla ammattilaiset voivat käyttää musiikkia tehokkaasti osana kuulon kuntoutusta ja tukea perheitä käyttämään musiikkia osana kuulovammaisen lapsen arkea siten, että se edistää musiikin ja puheen havaitsemista sekä, puheen ja kielen kehitystä ja tätä kautta kommunikointia arjessa. Saavutettavuuden tueksi puhemuskarimalli on käytettävissä myös etänä. Clsumusa-hankkeessa puhemuskareita ohjasivat musiikkipedagogi (opiskelija tai ammattilainen) yhdessä puheterapeutin (opiskelijan tai ammattilaisen) kanssa.

Lisätietoa
logopediasta

Lisätietoa
musiikkipedagogiasta

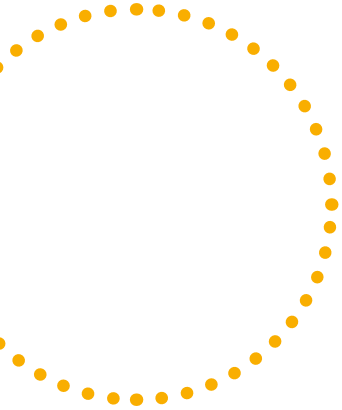
Toimintaan oli suunnitelmassa sisällyttää yksi vertaisviikonloppu ryhmää kohden, jonka tarkoituksena on vertaistuen ja ystävyyksien syntyminen puhemuskaritoiminnan oheistuotteena. Muiden kuulovammaisten lasten kohtaaminen auttaa lasta suhtautumaan myönteisesti omaan kuulovammaansa ja tarjoaa mahdollisuuden puhua siitä muiden lasten ja perheiden kanssa.

Sylitysten kevään 2022 Vertaisviikonloppussa Tampereen Varalassa.

Ensimmäisen puhemuskariryhmän jälkeen vuonna 2019 järjestettiin vertaisviikonloppu, josta tykättiin kovasti. Koronapandemia valitettavasti peruutti vuosien 2020 ja 2021 vertaisviikonloput, mutta keväällä 2022 viikonloppu oli mahdollista järjestää.

Viikonloppuun olivat tervetulleita kaikki ryhmän puhemuskarilaisten perheet. Csumusa-hanke pyrki juurruttamaan puhemuskaritoimintaa sekä kuulovammaisille suunnattua musiikkitoimintaa, jotta toiminta jatkuisi myös hankkeen jälkeen.

Kävelyllä Suomenlinnassa Vertaisviikonlopussa syksyllä 2019.

TIETOA KUULOVAMMASTA JA KUULON APUVÄLINEISTÄ

Yhdellä tuhannesta lapsesta todetaan keskivaikea tai vaikea kuulovamma. Siinä tapauksessa, jos ihmiseltä ei löydy kuulohermoa, se toimii erittäin huonosti, korvasa on hankala epämuodostuma tai jos lapsen kuurousaika on kestänyt liian pitkään, on kuulon palauttaminen kuulon apuvälineiden avulla mahdotonta.

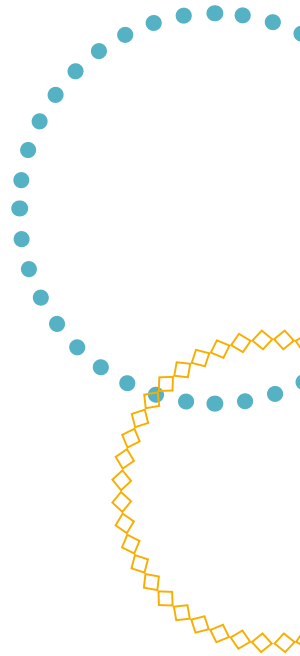

Kuulovamma voi johtua monesta eri syystä ja se voi olla lapsella jo syntyessä tai tulla myöhemmällä iällä esimerkiksi tapaturman seurauksena. Sisäkorvaistutteen ovat mahdollistaneet puhutun kielen myös erittäin vaikeasti kuulovammaisille lapsille. Jopa 98 %:lla heistä on normaalisti kuulevat vanhemmat, jotka toivovat voivansa kommunikoida lapsensa kanssa omalla äidinkielellään puhuen. Kuulokojeilla tuetaan lapsen kuuloa, kun on kyse lievemmästä kuulovammasta. Kuulovamma voi myös olla etenevä, eli pahentua iän myötä. Kun lapsella todetaan kuulovamma, sitä seurataan kontrollikäynneillä säännöllisesti ja pohditaan tukikeinot aina kunkin lapsen tilanteen mukaan.

Lievemmissä kuulovammoissa avuksi riittää kuulokoje. Kuulokoje yleisimmin asetetaan korvan taakse ja se lähinnä vahvistaa ympäriltä tulevia ääniä. Kuulokoje valitaan ja säädetään aina yksilöllisesti henkilön tarpeisiin sopivaksi. Kun kuulokojeella ei saavuteta riittävää kuulon tasoa ja kuulovamma on erittäin vaikea, silloin harkitaan sisäkorvaistutetta.

Sisäkorvaistute vaatii leikkauksen. Leikkauksessa istute laitetaan kallon päälle korvan taakse ihon alle. Korvassa olevan simpukan sisään asetetaan elektrodiketju, jossa on 22 elektrodia. Laitteen avulla stimuloidaan kuulohermon säikeitä sähköimpulssien avulla, jotka kulkevat kuulohermo pitkin aivojen kuuloalueelle. Aivoissa impulssit tulkitaan ääniksi. Koska sisäkorvaistute välittää äänen sähköisenä, sen välittämä tieto puheen äänteisistä ja äänen korkeudesta on erilaista kuin kuulokojeiden tai normaalisti toimivan kuulojärjestelmän välittämä tieto. Aivot kuitenkin voivat oppia tulkitsemaan harjoituksen avulla tätä sähköistä tietoa.

Parhaiten lapsen kuuntelu- ja puhutun kielen taidot kehittyvät, jos lapsella on pääsy äänten maailmaan kuulon apuvälineiden avulla jo alle 1-vuotiaana. Alle 3-vuotiaana aloitetulla kuulon laitekuntoutuksella saadaan vielä suhteellisen hyviä tuloksia. Lapsen kuuntelu- ja puhekielen taitojen kehittyminen vaikeutuu selvästi, mikäli laitekuntoutus aloitetaan 5 ikävuoden jälkeen, jolloin aivot ovat jo alkaneet käyttää kuulolle varattuja alueita muuhun tarkoitukseen. Kun aivojen osat, jotka on varattu kuulolle, otetaan käyttöön mahdollisimman nuorena, kuulovammaisen lapsen puhutun kielen taidot lähestyvät normaalikuulon tasoa jo lapsena.

Kuuloliitto

Kuvassa sisäkorvaistuteen
ulkoinen puheprosessori ja
siihen kuuluvia lisävarusteita
ja muita tarvikkeita.

LapCI ry

Lisää sisäkorvaistutteilta voit lukea LapCI ry:n sivuilla.
Kuulokojeista saat tietoa Phonakin sivuilta..

Phonak

KUULOVAMMAN VAIKUTUS PUHEEN JA MUSIIKIN HAVAITSEMISEEN JA PUHUTUN KIELEN KEHITYKSEEN

Kuulovammaan liittyy tyypillisesti ongelmia puheen havaitsemisessa. Koska konsonantit, etenkin /k/, /p/ ja /t/, ovat hiljaisempia kuin vokaalit. Lieväkin kuulonalenema voi aiheuttaa niiden havaitsemisen ja erottelun vaikeuksia, joka hankaloittaa puheen ymmärtämistä. Myös vokaalien kuulonvaraisessa erottelussa voi olla haasteita. Ongelmia on erityisesti kuulla samanaikaisia ääniä, kuten puhetta taustahälyn vallitessa tai laulun sanoja voimakkaasti kuuluvien tai useiden säestyssoittimien kuuluessa laulun taustalla. Kuulovamma vaikeuttaa myös haasteita kuulla puhetta kaukaa. Erittäin vaikea, kuntouttamaton kuulovika taas aiheuttaa niin suuria puheen kuulonvaraisen havaitsemisen ongelmia, että se yleensä estää puheen ymmärtämisen pelkän kuulotiedon varassa kokonaan. Puheen oppimisen jälkeen kuuroutunut aikuinen saattaa ymmärtää huulioluvun avulla tässäkin tapauksessa (esimerkiksi ilman sisäkorvaistutetta) puhetta. Kuitenkin lapsi, jonka puhekieli on vasta kehittymässä, ei tyypillisesti opi havaitsemaan puhetta pelkän huulion näkemisen avulla. Äänen suunnan havaitseminen on myös haastavaa: lapsi kuulee kyllä äänen, mutta ei välttämättä tiedä mistä suunnasta se tulee. Uusimmissa kuulon apuvälineissä tätä ominaisuutta on pystytty kehittämään, mutta silti suuntakuulo vaatii paljon harjoittelua.

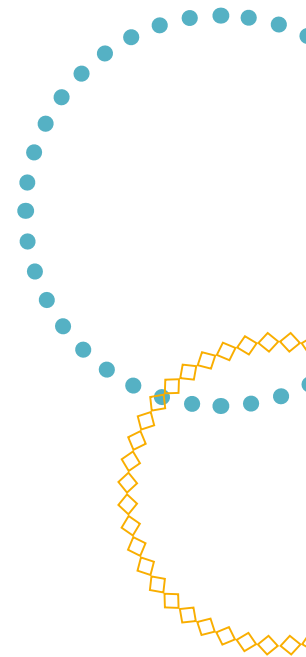
Myös viittomia voi käyttää lapsen kielen oppimisen tukena, varsinkin jos lapsen kotona käytetään niitä muutenkin, mutta pelkästään niiden avulla ei puhekielen oppiminen onnistu. Kuulemisen vaikeudet johtavat puhekielen omaksumisen vaikeutumiseen.

Vaikka laitekuntoutus aloitettaisiin varhain, kuulovammaisen lapsen on usein vaikeaa hahmottaa puheen musiikillisten piirteiden muutoksia, kuten korkeuden ja voimakkuuden vaihteluita. Näin on varsinkin sisäkorvaistutteen käyttäjien osalta. Sekä sisäkorvaistutteen että kuulokojeen käyttäjät havaitsevat tyypillisesti helpommin puheen ja musiikin äänen kestoihin perustuvat rytmit ja tempon. Käytämme puheessamme rytmi- ja korkeusvaihteluita esimerkiksi silloin, kun ilmaisemme tunteita. Iloinen puhe on yleensä korkeampaa ja nopeampaa kuin surullinen puhe. Surullinen puhe voi myös olla iloista hiljaisempaa, ja vihainen puhe puolestaan rytmikästä ja kovaäänistä. Puhekielen oppimisen kannalta tätä tunneprosodiaa vielä tärkeämpiä ovat painotukset. Suomen kielessä sanan ensimmäistä tavua painotetaan, ja tämä on vihje sanan alkamiselle, mikä auttaa lasta pilkkomaan lauseet sanoiksi ja oppimaan uusia sanoja. Painotamme myös lauseiden tärkeitä sanoja, mikä on myös tärkeä apu uusien sanojen oppimiselle. Nämä painotukset sanotaan korkeammalla ja voimakkaammalla äänellä kuin muut tavut tai sanat.

Jos lapsi ei kuule äänen korkeuksien eroja ja siten painotuksia, puhekielen omaksuminen vaikeutuu etenkin, jos lapsen on vaikeaa erottaa ääniteitä ja hänen puheen ymmärtämisensä on vasta aluillaan. Siksi on tärkeää, että kuulovammaisella lapsella on mahdollisuus oppia kuulemaan puheen musiikillisia piirteitä ja etenkin korkeuksien eroja, mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Voi sanoa, että musiikki ja puhe kulkevat pienen lapsen havaintomaailmassa käsi kädessä.

Kun kuulovammaisen lapsi alkaa kuulla, hänen puhuttu kielensä alkaa pikkuhiljaa kehittyä, jos laitteet toimivat ja heille puhutaan riittävästi. Hän alkaa ottaa vähitellen kiinni normaalisti kuulevia ikätovereitaan. Jotkut saavuttavat ikätoveriensa kielelliset taidot jo hyvissä ajoin ennen kouluikää, jos kuulon apuvälineet toimivat hyvin, ne saadaan säädettyä oikein ja jos lapsi kuulee hänelle suunnattua puhuttua kieltä hyvissä kuunteluolosuhteissa ja riittävän läheltä paljon. On kuitenkin kielellisiä taitoja, jotka usein jäävät normaalisti kuulevia ikätovereita heikommiksi kuulemisen vaikeuksien vuoksi. Näitä taitoja ovat mm. sanavarasto, sanojen ymmärtäminen ja tuottaminen. Uusien sanojen oppiminen saattaa kärsiä siitä, että lapsi kuulee sanat välillä väärin äänneiden erottelun ongelmien tai taustahälyn vuoksi, lapsi ei kuule muiden puhetta kaukaa tai lapsi ei pysty pilkkomaan painotusten avulla lauseita sanoiksi.

Sujuva sanojen löytäminen muistista on myös joidenkin lasten osalta vaikeaa johtuen esimerkiksi väärinkuulemisista tai siitä, että lapsi ei ole päässyt harjoittelemaan puhe-motoriikkaa (esim. jokeltelemaan) yhtä varhain kuin normaalisti kuulevat ikätoverinsa. Yläkäsitteiden oppiminen voi hidastua, jos ei niihin kiinnitetä erityishuomiota. Kielioppi-päätteet voivat jäädä oppimatta, jos niitä ei kuule vaikkapa lauseiden loppuissa, joissa ne sanotaan yleensä hiljaisella äänellä. Konsonanttien oppiminen voi viivästyä ja artikulaatio-virheitä voi jäädä puheeseen.

Luku- ja kirjoitusvalmiudet voivat olla puutteelliset – esimerkiksi riittämättä tai äänneiden yhdistäminen sanoiksi voi hankaloitua äänneiden kuulemisen vaikeuksien vuoksi.

Puheterapeuttien tehtävä on auttaa kuulovammaisen lapsen vanhempia ja muita aikuisia toimimaan niin, että lapsen kieli voi kehittyä parhaalla mahdollisella tavalla.

KUUNTELEMISEN JA PUHUTUN KIELEN KEHITTÄMISEN TUKEMINEN ARJESSA

RITVA TORPAN AJATUKSET
MITEN TOIMIA VASTAAVASTI
PUHEMUSKARISSA.

Kuulovammaiset lapset saavat usein puheterapiaa, mikä auttaa lasta saavuttamaan mahdollisimman hyvät puhutun kielen taidot. Puheterapeutti saattaa tavata lasta kahden kesken. Kaikkein tärkeintä on kuitenkin ohjata vanhempia, koska kuulovammaisen lapsen puhuttu kieli kehittyy parhaiten, kun kehitystä tuetaan arjessa. Tässä kappaleessa puheterapeutti Tanja Rasmussen kertoo, miten tämä kannattaa toteuttaa. Sinisellä värillä Ritva Torpan huomioita siitä, miten samoja periaatteita noudatetaan puhemuskarissa (tai muussa musiikkitoiminnassa, jossa on mukana kuulovammaisen lapsi).

Aikuisella on aina vastuu kuulovammaisen lapsen kommunikoinnin sujumisen turvaamisesta parhaalla mahdollisella tavalla. Selvitä aina ensin, millä keinoilla lapsi kommunikoi. Alla ohjeita, joilla voit tukea tehokkaasti lapsen aktiivisen kuuntelemisen ja puheen kehittämistä arjessa.

1. Huolehdi kuulon apuvälineiden käytämisestä ja toimimisesta

Ensisijainen tuki kuulon ja puheen kehittämisessä arjessa on huolehtia siitä, että lapsen kuulon apuvälineet toimivat hyvin ja ovat käytössä koko valveillaoloajan. Puhe kehittyy vain, kun lapsi kuulee. Opettele tarkistamaan kuulon apuvälineiden optimaalinen toiminta päivittäin.

TARKISTA ENNEN PUHEMUSKARIN ALKUA, TOIMIVATKO KUULON APUVÄLINEET KUTEN SISÄKORVAISUTTEET TAI KORVANTAUSKUULOKOJEET. LAITTEIDEN TOIMINNAN TESTAUKSEN VOI TEHDÄ NOPEASTI LINGIN ÄÄNTEIDEN AVULLA.

Lisätietoa Lingin äänneistä

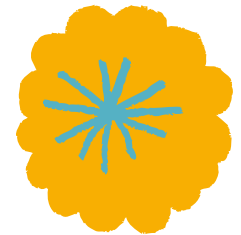

2. Luo rauhallinen ja hyvä kuunteluympäristö

Vähennä hälyä, huolehdi puheenvuoroista ja puhu lähellä lasta, jotta tämä kuulee puhetta äännetarkasti joutumatta pinnistelemaan. Hälyssä ja kauempaa puhetta on vaikeampaa seurata, tai kun monta ihmistä puhuu samaan aikaan.

PIDÄ RYHMÄKOKO PIENENÄ. LAULA
LÄHELLÄ LASTA. SÄESTÄ YHDELLÄ
SOITTIMELLA, JOTTA LAPSI VOI KUULLA
LAULUN SANAT.

3. Puhu rauhallisesti normaalilla äänenvoimakkuudella

Lapset ymmärtävät puhetta paremmin, kun puhut rauhalliseen tahtiin. Lasten puheen prosessointikyky ei ole yhtä nopea kuin aikuisten. Muistathan myös puhua selvästi sanat loppuun asti ääneen sanoen.

LAULA JA SOITA RAUHALLISESSA TEMPOSSA. AUTA VANHEMPIA LAULAMAAN PALJON MYÖS KOTONA, LAULU ON TYYPILLISESTI HITAAMPAA KUIN PUHE.

Siirry mieluummin lähemmäs lasta puhumaan kuin korostat äänenvoimakkuutta. Normaalia puheesta on helpompi saada selvää.

SAMA KOSKEE LAULUA JA SOITTOA. ETÄRYHMÄSSÄ HUOLEHDI SIITÄ, ETTÄ LAPSI ON RIITTÄVÄN LÄHELLÄ TIETOKONETTA TAI KAIUTTAMIA KUULEMISEN MAHDOLLISTAMISEKSI.

4. Sanoita runsaasti ja rikkaasti

Nimeä runsaasti, kerro, kuvaile, selitä ja ennakoi. Muista nimetä ja kuvailla konkreettisten asioiden ja tekemisten lisäksi myös tunteita, ajatteluasi kuten muistamista, uskomuksia, mielipiteitä, tykkäämisiä ja ongelmanratkaisua. Kun kuulon apuvälineet toimivat hyvin, kuulovammainen lapsi oppii puhetta kuten normaalikuuloinenkin lapsi, mutta tarvitsee tyypillisesti enemmän kielellistä mallia arjessaan kuroakseen kiinni kuulemisen ja puheen kehityksen viiveen.

VALITSE LAULUJA MONIPUOLISESTI ERI AIHEPIIREISTÄ - JA JOS TAVOITTEENA ON JONKIN TIETYN YLÄKÄSITTEEN TAI SANAN OPPIMINEN, LAULA JUURI NÄISTÄ. ANNA LAULUT KOTIIN MIELELLÄÄN JO ENNEN KUIN NE TULEVAT RYHMÄÄN ENNAKOINNIN MAHDOLLISTAMISEKSI.

5. Anna aikaa

Odota rauhallisesti, että lapsi miettii kuulemaansa ja sanottavaansa. Tauot ja odottaminen houkuttelevat lasta kuuntelemaan ja osallistumaan vuorollaan jutteluun.

SAMA PÄTEE MUSIIKKITOIMINTAAN.

6. Puhu ja kerro ennen näyttämistä

Tuet lapsen kuuloaivokuoren ja kuulotarkkaavuuden kehittymistä, kun puhut ENNEN kuin osoitat ja näytät asian. Esim. Laitetaan KENGÄT jalkaan, missäs ne sun kengät on?, ennen kuin osoitat kenkiä tai otat kengät käteesi. Lisäät käytetyn puheen määrää ja tuet oppimista, kun nimeät ja kerrot asian vielä uudelleen näyttämisen jälkeen (puhu, näytä/tee, puhu, puhu, puhu).

JOS TAVOITTEENA ON PUHUTUN KIELEN OPPIMINEN

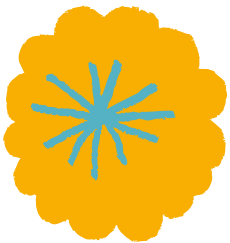
- A) ESITTELE AIHEPIIRI LAPSELLE (KERTOMALLA, KUVIEN AVULLA YM.)
- B) PUHU TAI LAULA ENNEN KUIN OSOITAT OPETTELUN KOHTEENA OLEVAA KUVAA.
- C) KERRO/LAULA UUDESTAAN.

JOS TAVOITTEENA ON KUULON HARJAANNUTTAMINEN (SUUNTAKUULO, SOITTIMEN ÄÄNEN TUNNISTAMINEN JNE.) SOITTAMISEN AVULLA

- A) ESITTELE LAPSELLE SOITTIMET JA ANNA KOKEILLA SOITTAMISTA.
- B) SOITA SOITINTA ENNEN KUIN LAPSI NÄKEE SOITTIMEN.
- C) SOITA UUDESTAAN LAPSEN NÄHDEN/ ANNA LAPSEN TOIMIA SOITTAEN SOITINTA ITSE.

7. Käytä normaalia lausepituutta (lapsen ikä ja osaaminen huomioiden)

Nimeäminen tukee sanojen oppimista, mutta kun puhut lausein, niin lapsi oppii miten sanat voi liittää yhteen pidemmiksi ilmaisuiksi, ja miten sanoja voi käyttää eri yhteyksissä. Lapsi oppii parhaiten, kun hänen kanssaan käytetty kieli ei ole liian vaikeaa, eikä liian helppoa. Ota siis huomioon lapsen ikä ja kehitystaso.

OTA LAPSEN IKÄ JA KEHITYSTASO (MYÖS
PUHUTUN KIELEN OSALTA) HUOMIOON
LAULUJA VALITTESSASI

8. Opeta kuuntelemisen taitoa

Kuuleminen on passiivista, kuunteleminen aktiivista. Kuuntelemista voi tukea ja harjoitella.

Ohjaa kuulopolun alussa olevaa lasta huomioimaan ympäristössä kuuluvia ääniä sanomalla Kuuntele tai Kuuletko? Voit vahvistaa kuuntelemista osoittamalla korvaa. Kun ääni on huomattu, on kiva etsiä yhdessä mistä ääni tulee, nimetä äänilähde ja jutella aiheesta lisää! Jos lapsi ei tunnu pysähtyvän kuuntelemaan puhetta, kokeile äänellisiä koukkuja eli hae lapsen huomio kuuntelemiseen käyttämällä ensin huudahduksia, esim. O-Ou! Pöydälle kaatui maitoa, nyt tarvitaan rätti, HYYYYII! YÄK! Onpas likaiset kengät tai Voi ei! Nyt se sukka tippui lattialle.

VAHVISTA KUUNTELEMISTA SOITINTEN AVULLA
– “KUULETKO? DING DING! SE ON KANNEL!” (TAI
MUUTA VASTAAVAA). KÄYTÄ TÄSSÄ ERI ÄÄNEN
KORKEUKSIA.

9. Korosta äänellisesti

Äänellisesti korostamalla voit korostaa puheessa avainsanoja eli viestin kannalta tärkeimpiä sanoja esim. Tehdään LEIPÄÄ, sulla on varmasti jo kova NÄLKÄ tai vaikka malliksi lapsen väärin kuulemaa/tuottamaa äännettä sanassa esim. viOletti. Sanaa voi korostaa myös toistamalla, sanomalla se hitaammin/nopeammin tai hiljempaa/voimakkaammin kuin muut sanat, tai pitämällä tauko ennen sanaa. Kokeile myös laulavaa puhetapaa, jonka lapsi huomaa helpommin ja jota hän kiinnostuu kuuntelemaan varmemmin kuin tavallista puhetta, esim.

Nyyt oon aaiikaa meennnä haaammaspeesuullee

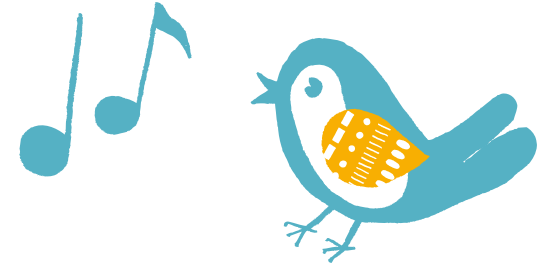
TOIMI NÄIN MYÖS MUSIIKKI-
TOIMINNASSA.

10. Seuraa lapsen aloitteita ja selvitä mistä hän tykkää

Kun annat lapsen aloittaa tekemisen ja juttelun haluamastaan aiheesta, varmistat sen, että tämä on kiinnostunut tekemisestä ja aiheesta. Lapsi oppii parhaiten, kun on motivoitunut ja hänellä on kivaa.

TOIMI MAHDOLLISUUKSIEN MUKAAN SAMOIN MYÖS MUSIIKKITOIMINNASSA. JOS HUOMAAT, ETTÄ LAPSI TAI LAPSET OVAT KIINNOSTUNEITA JOSTAKIN ASIASTA (DINOSAURUKSISTA, PRINSESSOISTA JNE), OTA TOIMINTAAN MUKAAN NIIHIN LIITTYVIÄ LAULUJA JA VISUAALISIA MATERIAALEJA.

11. Toista malliksi oikein ja laajenna lapsen ilmaisuja

Toista lapsen virheellisesti tuottamat sanat oikein ja laajenna ilmaisuja sanalla parilla. Korjaava malli tukee lapsen sanojen tarkentumista ja taivutteluiden omaksumista, ilmaisuja laajentamalla taas tarjoat mallia ilmaisuista, joita lapsi ei itse vielä aivan osaa tuottaa.

JOS LAPSI KESKEYTTÄÄ ALOITTAMANSA LAULUN,
TÄYDENNÄ SITÄ LAULAMALLA LAPSELLE. PYSÄYTÄ
LAULUSI JA HOUKUTTELE KATSEELLA LASTA
JATKAMAAN LAULUA ITSE.

Lopuksi

Lapsi oppii puheen ja kielen mielekkäissä vuorovaikutustilanteissa itseään taitavammilta puhujilta. Käytä kieltä, jota osaat parhaiten ja jolla osaat parhaiten tukea lapsen puheen ja kielen kehitystä.

Helsingin puhemuskariryhmäläisiä

Tietoa löytyy myös Terveyskylän Kuulotalosta.

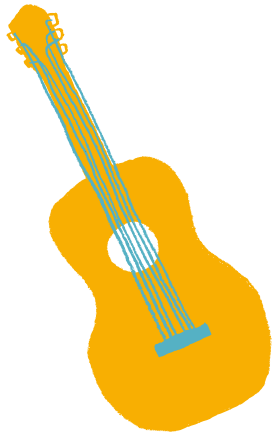
LAULU- JA MUSIIKKITOIMINTA PUHUTUN KIELEN TUKEMISESSA

Lapselle musiikki on tunnekokemusten, tarinoiden ja monipuolisen äänimaailman lähde. Musiikki auttaa vauvaa olemaan vuorovaikutuksessa hoitajansa kanssa ja välittää positiivisia tunteita jo ennen kuin lapsi kykenee vuorovaikutukseen sanojen avulla. Kautta koko elämän, musiikki yhdistää meidät sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja jakaa yhteisiä piirteitä ja kognitiivisia mekanismeja puhekielen kanssa.

Kansainvälisen tutkimuksen mukaan kuulovammaiset lapset nauttivat musiikista yhtä paljon kuin normaalisti kuulevat lapset. Musiikkitoiminta nähtävästi parantaa myös musiikin havaitsemista, mikä voi lisätä musiikista nauttimista ja kykyä laulaa ja soittaa muiden kanssa. Kaikki tämä on pohja sille, että musiikki voi tukea monipuolisesti kuulovammaisten puhutun kielen kehitystä. Musiikkitoiminta (laulaminen ja/tai soittaminen) näyttää parantavan puhutun kielen omaksumisessa tarvittavia ominaisuuksia.

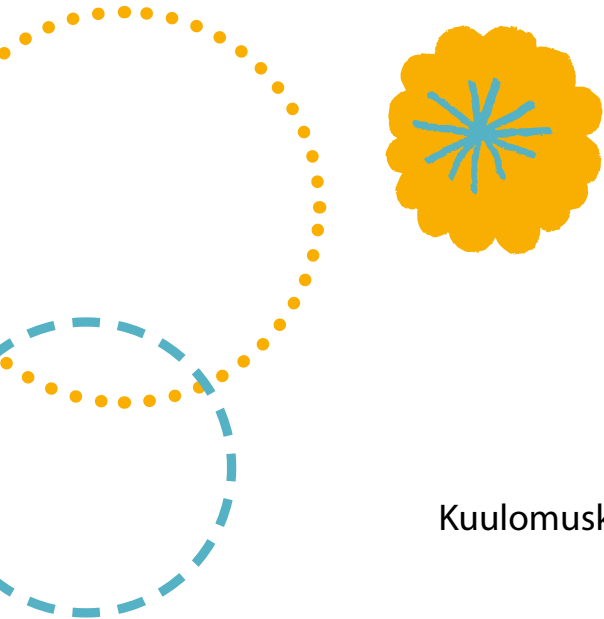

Musiikki aktivoi aivojamme laajasti – varsinkin, jos nautimme siitä. Ei olekaan ihme, että musiikkitoiminnan on todettu parantavan puheen havaitsemiseen ja puhekielen ymmärtämiseen ja tuottamiseen osallistuvien aivoalueiden välisiä yhteyksiä. Musiikkitoiminta näyttää myös kehittävän kuulovammaisten lasten puheen havaitsemista taustahälyssä. Se tutkitusti parantaa yhdellä sisäkorvaistutteella kuulevien lasten kuulomuisia, kuulotarkkaavuutta sekä äänen korkeuksien, voimakkuuksien ja laatuja havaitsemista.

Musiikin riemua Tampereen puhemuskarissa syksyllä 2021.

Musiikkitoiminnan, kuten laulamisen ja soittamisen myötä tapahtuva äänenkorkeuksien havaitsemisen paraneminen edistää myös ainakin sisäkorvaistutteella kuulevien lasten puheen painotusten havaitsemista. Johdonmukaisesti edellä lueteltujen tulosten lisäksi on huomattu, mitä enemmän lapset osallistuvat laulua ja soittoa sisältävään musiikkitoimintaan ja mitä enemmän vanhemmat laulavat lapselle, sitä parempaa on normaalisti kuulevien ja yhdellä sisäkorvaistutteella kuulevien lasten puhutun kielen kehitys.

Kuulomuskarilainen ukulelen kanssa.

KUULOVAMMAISTEN LASTEN PUHEKIELTÄ KEHITTÄVÄ MUSIIKKITOIMINTA

Ritva Torppa ja Laura Huhtinen-Hildén kirjoittivat musiikkipedagogeille suunnatun asiantuntija-artikkelin siitä, miten musiikkitoiminnalla voi parhaiten tukea kuulovammaisen lapsen kuuntelutaitojen ja puhekielen kehitystä. Artikkelissa yhdistettiin molempien asiantuntemus ja kokemukset Csumusan puhemuskareista. Se perustui myös paljolti Torpan ja Huotilaisen artikkeliin vuodelta 2019, josta löytyvät tieteelliseen tietoon perustuvat suositukset siitä, miten musiikkitoimintaa kannattaa toteuttaa niin, että se kehittää kuulovammaisten lasten kielellisiä taitoja. Suomennos löytyy Lindforsin säätiön musiikin rooli -internetsivustolta. Niin Tanja Rasmussenin edellisestä luvusta löytyvät ohjeet kuin myös Torpan ja Huotilaisen artikkelissa annetut suositukset luovat pohjan Csumusa-projektin puhemuskareiden toiminnoille.

Kuten puheterapeutit, musiikkipedagogit ja vanhemmat tietävät, lapsi omaksuu asioita parhaiten silloin, kun toiminta on lapselle mieluista ja nautinnollista. Artikkelin mukaan myönteiset musiikilliset kokemukset mahdollistetaan leikinomaisella ja osallistavalla pedagogisella toiminnalla. Tähän pyritään Csumusan puhemuskareissa. Ammattitaitoisen ja sensitiivisen lähestymisen kautta halutaan mahdollistaa oppiminen kaikille, oli lapsella sitten kuulovamma tai ei.

Keskeisiä elementtejä kuulovammaisten lasten musiikkitoiminnassa ovat rytmit, syke, melodia, harmonia ja näiden visualisointi. Voi ajatella niin, että rytmit ja syke, koska ne ovat helppoja havaita, ovat perusta kuulovammaisen lapsen musiikista nauttimiselle ja oppimiselle. Aivotutkimuksista tiedetään, että rytmien tuoma säännönmukaisuus ja ennustettavuus auttavat myös oppimaan.

Kuulovammaisen lapsen musiikkiryhmässä kannattaa soittaa monenlaisia soittimia. Kuuntelua kehittävät soittimet, joilla voi havainnollistaa äänenkorkeuden vaihtelua, kuten esimerkiksi piano tai kantele. Soitinten erilaiset äänet, niiden kuuntelu, soittaminen ja tunnistaminen, auttavat lasta havaitsemaan erilaisia ääniä ja niiden välisiä eroja. Tämä tuo lapselle taitoja tunnistaa eroja myös puhutussa kielessä ja sen äänen painoissa. Monipuolinen varhaisiän musiikkitoiminta lisää lapsen uteliaisuutta ääniin ja herkistää kuuntelemaan. Musiikilla on suuri merkitys useimmille ihmisille, ja siksi on tärkeää kannustaa myös kuulovammaisten lasten perheitä mukaan musiikkitoimintaan, oli kyseessä sitten puhemuskari tai musiikkileikkikoulu.

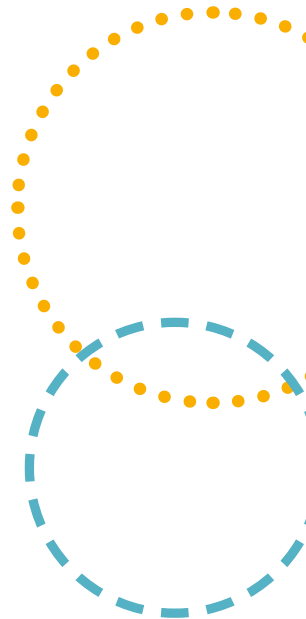
[Lue artikkeli kokonaisuudessaan linkistä](#)

Kuulovammaisille suunnatussa musiikkitoiminnassa otetaan erityisesti äänenkorkeuksien vaikea hahmottaminen huomioon. Äänenkorkeuksia voi oppia hahmottamaan esimerkiksi oman käden avulla, nostamalla sitä ylös päin, kun sävelkorkeus nousee ja laskeamalla kättä alas, kun sävelkorkeus laskee. Musiikkia voi oppia hahmottamaan myös kuvien avulla visualisoidaan äänenkorkeuksia ja musiikkia. Voit katsoa esimerkin Clsumusan videolta.

Linkistä avautuu Clsumusan soittolista Youtubessa, jossa on paljon videoita puhemuskareista vuosien varrelta.

Kokemuksemme sekä tutkimustulosten valossa kaikkien kuulovammaisten lasten kannalta varhaisiän musiikinopettajan on hyvä huomioida seuraavia seikkoja laulamisen suhteen:

Kuulovammaisen lapsen on hyvä nähdä huulten liikkeitä laulaessa. Tämä auttaa aivoja yhdistämään huulten ja kielen liikkeitä kuulotietoon äänneistä ja laulun sanoista. Se auttaa kuulovammaista lasta havaitsemaan ja ymmärtämään laulujen sanoja. Varmista myös, että lapsi keskittyy sinuun: voit kiinnittää lapsen huomion esimerkiksi kutsumalla juuri häntä nimellä tai koskettamalla kevyesti olkapäähän.

On hyvä laulaa ryhmässä tai tunnilla myös paljon ilman säestystä, jotta kuulovammaisten lasten ei tarvitse jatkuvasti pinnistellä erottaakseen samanaikaisia ääniä. Ohjaajan tulisi kiinnittää huomiota, ettei musiikkitoiminnan aikana ole paljon muuta melua ja välttää aluksi voimakkaan säestyksen käyttöä aluksi. Kun lauluihin on saatu paljon toistoja ja ne ovat lapselle tuttuja, on jopa hyödyllistä opetella kuuntelemaan ja laulamaan lauluja myös säestyksen kanssa.

Laulun sanojen merkitysten ymmärtämistä voidaan tukea kuvin, jotta moniaistinen havainto puheesta paranee, sanat on helpompi ymmärtää ja ne on helpompi muistaa. Kun lauletaan esim. vaatteista, eläimistä, väreistä tai vuodenaajoista musiikkisaduissa tai tarinaksi rakennetuissa muskareissa, sidotaan sanat käsitteverkostoihin ja visuaalisiin mielikuviin ja näin opitaan muistamaan paremmin sanoja ja tarinoita.

Monen lapsen voi olla vielä vaikea toistaa sama sävel, jonka hän kuulee. Erityisen vaikeaa tämä on kuuloammattaiselle lapselle, mutta silti hänelle on hyvä antaa tilaisuuksia kehittää laulutaitoaan ja äänenkorkeuksien havaintoaan tavoittelemalla samaa säveltä. Tätä harjoitellaan luonnollisesti esimerkiksi aina laulun aloituksessa, jossa alkuääntä toistellaan ennen laulun liikkeellelähtöä. Esimerkiksi kaikulauluissa saman äänenkorkeuden toistamista harjoitellaan huomaamatta.

Äänenkorkeuden vaihtelujen erottaminen kehittyy kaikilla eri tahdissa ja usein muskarissa korkean ja matalan äänen erottamista tuetaan liikkein tai kuvin. Tällaiset leikit ja laulut mahdollistavat kuulo-, näkö- ja kehotiedon yhdistämisen äänenkorkeuteen. Tämä toimii erinomaisena tukena lapsille, jotka tarvitsevat erityistä apua äänenkorkeuden ja sen muutosten havaitsemiseen.

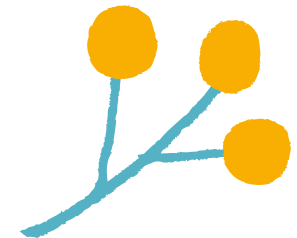
Videolta voit katsoa yksinkertaisen esimerkin äänenkorkeuden vaihteluiden visualisoinnista.

TUKILAPSIA RYHMÄSSÄ

MUKULA-projektissa ryhmädynamiikkaa muutettiin pelkästään kuulovammaisista koostuvasta ryhmästä niin, että ryhmässä oli kolme kuulevaa ja kolme SI:tä käyttävää lasta. Kuulevat lapset toimivat tukena ja esimerkkinä kuulovammaisille lapsille. Tässä ryhmässä kaikki lapset (kuulovammaiset ja kuulevat) tunsivat toisensa etukäteen, sillä heidät oli valittu samasta päiväkodistä. Tukilasten innokkuus ja aloitteellisuus innosti myös ryhmän muita lapsia. SI:tä käyttävät lapset saivat lisää rohkeutta musisointiin ja musiikin tahdissa liikkumiseen. He uskalsivat myös käyttää ääntään rohkeammin.

Cisumusa- hankkeen yhdessä lähiryhmässä kokeiltiin yhden kouluikäisen (muuta lapsia 2-6 vuotta vanhemman) sisäkorvaistutteita käyttävän lapsen ottamista ryhmään avustamaan ja toimimaan isompana esimerkkinä pienemmille lapsille. Ryhmän jäsenet eivät olleet toisilleen entuudestaan tuttuja. Oli vertaistuen kannalta lasten vanhemmille tärkeää nähdä itsenäinen ja hyvin kuulonvarassa toimeen tuleva vanhempi lapsi ryhmässä. Lapsi ohjeistettiin omiin tehtäviinsä erikseen.

Hänen tehtäviä oli mm. jakaa tarvittavia materiaaleja ja näyttää esimerkkiä musiikkituo-
kioissa ja hänet myös ohjeistettiin antaa pienemmille mahdollisuus hoksata ja kertoa vas-
tauksia asioihin, jotka olivat vanhemmalle lapselle jo helppoja. Mikäli pienemmät lapset
eivät millään keksineet vastausta, tällöin isompi sai kertoa.

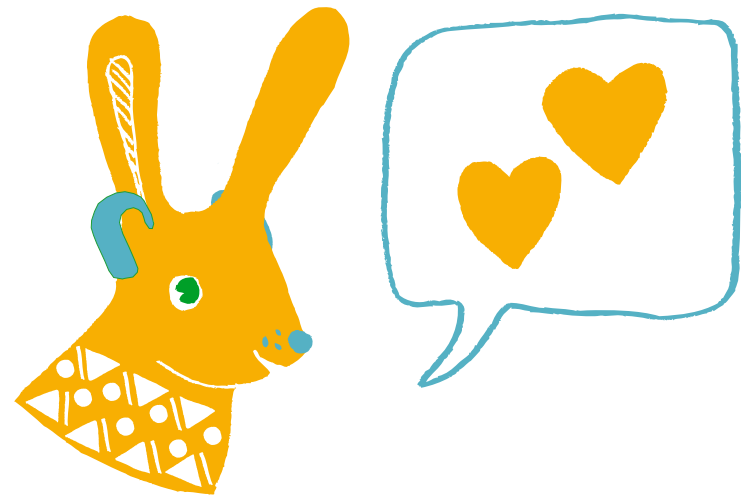
Molempien ryhmien tukilapsikokeilut olivat toimivia, mutta eivät välttämättömiä. Tällaista
muotoa toiminnalle on hyvä pohtia, jos ryhmään ei muuten saataisi riittävästi osallistujia
tai jos vanhempi lapsi selvästi ilmaisee kiinnostusta toimintaa kohtaan.

KUULOMUSKARI

Clsumusan puhemuskarin rinnalle on syntynyt matalankynnyksen toimintamalli: Kuulomuskari. Kuulomuskari on kuin mikä tahansa muskari, jossa ohjaaja ottaa tarkemmin huomioon kuulovammaisen osallistujan erityistarpeet. Kuulomuskareiden kokeiluryhmiä on nyt kaksi kautta ohjannut puhemuskareissa ensimmäisenä vuotena mukana ollut musiikkipedagogi Juha-Matti Grönlund. Mukana on ollut samat seitsemän perhettä molempina kausina, ja heiltä saatu palaute on ollut hyvää.

Kuulomuskarin toimintamallissa pyrimme antamaan työkaluja kaikille ammattilaisille, jotka järjestävät mitä tahansa musiikkitoimintaa lapsille. Edellisen sivun taulukosta löydät ohjeita laulamisen tueksi. Seuraavalla sivulla tiivistetysti vinkkejä, joiden avulla musiikki toiminnasta tulee saavutettavaa kuulovammaiselle lapselle.

1. Käytä säästystä harkiten ja varmista rauhallinen kuunteluympäristö.
2. Käytä visuaalisuutta äänen korkeuden vaihteluiden hahmottamiseksi.
3. Käytä alussa hidastempoisia lauluja.
4. Mahdollista huulioluku lapselle. Mikäli on tarvetta pitää suusuojainta, suosi visiiriä.
5. Hyödynnä ennakoivaa oppimista. Jos vain on mahdollista, anna perheille lauluja kuunneltavaksi jo ennen musiikkitoiminnan alkamista (tai vinkkejä mitä lauluja voisi kuunnella ennakkoon jo ennen seuraavaa kertaa).
6. Valitse tarpeeksi vähän lauluja ja kysele lapsilta, mitkä ovat heidän lemppareitaan. Kivoja kappaleita on hyvä toistaa, niin mukana on toiston lisäksi myös motivaatio.

Kuulomuskarin sisällön ei tarvitse poiketa kovinkaan paljon tavallisesta muskarista, mutta siihen voi ottaa lisäksi elementtejä, joista hyötyvät kaikki lapset. Nämä vinkit on hyvä ottaa huomioon varsinkin musiikkitoiminnan alussa. Kun lasten kuulemisen taidot kehittyvät ja laulut alkavat olla tuttuja, voi osan pikkuhiljaa jättää taka-alalle ja jatkaa niiden kanssa, jotka on havaittu toimiviksi. Esimerkiksi laulujen harjoittelu aloitetaan ensin vain laulamalla, seuraavaksi voidaan ottaa mukaan kitara ja vähitellen toiminnan edessä lapset voivat alkaa soittaa myös itse.

Tärkeintä on, että lapsilla on kivaa soittimia soittaessa ja he pääsevät itse soittamaan. On hyvä käyttää monipuolisesti erilaisia soittimia. Parhaita soittimia puhutun kielen kehityksen kannalta ovat sellaiset, joissa on äänenkorkeusominaisuus eli soittimet, joilla voi soittaa jotain melodiaa.

Puhemuskarin eroaa Kuulomuskarista siinä, että puhemuskarissa ohjaajina toimivat aina musiikkipedagogi ja puheterapeutti yhdessä. Puhemuskarin osallistujilta kartoitetaan kattavat

alkutiedot haastatteluiden avulla ja ohjaajat yhdessä pohtivat yksilölliset tavoitteet kullekin osallistujalle. Puhemuskarin tuloksia seurataan tarkemmin laajemmalla palautekyselyllä ja mm. Mulapapu-tutkimuksen avulla. Puhemuskarissa yhtenä työvälineenä on käytetty tablettisovellusta, jonka kautta lapset pääsivät kuuntelemaan muskarin lauluja useammin. Kuulomuskarissa musiikkitoimintaa voi vetää musiikkipedagogi itsenäisesti. Ohjaajan tulee tehdä muutoksia, joilla huomioidaan kuulovammainen lapsi ryhmässä. Kuulomuskarista kerätään palautetta ja osallistujien kokemuksia toiminnan kehittämistä varten. Lisää tietoa puhemuskarista löydät tämän oppaan luvusta 3.

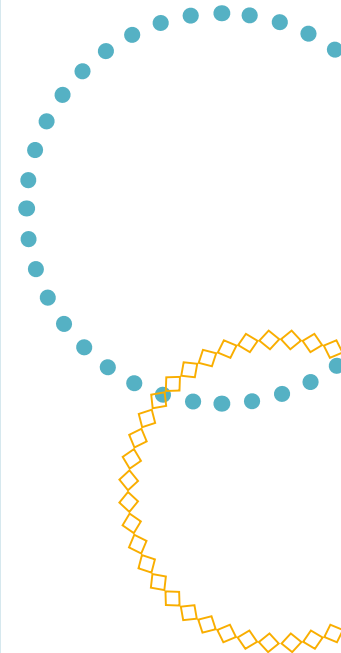

Kosketinsoittimen testausta kuulomuskarissa.

Vanhempien palautetta Kuulomuskarista:

“Oli tosi kiva kun lapsi sai harrastuksen josta tykkäsi ja paikan, jossa kohdata muita lapsia, joilla on kuulolaitteet. Suunnittelemme myös instrumentinsoittoharrastuksen aloittamista, ehkä ukulelen soittoa. Vanhemmat saivat myös kivan hetken kahdestaan, kun kävimme muskarin aikana yhdessä kävelyllä.”

“Olemme todella iloisia, että lapsemme on saanut musisoida pienessä, nimenomaan kuulovammaisille lapsille suunnatussa ryhmässä. Vanhempien ei ole tarvinnut huolehtia ryhmän ohjaajan perehdyttämisestä kuulovamman huomioimiseen, kuten muissa harrastuksissa. Pidämme myös tärkeänä, että lapsi voi säännöllisesti tavata ja tutustua toisiin SI-käyttäjiin. Iän karttuessa vertaisten kohtaamisen merkitys korostuu. Lapsen oma musisointi kotona ja ylipäättään kiinnostus laulamista ja soittamista kohtaan on lisääntynyt muskarin myötä.”

KUULOVAMMAINEN LAPSI JA MUSIIKISTA NAUTTIMINEN

Vuosien varrelle on mahtunut paljon syvään juurtuneita ajatuksia siitä, ettei kuulovammainen sisäkorvaistutetta käyttävä lapsi havaitse musiikkia ja sävelkorkeuksien eroja riittävän hyvin harrastaakseen itse musiikkia.

Perheiden ja ammattilaisten kokemukset ja kohtaamiset kuulovammaisten lasten kuntoutuksessa sekä havainnot Lindforsin säätiön MUKULA-projektista ovat kuitenkin osoittaneet nämä ajatukset vääriksi. Teknologian ja varhaisen diagnostiikan kehittyessä kuulokojeilla ja sisäkorvaistutteilla musiikista nauttiminen ja sen harrastamisen mahdollisuudet ovat lisääntyneet.

Aihetta on sivuttu kansainvälisessä tutkimuksessa, jossa verrattiin musiikin roolia normaalisti kuulevien ja kuulovammaisten lasten perheissä. Haluttiin selvittää myös maiden välisiä eroja, tässä tutkimuksessa olivat mukana Iso-Britannia, Australia ja Suomi. Tärkein asia kuulon apuvälineitä käyttävien lasten musiikista nauttimiselle oli rauhallinen ja hiljainen kuuntelu ympäristö. Tutkimuksen mukaan lapset nauttivat musiikista yhtäläisesti maasta riippumatta, olivatpa he sitten normaalikuuloisia tai kuulivat apuvälineiden kanssa.

Clsumusan myötä olemme päässeet seuraamaan itse, miten paljon pienet sisäkorvaintekäyttäjät ovatkaan innostuneet puhemuskaritoiminnasta. LapCI ry:n musiikkileirille kokoontuu vuodesta toiseen kuulovammaisia lapsia harjoittelemaan bändissä soittamista ja he oppivatkin uudet soittimet nopeasti Musiikki-keskus Resonaarin erityisen opetustyylin ansiosta. Ei siis ole mitään perusteita sille, etteikö kuulemiseen apuvälineitä tarvitseva voisi nauttia musiikista täysin rinnoin.

Kapuloiden kopinaa Helsingin puhemuskarissa syksyllä 2019.

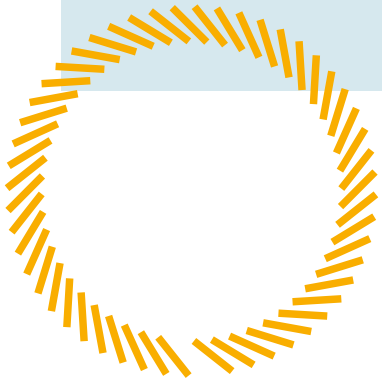
[Lue artikkeli tutkimuksesta painamalla linkkiä](#)

VANHEMPIEN PALAUTTEITA PUHEMUSKARISTA:

“Kesällä lapsi ei vielä laulanut juuri lainkaan, nyt laulaa päivittäin ja monia eri lauluja ja ihan oikein. Nyt selvästi tykkää musiikista. Muskarilla on varmasti ollut vaikutusta!”

“Lapsi tykkäsi ja ikävöi muskaria ja sen ihania vetäjiä. Ihan parasta ikinä.”

“Muskarin aloitus oli aina innostavaa, uudenlaiset äänet (kellopele, äänitorvi, vetopilli) olivat aina alussa hyvin kiinnostavia.”

2. Mukula- projektista Mulapapu-tutkimukseen

TUTKIMUSTEN TAUSTAA

Lindforsin säätiön MUKULA-projekti oli RAY:n rahoittama kehitysprojekti ja sen lopputuotoksena syntyi teos: Laulun ja soiton siivin puheen ja musiikin maailmaan. Sen tavoitteellisissa, ja perheille ja lapsille mielisissä puhemuskareissa yhteistyötä tekivät ryhmän vetäjiksi palkatut musiikkiterapeutti tai musiikkipedagogi ja puheterapeutti. Toiminnassa hyödynnettiin muskareista, päiväkodeista tai kotoa tuttuja laululeikkejä sekä

[Linkki Lindforsin säätiön sivuille, joissa
kerrotaan MUKULA-projektista:](#)

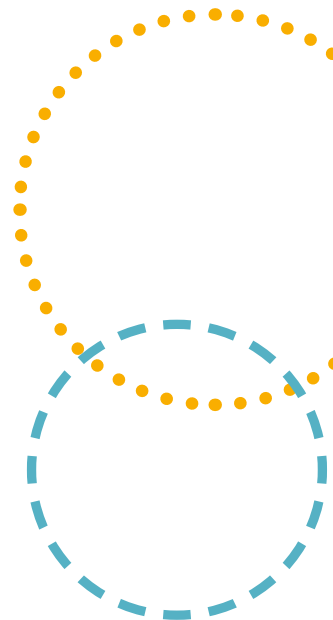
[Linkki teoksen tietoihin,
painettu kirja](#)

MUKULA-musiikkisatuja, joissa tarina ja kuvat tukivat mm. kuulohavainnon, puheen ään-
teiden, äänen korkeuden, puheen painotusten, prosodian ja musiikin havaitsemista, pu-
hemotoriikkaa ja kielellisen sisällön ymmärtämistä.

Musiikkisatumateriaalit perustuivat Iso-Britanniassa sijaitsevassa Mary Hare -koulussa ja
Nordoff Robbins -musiikkiterapiakeskuksessa pitkään toimineiden musiikkiterapeuttien
Christine Roccan ja Catherine Bowkerin kehittämiin toimintamalleihin ja musiikkisatu-
materiaaleihin. MUKULA-projektissa myös haastateltiin vanhempia ennen toiminnan al-
kamista, jotta toiminnassa pystyttiin huomioimaan kunkin ryhmäläisen kielellinen taso ja
haasteet, vahvuudet, mielenkiinnon kohteet ja lempilaulut. MUKULA-projektin
toimintaa kehitettiin projektin rinnalla kulkeneen Torpan väitöskirjaprojektin ja
tuohon aikaan julkaistujen muiden tieteellisten tutkimusten tulosten avulla.

Clsumusa-hankkeen puhemuskarien toimintatavat ja sen rinnalle suunnitel-
lun MULAPAPU-tutkimuksen tavoitteet on asetettu mm. Torppa & Huotilainen,
(2019) artikkelissa esiteltyjen, etenkin Torpan väitöskirjatutkimuksen aiempien
tulosten perusteella (ks. edellä oleva ote asiantuntija-artikkelista).

MUKULA-projektiin verrattuna Cisumusa-hankkeen puhemuskarilaisilla on uudemmat laitteet, ja kaksi laitetta yhden sijasta. MULAPAPU-tutkimuksessa tutkittiin kahdella kuulolaitteella (kuten 2 SI:ta tai kaksi korvantauskuulokojetta) kuulevien lasten puhekieltä ja siihen liittyviä havaintotaitoja sekä aivomekanismeja. MULAPAPUssa tutkittiin taitoja, jotka ovat puhemuskarissa harjoituksen pääkohteena joihin aiempien, normaalisti kuulevien tutkimusten tulosten mukaan musiikkitoiminta vaikuttaa.

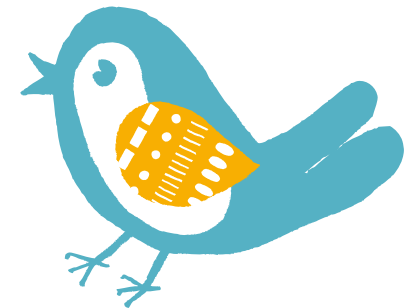
Nämä taidot ovat myös sellaisia, joissa kuulovammaisilla lapsilla on aiempien tutkimusten perusteella haasteita – jotka kaikki liittyvät puhekielen omaksumiseen. Tämän vuoksi MULAPAPUssa tutkittiin erityisesti sanan löytämiseen liittyviä asioita. Esimerkiksi lasten sanasujuvuutta ja nopeaa sarjallista nimeämistä ja erityisesti puheen äänteiden ja sanapainojen erotteluun ja kuulomuistiin liittyviä taitoja,

Iloinen etäpuhemuskarilainen syksyllä 2021.

kuten epäsanatoistoa ja kuulomuistia epäsanoina. Tutkimme myös toiminnanohjausta ja aivojen aktivaatiota puheen kuulemisen hiljaisuudessa ja taustahälyssä ja laulun kuulemisen aikana. Lisäksi tutkimuksen kohteena oli musiikkiin ja äänen korkeuksiin liittyviä asioita, kuten musiikillisia taitoja ja laulutaitoa ja musiikista nauttimista – jotka myös liittyvät puhekielen oppimiseen. Tavoitteena oli kehittää kuulovammaisten lasten kuntoutusta, joten tutkimme sitä, miten nämä kaikki taidot ja asiat liittyvät kotona laulamiseen ja kehittyvätkö taidot puhemuskarin aikana.

Nopean sananlöytämisen ja sanavaraston kehittymiseksi Csumusan puhemuskareissa laulettiin vaatelauluja, eläinlauluja ja muita lauluja, joissa lauletaan esim. kustakin aihepiiristä samassa laulussa. Samalla opittiin havaitsemaan ääniteitä ja kehitettiin kuulomuistia. Äänenkorkeuksien kuuloerottelun, musiikin havaitsemisen ja laulutaidon kehittämiseksi, tehtiin erityisesti äänenkorkeuksien erottelun harjoitteita laulamalla – rytmiä unohtamatta. Yleisten tavoitteiden lisäksi kullekin ryhmälle pyrittiin muodostamaan perheiden haastatteluissa ilmenneitä tavoitteita, kuten r-äänteen oppiminen, muiden kuuloerottelun tai tuoton parantaminen, ja ryhmässä laulettiin esim. R-äänteen valmiuksia kehittäviä d-lauluja yms. Jos perheitä ei voitu resurssipulan puutteessa haastatella (esim. Jyväskylän kevään

2020 ryhmä), otettiin tavoitteeksi äänteiden osalta yleisesti vaikeasti kuulovammaisen lapsen havaittavissa olevien soinnittomien konsonanttien havaitseminen. Laulettiin lauluja, joissa näitä äänteitä esiintyi runsaasti, tai joissa niitä erityisesti eroteltiin.

Oppimista tuettiin visuaalisesti kuvien avulla tai toiminnallisesti MUKULA-musiikkisatujen periaatteiden mukaisesti – perustuen tietoon aivotutkimuksista. Kuulo-, näkö ja tuntoaistimukset muodostuvat aivoissa monikanavaisesti, ja yhden aistin toimiessa puutteellisesti paremmin toimiva aisti voi tukea tätä. Toisaalta kuulovammaisen lapsi tarvitsee runsaasti kuuloinformaatiota, jonka lapsi pystyy hahmottamaan ja ymmärtämään. Tämän vuoksi mukana oli soittimet, joita lapsi saa itse soittaa. Lapset myös lauloivat itse, joka on hitaampaa kuin puhe. Näiden lisäksi laulaminen, jossa huulet ovat näkyvissä ja joiden sanojen ymmärtämistä tuetaan kuvin, ovat puhemuskaritoiminnan keskiössä. Uusien käsitteiden oppimisessa on tärkeää myös tarinallisuus – käsitteiden yhdistäminen viitekehukseen. Siksi pyrittiin luomaan toimintaan tarinallinen kaari, kuten musiikkisaduissakin. Oppimista tuettiin myös ennakoivan oppimisen avulla ja viemällä soitto ja laulu kodin arkeen – ja antamalla vanhemmille ja sisarille mahdollisuus laulaa ja soittaa lapsen kanssa.

Motivaation ja siihen liittyvän nauttimisen tiedetään olevan olennaista kaikelle oppimiselle sen lisäksi, että se on meille kaikille tärkeää tässä elämässä (ks. Edellä motivaatiota

ja nauttimista koskeva luku). Siksi lasten ja vanhempien nauttiminen ja toiminnan hauskuus oli aina tärkeä osa toimintaa. Tämä oli myös alun perin yksi LapCI ry:n puhemuskari-toiminnan kehittämisajatuksista. Laura Huhtinen-Hildén ja musiikkipedagogit olivat tässä keskiössä. Alkuhaastatteluissa myös kyseltiin, mitä lapset harrastivat ja mistä lauluista yms. lapset erityisesti pitivät, ja näitä lempilauluja tai muita lapsille mieluisia aiheita otettiin toimintaan mukaan. Jos ryhmäläisten huomattiin pitävän jostakin asiasta (kuten dinosauruksista) vasta toiminnan alettua, ryhmään otettiin mukaan juuri näitä asioita sanoitusten ja visuaalisten materiaalien kautta.

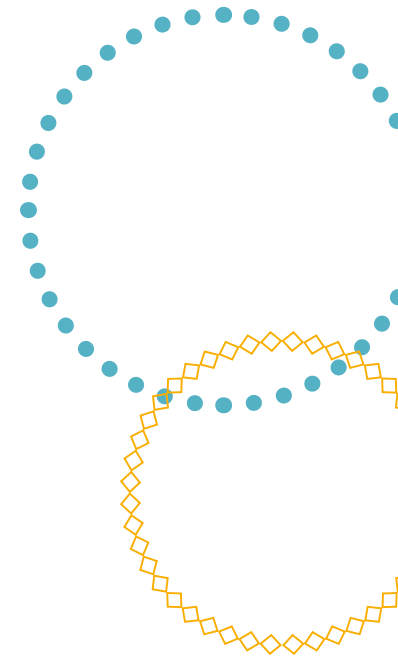
Clsumusa-hanke suunniteltaessa ajateltiin, että MUKULA-materiaaleja lähdetään jatkokehittämään myös etätoiminnan tarpeisiin. Tämä ei kuitenkaan suoraan toteutunut, rahoitus suunnattiin muuhun toimintaan. Syksyn 2019 jälkeen päädyttiin Laura Huhtinen-Hildénin ehdottamana siihen, että musiikkipedagogi- ja puheterapeutti (logopedian) opiskelijat kehittävät uusia laulua ja materiaaleja, joissa noudatetaan MUKULA-materiaalien toimintalinjoja ja Torppa & Huotilainen (2019) artikkelissa esiin tuotuja toimintalinjoja, jotka perustuvat aiempaan tieteelliseen näyttöön siitä, millainen musiikki-toiminta tukee puhekielen kehitystä.

MULAPAPU-TUTKIMUKSEN ALUSTAVAT TULOKSET

MULAPAPU-tutkimuksesta on tähän mennessä saatu alustavia tuloksia logopedian opiskelijoiden pro gradu -tutkielmien kautta. Tutkielmien analyyseissä on mukana vasta osa MULAPAPU-tutkimukseen lopullisesti osallistuvista 0–6-vuotiaista lapsista, mikä kannattaa huomioida alustavia tuloksia luettaessa. Lisäksi lapsia on pro gradu -tutkielmissä pääsääntöisesti seurattu vain osassa mittauspisteistä, joita on yhteensä kolme kullekin lapselle. Vaikka tulokset saattavat vielä muuttua lopullisen aineiston ja analyysien myötä, niiden voi jo sanoa tuovan lupaavaa näyttöä laulamisen ja puhemuskarin vaikutuksista moniin tutkittuihin taitoihin. Pro gradu -tutkielmat tulevat myöhemmin kokonaisuudessaan nähtäville Helsingin yliopiston sivuilta ja löytyvät kirjoittamalla Googlen hakukenttään tutkielman aiheen.

Tutkimuksessa käytetään termejä musiikki-interventio ja interventio, joilla molemmilla tarkoitetaan LapCI ry:n järjestämää Clsumusan puhemuskarikerhojen kokonaisuutta. MULAPAPU-tutkimuksen koeasetelma on kuulovammaisten lasten osalta vaihtovuoroinen (cross-over). Tämä tarkoittaa sitä, että osa kuulovammaisista lapsista osallistuivat mittauksiin ja heidän vanhempansa täyttivät kyselyitä ensimmäisen kerran juuri ennen intervention alkua, toisen kerran heti sen jälkeen (puhemuskari eli interventio kesti noin

10 viikkoa/10 kertaa lukuun ottamatta syksyn 2019 ryhmää, joille se kesti vain 6 viikkoa/6 kertaa) ja kolmannen kerran noin 10 viikkoa musiikki-intervention loppumisesta ns. odotusjakson jälkeen. Osalla lapsista taas odotusjakso oli jo ennen puhemuskarijaksoa, ja ensimmäinen mittaus oli jo noin 10 viikkoa ennen intervention alkua. Tällaisella tutkimusasetelmalla saadaan luotettavaa tietoa siitä, vaikuttaako interventio kielellisiin taitoihin. Se mahdollistaa myös kaikkien tutkittavien osallistumisen musiikki-interventioon.

Tutkimukseen osallistuvista lapsista puhutaan etuliittein KK, SI tai KK/SI sen mukaan mitä kuulon apuvälinettä he käyttävät. Yhdessä tai molemmissa korvissa kuulokojetta käyttävien liite on KK, sisäkorvaistutetta molemmissa korvissa käyttävien liite on SI ja toisessa korvassa kuulokojetta ja toisessa sisäkorvaistutetta käyttävien liite on KK/SI. NK tarkoittaa puolestaan normaalisti kuulevaa lasta. He osallistuivat tutkimuksen etämittauksiin vain yhden kerran, eivätkä he osallistuneet puhemuskareihin.

Seuraava kooste alustavista tuloksista sisältää otteita pro gradu -tutkielmista Torpan kommentteilla ”höystettynä”. Mukana ovat ne tutkielmat, jotka olivat valmistuneet tätä opasta kirjoitettaessa. Lisää tutkielmia valmistuu vuosien 2022–2023 aikana. Tulokset tuovat lupaavaa näyttöä siitä, että sekä musiikki-interventiolla että kotona laulamisaalla on vaikutusta kuulovammaisten lasten puhutun kielen taitoihin.

Kuulovammaisten lasten epäsanatoiston ja sanaston käytönkehitys musiikki-interventiossa -monitapaustutkimus (Rantsi Anne)

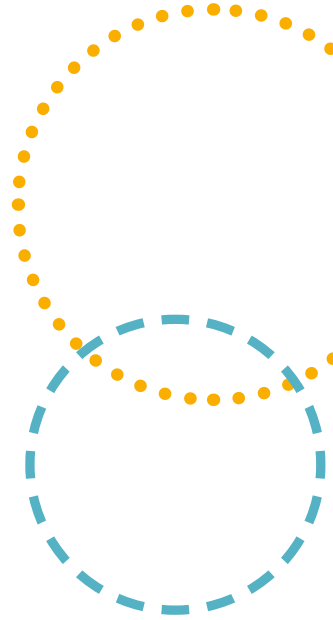
Lasten epäsanatoistolla tarkoitetaan sitä, että lapsi toistaa perässä oikealta kuulostavia sanoja, jotka eivät tarkoita mitään. Lapsen tuotoksesta analysoidaan, montako tavua lapsi toistaa oikein.

Bo Ege-testissä lapsi nimeää kuvia, ja lapsi saa eri pistemäärän riippuen siitä, millaisin sanoin hän nimeää.

Tässä tutkimuksessa analysoitiin epäsanatoistosta lasten oikein toistamien tavujen määriä ja sanapainojen tuottoa. Epäsanatoistotehtävissä osa sanojen tavuista oli painotettuja, ja lapsen piti tuottaa ne mahdollisimman oikein. Tehtävä liittyy tietysti myös sanapainojen havaitsemiseen. Epäsanatoiston tiedetään olevan vahvasti yhteydessä lasten kielellisiin taitoihin, myös kuulovammaisten lasten osalta, joille tehtävä on vaikeampi kuin normaalisti kuuleville lapsille, ja siksi tehtävät valittiin MULAPAPU-tutkimukseen mukaan. Tutkielmassa oli mukana 9 kuulovammaista lasta, eli kahden ensimmäisen Csumusa-lähipuhevurien lapset. Syksyn 2019 ryhmään osallistuvat lapset olivat nuorempia kuin kevään 2020 ryhmään osallistuvat lapset. Lisäksi syksyn 2019 ryhmä oli lyhyempi, kuin kevään ryhmä.

Tutkimuksen tilastoanalyysien mukaan sanaston käyttötestissä parani musiikki-intervention myötä, mikä viittaa intervention vaikuttaneen positiivisesti lasten sanaston käyttöön ja nimeämistaitoihin. Tilastollista näyttöä siitä, että musiikki-interventio parantaisi epäsanatoistojen oikein tuotettujen tavujen tai sanapainojen toistoa ei löytynyt. Yksilötasolla kehityksessä nähtiin kuitenkin suuria eroja, joka on syytä huomioida näin pienessä tutkittavien aineistossa. Tutkittavien iällä näytti olevan merkitystä. Syksyn 2019, nuorempien lasten (2–6-vuotiaiden) ryhmältä tavujen oikein toistaminen sujui intervention jälkeen jopa hei-

kommin kuin ennen interventiota. Tämä saattoi johtua testausten ajoittumisesta joululoman jälkeen. Ainakin kahden nuorimman lapsen vanhemmat epäilivät, että lasten oli vaikeampi keskittyä testitilanteessa sen takia, että arjen struktuuri puuttui joululomalla. Kevään, iältään vanhempien lasten ryhmässä havaittiin, että ryhmän kaksi vanhinta lasta (iältään 6–7-vuotiaita) suoriutuivat hiukan huonommin tavujen oikein toistossa kuin kaksi nuorempaa lasta (iältään 4–6-vuotiaat). Sen sijaan intervention jälkeen vanhimmat suoriutuivat paremmin kuin nuorimmat. Tätä iän merkitystä tullaankin tarkastelemaan MULAPAPU-tutkimuksen lopullisissa analyyseissä lisää.

Sanapainojen tuoton osalta kevään ryhmän lasten yksilötason tulosten tarkastelu osoitti, että neljästä tutkittavasta kolmen tulokset paranivat, mutta yhden tutkittavan suoriutuminen heikkeni niin paljon, että tämä vaikutti ryhmätason keskiarvoiseen suoriutumiseen merkittävästi. Tämän lapsen suoriutumiseen vaikutti todennäköisesti testaustilanteen muuttuminen lähimittauksesta etämittaukseen koronapandemian vuoksi. Rohkaisevaa on, että verrattain lyhyen musiikki-intervention jälkeen testatuista kevään ryhmäläisistä kolme neljästä pystyi tunnistamaan ja toistamaan sanapainoja paremmin kuin ennen interventiota.

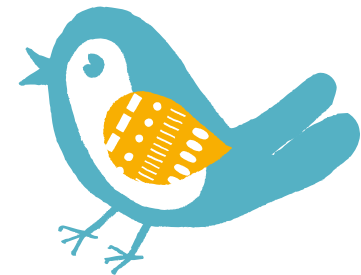

Vaikka aineisto oli pieni, tämän tutkimuksen suuntaa antavan tilastoanalyysin mukaan sanaston käytön tehtävä onnistui puhemuskarin jälkeen syksyn ryhmäläisiltä keskimäärin paremmin kuin ennen puhemuskaria.(vrt. kuitenkin Sallamari Kataisen pro gradu -tutkielma, jossa tilastoanalyysit eivät tuoneet esille edistymistä). Sanaston käytön Bo Ege -testi onnistui intervention jälkeen syksyn ryhmäläisiltä keskimäärin paremmin kuin ennen interventiota. Kahden tutkittavan suoriutuminen parani interventiojakson aikana, mutta yhden tutkittavan suoriutuminen heikkeni. Kaikki kolme lasta olivat 2–4-vuotiaita. Kaikkien kevään ryhmän tutkittavien suoriutuminen parani intervention aikana.

Aineistoa tarkasteltaessa on havaittavissa, että jos lapsi tuotti sanoja oikein sanastotehtävässä (Bo Ege-testi), hän tuotti tavumääriä oikein myös epäsanatoistotehtävässä. Tällainen yhteys oli havaittavissa kaikilla viidellä kevään ryhmäläisellä yhteensä kahdeksasta lapsesta, joille Bo ege-testi tehtiin. Sanapainojen toiston osalta yhteys oli epäselvempi.

Torppa toteaa lopuksi, että työssä tuli myös selkeästi ilmi lasten intervention aikaisen kehityksen yksilöllisyys. Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että kuulovammaisten lasten puhutun kielen ja siihen liittyvät taidot vaihtelevat paljon. Syitä voi olla monia. Vaihtelun taustalla voi iän lisäksi olla mm. kuulon apuvälineen tyyppi ja sen käytön aloittamisen ikä, kuntouttamattoman kuulovamman kesto ennen laitekuntoutusta (kuten ns. kuurousaika), sisäkorvaistutteen tai kuulokojeen säätöjen onnistuminen tai sen ongelmat, lapsen toiminnanohjaustaidot, vanhempien sosioekonominen tausta ja vanhempien toiminta lapsen kanssa. Kaikki nämä voivat vaikuttaa myös siihen, miten lapsi kehittyy puhemusiikissa. Siksi MULAPAPU-tutkimuksessa pyritään selvittämään tekijöitä, jotka vaikuttavat kehitykseen musiikki-intervention aikana tai laulamisen vaikutuksiin.

Kuulovammaisten lasten epäsanatoiston ja fonologisen muistin yhteys kotona laulamiseen (Huovinen Anni)

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkasteltiin sitä, miten lapsi toisti oikein tavuja ja äänneitä epäsanatoistotehtävässä (ks. Anne Rantsin pro gradu -työ). Lisäksi ns. fonologista muistia (kuulomuistia) mitattiin epäsananspan tehtävässä, jossa lapset toistivat eri mittaisia sarjoja epäsanoja, jotka olivat erilaisia kuin epäsanatoistotehtävässä. Tässä kuulomuistitehtävässä analysoitiin, montako epäsanaa he pystyivät toistamaan peräkkäin. Koehenkilömäärä oli myös pieni (vain 9 lasta), ja kuten Anne Rantsin pro gradu -tutkielman yhteydessä tuotiin esille, alle 10 henkilön aineistossa tilastanalyysit ovat epäluotettavia. Siksi tässä tuodaan esille vain Anni Huovisen työn lasten yksilötason suoriutumisen tarkastelun tuloksia.

Anni Huovinen tarkasteli suoriutumisen yhteyksiä vanhemman laulamiseen lapselle. Kuulomuistitehtävässä parhaiten suoriutuneelle lapselle laulettiin päivittäin ja hän myös itse lauloi päivittäin. Kyseinen lapsi oli myös ainoa, joka toisti epäsanatoistotehtävässä kaikki sanat tavumäärältä oikein ja äänneiden toistamisenkin osalta suoriutuminen oli hyvällä tasolla muihin verrattuna.

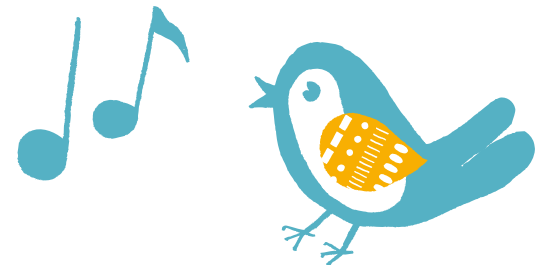

Äänneiden toistamisessa parhaiten suoriutunut sekä tavumäärällisesti ja kuulomuuistitehtävssä toiseksi parhaiten suoriutunut lapsi lauloi kotona itse ja hänelle laulettiin useamman kerran viikossa. Jotta kotona laulamisen yhteyttä epäsanatoistotaitoihin voitaisiin luotettavammin tutkia, aineiston täytyisi olla huomattavasti suurempi tai tutkittavien ikäjakauman pienempi. Koehenkilömäärä tuleekin olemaan MULAPAPU-tutkimuksen lopullisissa analyyseissä huomattavasti suurempi kuin tässä pro gradu -tutkielmassa.

Kotona laulamisen ja musiikki-intervention merkitys kuulovammaisen lapsen sanapainojen tuotolle sekä sanapainojen ja sen akustisten vihjeiden havaitsemiselle (Pilli Reea)

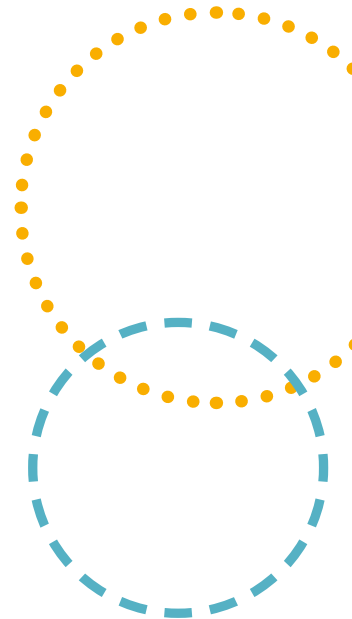
Reea Pilli tutki kuulovammaisten lasten sanapainojen tuottamista ja sanapainojen akustisten vihjeiden havaitsemisen kehittymistä puhemuskarin aikana. Akustisten vihjeiden havaitsemista tutkittiin tehtävässä, jossa lapsi kuunteli tavuja, jossa ensimmäisen ja toisen tavun äänen korkeus, kerto tai voimakkuus olivat samat tai erilaiset. Mukaan otettiin aineistoa vain MULAPAPU-tutkimuksen niiltä mittauspisteiltä, jotka olivat juuri ennen interventiota ja heti sen jälkeen. Lisäksi Pilli tutki kotona laulamisen yhteyksiä kehitykseen. Pillin työhön saatiin mukaan 16 kuulovammaista lasta.

Tämän tutkimuksen tilastollisten tulosten perusteella näyttää siltä, että vain SI-lasten sanapainojen tuotto ja havaitseminen kehittyi musiikki-intervention aikana. Lisäksi yksilötason tarkastelussa havaittiin, että suurempi osa intervention aikana kotona paljon laulavista, kuin vähän laulavista lapsista, kehittyi niin sanapainojen tuotossa kuin sanapainojen ja sen akustisten vihjeiden havaitsemisessa musiikki-intervention aikana.

Vain KK/SIKK-lasten kohdalla ikä vaikutti siten, että vanhemmilla lapsilla sanapainojen havaitseminen oli parempaa ja niiden tuottaminen kehittyi muskarin aikana enemmän.

Pohdinnassa Reea Pilli tuo esille monia mielenkiintoisia näkökulmia. Hän toteaa, että hänen tutkimuksensa tulokset viittaavat siihen, että puhemuskari-tyyppistä musiikki-interventiota, jossa innostetaan laulamaan myös kotona esimerkiksi tablettisovelluksen avulla, kannattaa hyödyntää kuulovammaisten lasten kuntoutuksessa jo varhaisesta iästä lähtien. Musiikin käyttö ja puhemuskari ovat kannattavia sillä ne voivat hyödyttää kuulovammaisia lapsia monella eri elämänalueella. On myös todennäköistä, että kuulovammaiset lapset hyötyvät moniammatillisuudesta, jota puhemuskari-tyyppinen interventio tuo tullessaan. Puheterapeutit pystyvät huomioimaan lasten yksilö- ja ympäristötekijöitä, ICF-luokitus (linkki seuraavalla sivulla) huomioon ottaen, kun toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä kokeneiden musiikkipedagogien kanssa. Näin puhemuskarista tulee kuulovammaisille lapsille mielekäs kokonaisuus, josta he nauttivat saadessaan laulaa ja soittaa yhdessä vertaisiensa kanssa. Puhemuskari ei rajoitu pelkästään varsinaisiin puhemuskaritapaamisiin, vaan musiikki ja laulaminen siirtyvät myös perheiden arkeen ja jää elämään, mikä todennäköisesti tukee kuulovammaisten lasten taitoja usealla eri elämänalueella.

Linkkiä painamalla
lisätietoa
ICF-luokituksesta

Bo Ege -testissä lapsi
nimeää kuvia ja lapsi saa
eri pistemäärän riippuen
siitä, millaisin sanoin hän
nimeää.

Leinikki- kyselyssä lapsen
vanhemmat vastaavat mm.
lapsen sanastoa koskeviin
kysymyksiin.

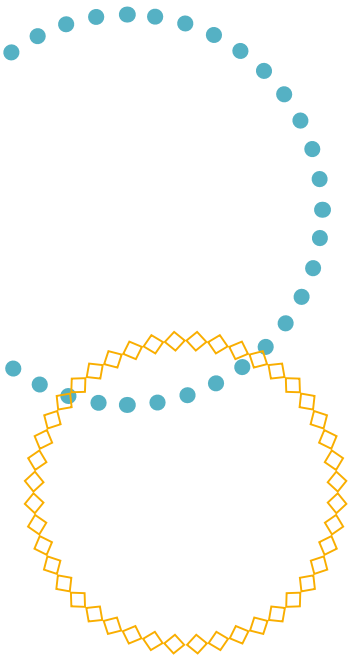
Kotona laulamisen ja ohjatun musiikki-intervention yhteys kuulovammaisten lasten sanaston kehitykseen (Katainen Sallamari)

Kataisen pro gradu -tutkielmassa tutkittiin kahden eri mittarin avulla kuulovammaisten lasten sanaston kehitystä musiikki-intervention (puhemuskarin) aikana. Tutkielmassa tarkasteltiin lapsen sanaston kehitystä myös vanhemmille suunnatun Leinikki-kyselyn avulla (Stolt, kehitteillä). Tässäkin pro gradu -tutkielmassa otettiin mukaan aineisto niiltä mittauspisteiltä, jotka olivat juuri ennen interventiota ja heti sen jälkeen. Mukana eivät siis olleet vielä kaikki lopulliset tutkittavat. Osalla lapsista oli ns. odotusjakso ennen interventiota, jolloin ns. testioppimisen merkitys ei voinut olla suuri tulosten kannalta.

Bo Ege -testissä lasten (14 kuulovammaisen lapsen) nimeäminen ei tässä koehenkilöjoukossa kehittynyt musiikki-intervention aikana tilastollisesti merkitsevästi, mutta sanasto

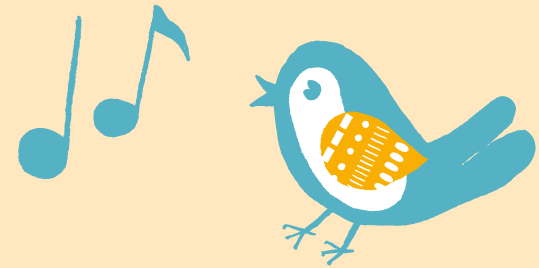
kasvoi tilastollisesti merkitsevästi vanhempien täyttämän kyselyn vastausten perustella. Mitä vanhempia tutkittavat olivat, sitä suurempi sanasto heillä oli LEINIKKI-menetelmän sanastopisteillä mitattuna, ja sitä paremmin he nimesivät Bo Ege -testin kuvia ennen musiikki-interventiota ja sen jälkeen.

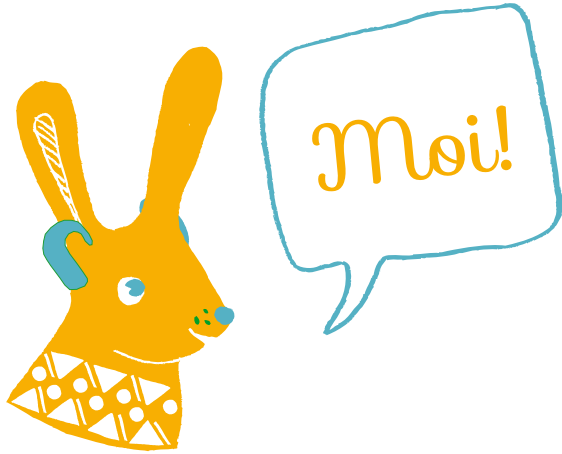
Sisäkorvaistutetta käyttävien lasten nimeäminen oli musiikki-intervention jälkeen parempaa kuin kuulokojetta käyttävien lasten. Äidin korkeampi koulutus oli yhteydessä lasten suoriutumiseen Bo Ege -nimeämistehtävässä ennen musiikki-interventiota ja kehitykseen sen aikana. Ennen kaikkea sen tutkittavien osaryhmän, jossa vanhemmat lauloivat musiikki-intervention aikana paljon lapsilleen, sanaston koon (LEINIKKI-menetelmä) ja nimeämällä mitattujen sanastotaitojen (Bo Ege -testi) pisteiden keskiarvot nousivat enemmän kuin vähän lapsilleen laulavien vanhempien ryhmän keskiarvot.

Torpan mukaan tuloksista voi jo varovasti päätellä, että musiikki-interventio eli puhe-muskari on toimiva kuntoutusmuoto kuulovammaisten lasten sanaston kehityksen osalta. Musiikkitoiminnan tehoa ilmeisesti lisää se, että vanhemmat laulavat paljon kotona. Tämä antaa aihetta jatkaa esimerkiksi tablettisovelluksen käyttöä vanhempien kotona laulamisen tukena.

Kuulovammaisten lasten semanttisen sanasujuvuuden kehitys musiikki-intervention aikana, ja kotona laulamisen merkitys (Eerikäinen Tiiti)

Kuulovammaisten lasten semanttisella sanasujuvuudella tarkoitetaan lasten pitkäkestoisessa muistissa olevien sanojen määrää ja taitoa niiden sujuvaan käyttämiseen.

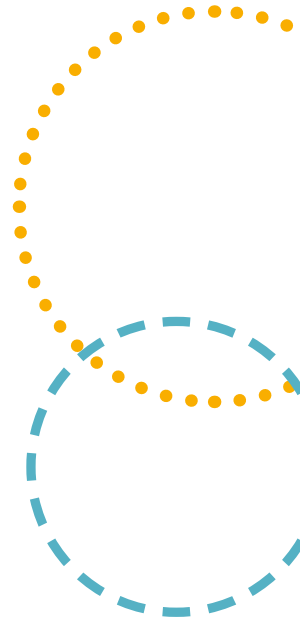

Tämä Tiiti Eerikäisen tutkimus on tietävästi ensimmäisiä, jossa tutkittiin ohjatun musiikki-intervention yhteyttä alle kouluikäisten kuulovammaisten lasten semanttisen sanasujuvuuden kehitykseen. Edelleen tässäkin pro gradu -tutkielmassa otettiin mukaan aineisto niiltä mittauspisteiltä, jotka olivat juuri ennen interventiota ja heti sen jälkeen. Mukana tutkimuksessa oli 15 lasta.

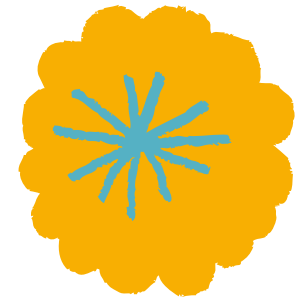
Vanhemman laulaminen kuulovammaiselle lapselleen oli yhteydessä sanasujuvuustehävän hyväksytyjen sanojen määrän kehittymiseen eläintehtävässä, kun ikä oli vakioitu tilastoanalyysissä. Vähän laulavien vanhempien lapset kehittivät hyväksytyjen sanojen määrässä musiikki-intervention aikana, mutta paljon laulavien vanhempien lapset eivät. Tärkeä havainto oli se, että paljon laulavien vanhempien lapset suoriutuivat jo ennen interventiota paremmin, kuin vähän laulavien vanhempien lapset. Ilmeisesti siis ennen musiikki-interventiota paljon laulavien vanhempien lapset suoriutuivat jo ennen intervention alkamista niin hyvin (ks. myös Ilona Siltasen pro gradu –tutkielman tulokset), että parantamisen varaa intervention aikana ei juurikaan ollut. Torppa toteaa, että havainto oli tärkeä koko MULAPAPU-tutkimuksen kannalta.

MULAPAPU-tutkimuksen lopullisissa analyyseissä on tärkeää ottaa huomioon lasten taidot ennen puhemuskarin alkua, koska myös ne voivat vaikuttaa edistymiseen. Tärkeä havainto oli myös se, että tarkastellessa vähän ja paljon laulavien ryhmien välisiä eroja taustatekijöiden suhteen huomattiin, että ryhmät eivät eronneet toisistaan tilastollisesti merkitsevästi iän, sukupuolen, kuulolaiteryhmän, äidin koulutustaustan tai lapselle lukemisen suhteen.

Tiiti Eerikäinen toteaa, että tulos on yhdenmukainen sen kanssa, että musiikki-interventiot parantavat muissa tutkimuksissa normaalisti kuulevien lasten puheen tuottoa ja sanahakua vaativia kielellisiä taitoja. Tämänkin pro gradu -tutkielman tulosten perusteella voi suositella ohjattua musiikkitoimintaa (puhemuskaria) sekä kotona laulamista alle kouluikäisille kuulovammaisille lapsille, sillä niillä voi olla positiivisia vaikutuksia lapsen sanasujuvuuteen ja sanahakuun. Kodin ulkopuolinen, laulua sisältävä musiikkitoiminta eli puhemuskari voi parantaa sanasujuvuutta etenkin, jos kotona ei lähtökohtaisesti lauleta tai musisoida. Kotona laulamisella voi siis olla merkitystä usean pro gradu -tutkielman tulosten perusteella (Torpan huomio).

Myös tässä tutkimuksessa esiin nousseet havainnot kotona laulamisen ja musisoimisen merkityksestä sanasujuustehtävässä suoriutumiseen ovat lupaavia ja kannustavat tekemään lisää tutkimusta aiheesta isommalla otannalla. Vaikka vanhempien laulaminen lapselle oli pääkiinnostuksen kohteena, on hyvä pitää mielessä, että tässä aineistossa enemmän laulavien vanhempien kuulovammaiset lapset lauloivat myös itse enemmän.

Kuulovammaisten ja normaalikuuloisten lasten sanasujuuustaidot sekä niiden yhteys lapsen kotona laulamiseen (Siltanen Ilona)

Sanahaun keinoja voidaan tutkia tarkastelemalla lapsen sanasujuuustehtävän tuotoksesta sanaryppäitä ja lapsen tuottamia semanttisia alakategorioita. Tämä tarkoittaa tiettyyn sanaluokkaan tai yläkäsiteluokkaan kuuluvien sanojen luettelemista peräkkäin.

Tässä pro gradu -tutkielmassa verrattiin kuulovammaisten lasten suoriutumista normaalisti kuuleviin lapsiin semanttisissa sanasujuustehtävissä, joissa lapset luettelivat eläin- ja vaatesanoja (sama tehtävä kuin Tiiti Eerikäisen, Ilona Siltasen ja Anna-Sofia Luoman pro gradu -tutkielmissa). Tarkastelun kohteena olivat lasten tuottamat kokonaissanamäärät, oikein tuotetut sanat sekä sanahaun strategiat. Lisäksi tutkielmassa selvitettiin lapsen kotona laulamisen määrän yhteyttä semanttisissa sanasujuustehtävissä suoriutumiseen. Myös tämä tutkimus on ilmeisesti ensimmäinen, jossa tutkitaan kuulovammaisten lasten laulamisen yhteyksiä sanasujuustehtävässä suoriutumiseen, erityisesti sanahaun strategioihin.

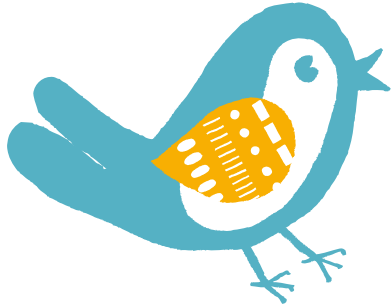
Tutkielmaan osallistui 14 kuulovammaista ja 12 normaalikuuloista lasta (ei koko MULAPAPU-tutkimuksen lopullinen koehenkilömäärä). Ryhmien ikäjakaumat eivät eronneet toisistaan tilastollisesti merkitsevästi, mikä vahvistaa tutkimustulosten luotettavuutta.

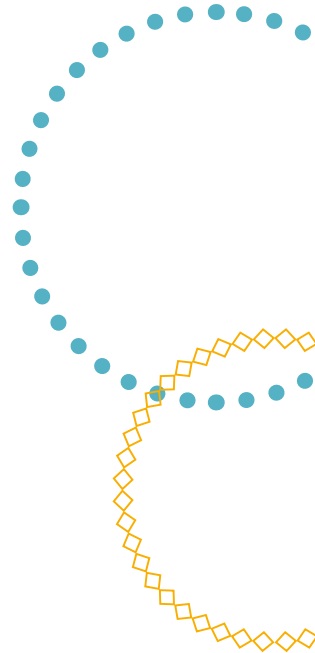
Tulokset osoittivat, että kuulovammaisten ja normaalikuuloisten lasten ryhmät eivät eronneet toisistaan tilastollisesti merkitsevästi semanttisten sanasujuvuustehtävien kokonaissanamäärissä, hyväksytyjen sanojen määrissä ja sanahaun strategioiden käytössä.

Kuitenkin verrattuna kotona harvemmin laulaviin kuulovammaisiin lapsiin (joiden vanhemmat myös ilmeisesti lauloivat heille enemmän, vrt. Tiiti Eerikäisen havainto), jo ennen puhemuskarin alkua päivittäin kotona laulavat kuulovammaiset lapset tuottivat suurempia kokonaissanamääriä ja hyväksytyjen sanojen määriä eläintehtävässä, yhtä paljon tai enemmän kuin normaalisti kuulevat lapset. Kotona päivittäin laulavat kuulovammaiset

lapset käyttivät myös sanahaun keinoja eläintehtävässä määrällisesti enemmän kuin harvemmin kotona laulavat lapset, jotka käyttivät sanahaun strategioita normaalikuuloisia lapsia vähemmän. Normaalikuuloisilla lapsilla laulamisen ei havaittu olevan tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä tuotettuihin sanamääriin tai sanahaun strategioiden käyttöön kummassakaan tehtävässä.

Lapsen kotona laulamisen määrällä oli tilastollisesti merkitsevä yhteys vain kuulovammaisten lasten eläintehtävässä tuottamiin kokonaissanamääriin sekä hyväksytyjen sanojen määriin. Vaatetehtävässä merkitsevää yhteyttä ei havaittu. Kummassakin tehtävässä kotona päivittäin laulavien lasten sanamäärien keskiarvot olivat kuitenkin korkeammat kuin harvemmin kotona laulavilla. Normaalikuuloisten lasten laulamisen määrällä ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä tuotettuihin sanamääriin eläin- tai vaatetehtävässä. Eläintehtävän tulokset viittaavat siihen, että lapsen kotona laulaminen parantaa mahdollisesti kuulovammaisten lasten sanahaun strategioiden käyttöä.

Musiikki-intervention vaikutus kuulovammaisen lapsen sana sujuvuuteen ja nopeaan sarjalliseen nimeämiseen (Luoma Anna-Sofia)

Anna-Sofia Luoma tutki kuulovammaisten lasten kykyä hakea sanoja muistista ja tuottaa niitä rajoitetussa ajassa samoilla sanasujuvuustehtävillä kuin Tiiti Eerikäinen ja Ilona Siltanen. Lisäksi hän tutki lasten kuvasarjojen nimeämisen nopeutta. Molemmat tehtävät liittyvät mm. sanahakuun, jossa kuulovammaisilla lapsilla on ollut aiempien tutkimusten tulosten mukaan ongelmia. Mukaan otettiin aineistoa kaikilta kolmelta mittauspisteeltä. Osa lapsista osallistui puhemuskariin ensimmäisen ja toisen mittauksen välissä, ja heillä oli odotusjakso toisen ja kolmannen mittauspisteen välissä. Osalla lapsista taas odotusjakso oli jo ennen interventiota. Tällaisella tutkimusasetelmalla saadaan jo luotettavaa tietoa siitä, vaikuttaako puhemuskari kielellisiin taitoihin. Mukana oli nyt 14 lasta. Myös tämä tutkimus toi uutta tietoa suomalaisten alle kouluikäisten kuulovammaisten lasten sanasujuvuudesta ja nopean sarjallisen nimeämisen taidoista.

Koko lapsiryhmää tarkasteltaessa tilastollisesti merkitseviä muutoksia intervention aikana tapahtui eniten sanasujuvuustehtävässä, jossa nimettiin vaatteita. Taustamuuttujaryhmistä iällä oli vahva yhteys parempaan suoriutumiseen ja suurempaan kehitykseen. Vanhempien lasten ryhmä kehittyi nuorempia tilastollisesti merkitsevästi enemmän

intervention aikana ja sai parempia tuloksia eläin ja vaatekategoriassa intervention jälkeisellä mittauskerralla. Nopean sarjallisen nimeämisen -tehtävässä tilastollisesti merkitseviä muutoksia ei tapahtunut. Odotusperiodeilla tutkittavat eivät kehittyneet tilastollisesti merkitsevästi kummassakaan tehtävässä, mutta puhemuskarin aikana vanhemmista lapsista koostunut kevään 2020 ryhmä kehittyi vaatteiden nimeämisessä usean muuttujan kohdalla tilastollisesti merkitsevästi. Tulosten perusteella musiikkia kannattaa käyttää kuulovammaisten lasten kuntoutuksessa jo ennen kouluikää, sillä se voi vaikuttaa positiivisesti lasten sanahakuun ja sujuvaan sanojen tuottoon.

Kummankin musiikki-intervention leikeissä ja lauluissa käytiin läpi runsaasti erilaisia vaatekappaleita sekä eläimiä. Vaatteiden nimeämisessä oli enemmän parantamisen varaa kuin eläinten nimeämisessä. Jokaviikkoinen vaatteiden kertaus kategorioittain (ulko-vaatteet, sisävaatteet, juhlavaatteet) edesauttoi osaltaan lasten kehittymistä juuri kyseisessä kategoriassa puhemuskarin aikana.

3. Puhemuskarin toimintamallin kehitys

PUHEMUSKARIN TOIMINTAMALLI JA SEN KEHITYS CISUMUSA -HANKKEEN AIKANA

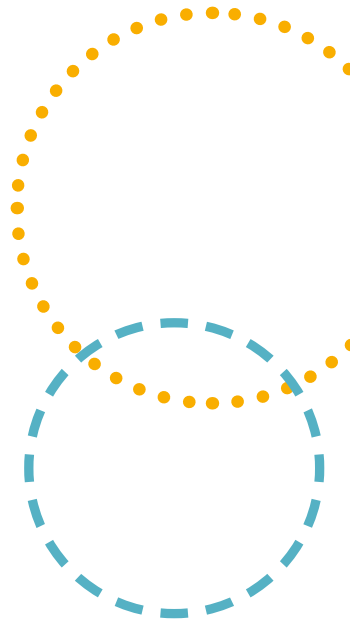
Vanhempien antamaa palautetta

“Kantele oli erinomainen lisä, se motivoi lasta musiikkiin uudella tavalla. Tulemme ehdottomasti jatkamaan soitinten harjoittelua, kuten myös vertaistukitoimintaa.”

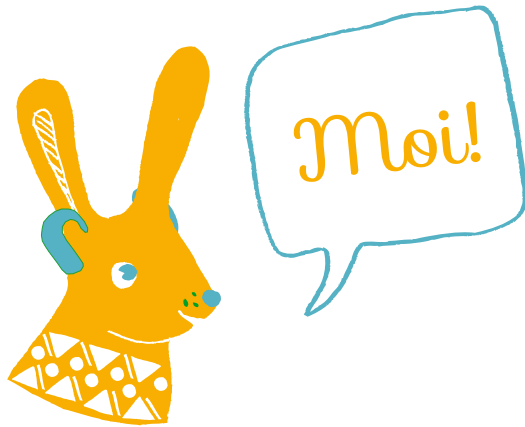
Puhemuskaritoimintaa toteutettiin hankkeen aikana kolmessa eri kaupungissa. Ryhmiä ohjattiin sekä lähi- että etätoteutuksena riippuen koronapandemian tilanteesta. Mukaan toimintaan pääsi kaiken kaikkiaan 45 perhettä, yksi perhe oli toiminnassa mukana kahdella kaudella. 23 perhettä osallistui lähitoimintaan ja 22 perhettä etätoimintaan.

Tässä luvussa on kuvaus toiminnan toteutuksesta kussakin kaupungissa. Toteutuksessa noudatettiin tämän oppaan edellisessä osassa ja Torpan ja Huhtinen-Hildenin asiantuntija-artikkelissa esille tuotuja toimintaperiaatteita, jotta ne tukisivat laaja-alaisesti lasten puhutun kielen havaitsemisen ja tuoton sekä musiikin havaitsemisen ja musiikillisten taitojen kehitystä.

Jokaiselta toimintakaudelta opittiin uusia asioita ja toimintaa kehitettiin näiden kehitysideoiden ja huomioiden pohjalta. Erityisiä asioita, joita haluttiin kokeilla ja kehittää olivat mm. etäpuhemuskarin toteuttaminen, suunnittelun ja raportoinnin yhdenmukaisuus ja itse puhemuskaritoiminnan sisältö. Lisäksi mukaan tuli uusia soittimia ja välineitä, kuten tabletti ja tabletin sovellus. Hankkeen jatkuvuuden mahdollistamiseksi haluttiin kerätä mahdollisimman paljon tietoa ja mitata tarkasti toiminnan onnistumista ja vaikuttavuutta.

Hankkeessa todettiin, että ei ole yhtä ainoa oikeaa, täsmälleen samanlaista tapaa toteuttaa kaikille kuulovammaisille lapsille täsmälleen samanlaista puhemuskaria, kuulomuskaria tai muskaria. Ryhmään osallistuvien lasten ikä, kuulon kehityksen vaihe, kuuntelutaidot, puhutun kielen taso ja mielenkiinnon kohteet ja toiminnan muoto (lähi vai etä) muokkaavat kunkin ryhmän toiminnan sisällön hiukan erilaiseksi. Puhemuskaritoiminnassa oli kuitenkin rakenteita, joita noudatettiin ryhmien toiminnan toteutuksessa koko Clsumusa-hankkeen ajan ja joita kannattaa toteuttaa jatkossakin.

Linkkistä painamalla pääsen LapCI ry:n nettisivuille, josta löydät monia Clsumusaan liittyviä tiedostoja ja videolinkkejä:

Toimintakausi alkoi alkuhaastattelulla, jonka perusteella huomioitiin jokaisen lapsen yksilölliset puhuttuun kieleen liittyvät ja musiikilliset tavoitteet ja lopulta asetettiin koko ryhmän tavoitteet. Sen jälkeen teemoitettiin koko toimintakausi lasten mieltymyksiin perustuen – mutta muutettiin matkan varrella teemaa lapsilähtöisesti. Jokainen toimintakerta noudatti samaa rakennetta: aloituslaulu (jossa oli mukana äänen korkeuden havainnollistamista visuaalisesti tai toiminnallisesti), tavoitteisiin tähtäävät laulut ja loppulaulu. Toimintakerran alussa ”herätellään lapsi kuulolle” ja käydään kuvien avulla toimintakerran sisältö läpi. Ennakoiva oppiminen mahdollistettiin lähettämällä laulut kotiin äänitteinä tai videoina. Lisäksi tavoitteiden toteutumista seurattiin, tässä hankkeessa koko ryhmän tasolla MULA-PAPU-tutkimuksen mittareilla ja Clsumusa-hankkeen kyselyillä vanhemmille.

Kunkin Clsumusa-puhemuskariryhmän kuvauksesta saatte paljon konkreettisia esimerkkejä ja käytännön vinkkejä toiminnan toteutukseen tulevaisuudessa. Etätoiminta hioutui projektin aikana hyvin toimivaksi kokonaisuudeksi viimeistään Tampereen etäpuhemuskareissa.

HELSINKI

Syksy 2019 lähipuhemuskari (1–4-vuotiaat lapset)

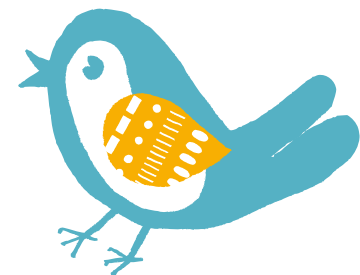
Iloinen puhemuskariryhmä Clsumusan ensimmäiseltä toimintakaudelta

Linkki videolle,
jossa voit nähdä
osan ryhmän
toimintakerrasta:

Ennen toiminnan alkua järjestettiin Csumusa-päivä Metropolian tiloissa. Mukana oli musiikkipedagogian opiskelijoita Metropoliaa ja logopedian opiskelijoita Helsingin yliopistosta. Kouluttajina toimivat Ritva Torppa ja Laura Huhtinen-Hildén. LapCI ry:n puolesta hankkeesta kertomassa olivat toiminnanjohtaja Janet Grundström sekä projektikoordinaattori Saana Poutanen. Koulutuksessa kerrottiin sisäkorvaistutteista ja kuulokojeista sekä tieteellisistä tuloksista koskien musiikkitoiminnan ja laulamisen yhteyttä puhutuun kieleen ja puheen ja musiikin havaitsemiseen. Päivässä esiteltiin Lindforsin säätiön MUKULA-musiikkisatumateriaalit ja puhemuskaritoiminnan periaatteita. Mukana olivat myös ne opiskelijat, jotka alkoivat ohjata ja kehittää hankkeen puhemuskareita.

Csumusan puhemuskareihin haettiin kuutta lapsi-vanhempi-paria osallistumaan lähitoimintaan. Haku Csumusaan päättyi elokuun lopussa. Csumusaan saatiin syksyyn mennessä 21 hakemusta. Hakemuksista 15 oli sisäkorvaistutetta käyttävää lasta, viisi kuulokojetta käyttävää lasta, ja yksi sekä sisäkorvaistutetta että kuulokojetta käyttävä lapsi. Kaikille hakemuksen jättäneille soitettiin ja kysyttiin lisätietoja sekä halukkuutta osallistua etäpuhemuskariin myöhemmin, jos he eivät pääse Helsingin lähiryhmiin. Toimintaan valittiin lopulta kuusi lasta ja heidän vanhempansa. Lapset olivat iältään 1–4-vuotiaita.

Ennen toimintakauden aloittamista Torppa ja opiskelijat suunnittelivat syksyn toiminnan päälinjat ja opettelivat yhdessä lauluja sekä MUKULA musiikkisatuja. Ennen puhemuskaria toimintaa harjoiteltiin yhdessä ohjaajien kesken ja puhemuskarin lopuksi päivitettiin seuraavan puhemuskarikerran suunnitelma.

Toiminnan alkuvaiheessa varhaisiän musiikkikasvattajaopiskelijat, logopedian opiskelijat ja Laura Huhtinen-Hildén arvioivat toimintaa etäyhteyden kautta. Puhemuskarissa pienten osallistujien ilmeet eivät näkyneet etäkommentoijille, mikä vääristi kommentoijien käsitystä vuorovaikutuksesta ja lasten tunnetiloista. Niinpä etäkommentoinnista luovuttiin tässä puhtaasti lähitoiminnaksi suunnitellun puhemuskarin osalta. Etäyhteyden toinen tarkoitus oli kehittää sitä tulevia vuosia varten. Siksi Aatu Mällinen oli paikalla toiminnassa testaamassa etäyhteyttä. Janet Grundström ja Saana Poutanen tarkkailivat etäyhteyden toimintoja. Aatu Mällinen, Saana Poutanen ja aikuinen sisäkorvaistutetekäyttäjä Marika Rajala tapasivat syksyn aikana myös Cochlearin asiantuntijoita, joiden avulla pystyttiin suunnittelemaan tulevaa etäpuhemuskaria sisäkorvaistutetta käyttävien lapsien kuulon erityisyys huomioon ottaen.

Tällä hetkellä valtaosalle lapsista asennetaan Cochlear-merkkiset sisäkorvaistutukset Suomessa. Heillä on asiantuntijoita, jotka auttavat istutteisiin liittyvissä kysymyksissä. Linkistä painamalla pääset Coclearin sivuille

Cisumusan puhemuskariryhmät saattoi alkuun pääohjaaja Ritva Torppa. Ryhmiä ohjaamassa ja mukana toimintaa kehittämässä oli myös kuusi tulevaa puheterapeuttia eli logopedian opiskelijaa maisterivaiheen kliinisen opintojaksonsa puitteissa (Anne Rantsi, Anni Huovinen, Julia Forsman, Anna-Sofia Luoma, Sanna Mattila ja Hanna Viitasaari-Mäkinen) sekä neljä tulevaa varhaisiän musiikkikasvattajaa eli musiikkipedagogiopiskelijaa (Juha-Matti Grönlund, Pinja Valkama, Keiju Oksanen ja Anu Raines). He mm. seurasivat musiikkisatumateriaalien toteutusta sekä suunnittelivat etukäteen puhemuskaritoimintaa Ritva Torpan ja Laura Huhtinen-Hildenin ohjauksessa. Aluksi puolet opiskelijoista tarkkailivat toimintaa etäyhteydessä ja puolet heistä oli läsnä ryhmässä.

Jokaiselle opiskelijalle määriteltiin oma roolinsa itse ryhmätoiminnassa. Rooli saattoi olla esimerkiksi säestäjä, mukana laulaja, kaikulaulaja, laululeikin ohjaaja tai äänenkorkeuden vaihteluiden visualisoija "laulavan käden tai kuvien avulla.

Cisumusan puhemuskaritoimintakausi aloitettiin logopedian opiskelijoiden toteuttamalla henkilökohtaisilla haastatteluilla perheiden kanssa heidän kodeissaan. Saadun tiedon perusteella laadittiin lapsille henkilökohtaiset, musiikilliset sekä puhuttuun kieleen liittyvät tavoitteet ja suunnitelmat puhemuskarin tuloksellisen toiminnan varmistamiseksi. Mukana olevat lapset olivat hyvin nuoria, joiden puhuttu kieli oli vasta aluillaan. Lasten ikä huomioitiin ryhmän toimintaa suunniteltaessa MUKULA-projektin puhemuskarissa opitun perusteella esimerkiksi käyttämällä runsaasti leluja ja kuvia.

Opiskelijoiden ajatuksia CIsomusa-puhemuskareista harjoittelukertomusten ja muiden opinnäytetöiden pohdintaosioista poimittuna:

“...oli hieno mahdollisuus päästä tekemään harjoittelua kyseisen asiakasryhmän pariin. Haastattelujen tekeminen ennen puhemuskarin alkua antoi sekä lisätietoa muskarin suunnittelua varten, että tarjosi mahdollisuuden harjoitella ensikontaktia asiakkaan kanssa. Oli todella kiinnostavaa päästä keskustelemaan parin osallistujan huoltajan kanssa ennen varsinaisen muskarin alkua heidän lapsensa kuulokuntoutuksesta ja alkutaipaleesta.”

“Moniammatillisuuden hyödyntäminen oli myös ehdottomasti yksi tämän harjoittelun parhaita puolia. Sain oppia musiikkipedagogilta paljon asioita heidän alansa näkökannalta ja vastaavasti sain jakaa puheterapeuttista tietoa hänelle. Myös toisen logopedian opiskelijan kanssa toimiminen ja asioiden jakaminen antoivat uusia ideoita ja näkökulmia käsiteltäviin asioihin.”

“Kuntoutustyön ja musiikin yhdistäminen tarjosi paljon hyviä oivalluksia tulevaa puheterapeutin ammattia varten. Oli myös kiinnostavaa miettiä lastenlauluja ja leikkejä kuntoutuksen välineenä, ja miettiä tapoja sisällyttää esimerkiksi tietynlainen ääniliuku kappaleeseen, tai keksiä lauluja, jotka sisältävät tiettyjä intervaleja. Tässä kokeneiden klinikoiden apu oli todella tärkeää.”

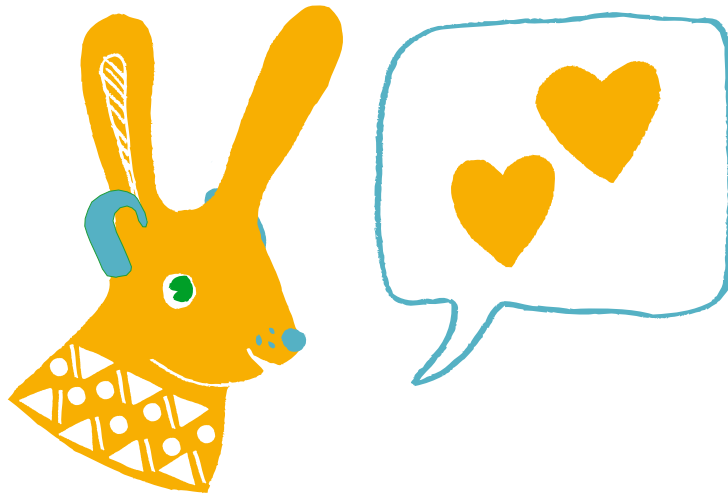
“Yhteisissä suunnittelupalavereissa meillä oli todella hyvä, sekä toisiamme että toistemme aloja ja asiantuntijuutta kunnioittava ilmapiiri. Välillä meillä oli jopa niin hauskaa, että nauraminen sattui poski- ja vatsalihaksiin. Käytimme tämän ilon ja naurun voimavaraksi ja toivon, että se näkyi myös muskarikerroilla kertoja pitäessämme.”

“Meille painotettiin harjoittelussa, että lapsille täytyy antaa paljon mahdollisuuksia aktiivisen sävelkorkeuden tuottamista varten. Aluksi mielsin tämän niin, että lasten pitäisi vain suullisesti esim. laulaen tuottaa eri sävelkorkeuksia. Opin kuitenkin, että aktiivisen äänenkorkeuksien tuottamisen ei tarkoita vain sitä. Lapset tuottivatkin äänenkorkeuksia myös piirtämällä.”

“..oli antoisaa työskennellä kuulovammaisten lasten kanssa. Oli opettavaista huomata, miten samanlaista heidän kanssaan oli musisoida kuin tyypillisesti kuulevien lapsienkin. Ennestään minulla oli kokemusta vain yhden kuulovammaisen lapsen kanssa työskentelystä, eikä minulle silloin annettu mitään taustatietoa esimerkiksi lapsen kuulokyvystä. Koin silloin vuorovaikutuksen olevan erittäin hankalaa”... “Oli siis erittäin tervetullut kokemus huomata, että kuulovammaisten lasten kanssa vuorovaikutus voi olla näinkin helppoa ja sujuvaa – ainakin yhteisen kielen suhteen.”

Puhemuskari aloitettiin laittamalla soittorasia soimaan ja sen avulla lapset saatiin "kuulolle". Sitten jatkettiin tervehdyslaululla "onko Niilo täällä", jonka jälkeen ensimmäinen lapsi sai laittaa "Musiikkituokiot" materiaalista tutun kuvan tarrataululle. Musiikkituokiot materiaali on sovitettu ja käännetty suomen kielelle Joonas Hasanin, Ritva Torpan ja Seija Laakson toimesta Christine Roccan ja Catherine Bowkerin materiaalista "Music Time" Advanced Bionics sisäkorvaistutteen valmistajan luvalla.

Linkki videoon
"Onko Niilo täällä"
aloituslaulusta:

Ennen kutakin musiikkisatua, laulua tai laululeikkiä, lapset saivat vuorollaan valita verkosta toimintaa koskevia kuvia ja jokaiselle taputettiin onnistumisen merkiksi. Tästä lapset nauttivat! Nimeämisen ja sananlöytämisen tueksi laulettiin paljon eri aihepiireistä, kuten vaatteista, eläimistä ja ajoneuvoista. Ryhmässä käytettiin monia eri rytmi- ja melodiasoitimia (esim. metallofoni, piano, kitara, kontrabasso, viulu, kantele, sadeputki, marakassit, kapulat eli klavesit, chimes eli tuulikellot, symbaali eli lautanen), joiden avulla pyrittiin tukemaan kuulon ja äänen korkeuden havaitsemisen kehitystä. Puhemuskari lopetettiin rauhoittavaan lauluun, jossa lapset makoilivat lattialla oravanpesässä, huivien alla.

Ryhmän osallistujille pyrittiin lähettämään lauluja äänitiedostoina sähköpostin kautta, jotta he pääsivät harjoittelemaan ja laulamaan lauluja ennen toimintakertaa. Uudet äänitteet tehtiin älypuhelimella, laulut säestettiin kitaralla hyvin yksinkertaisiksi, välttäen liian voimakasta ääntä, jotta sanat kuuluivat äänitteillä selvästi. Lisäksi perheet saivat kotiin Lindforsin säätiön MUKULA-musiikkisatujen linkit äänitteisiin ja painetut kirjat. Äänitteiden avulla haluttiin vahvistaa ennakoivaa oppimista, innostaa laulamaan kotona ja lisätä laulujen toistoa. Lapset eivät kuitenkaan pystyneet itse käyttämään sähköpostin välityksellä tulleita tiedostoja. Siksi kehitettiin lapsille suunnattu tablettisovellus Helsingin yliopiston laboratorioinsinööri Tommi Makko-
sen ja Ritva Torpan toimesta sekä uusien

äänitteiden (puhemuskarilaulujen) sekä MUKULA-musiikkisatujen kuuntelemista varten. Sovellusta käytettiin myös MULAPAPU-tutkimuksen kyselyihin vastaamiseen ja se antoi tietoa siitä, miten usein lauluja kuunneltiin.

MUKULA-musiikkisatuja käytettiin puhemuskarissa tavallisten muskarilaululeikkien rinnalla Csumusa-projektin ensimmäisenä toimintasyksynä. Myös opiskelijoista oli suuri apu kehitystyössä - he ideoivat lauluihin visualisointeja ja ottivat syksyn aikana enenevässä määrin vastuuta ryhmän ohjaamisesta. Musiikkisaduista mukaan valittiin pientenkin osallistujien kannalta hyvin toimivat "Kirje eläintarhaan" ja "Pelikaani" -MUKULA-musiikkisadut sekä Torpan ja Lindforsin säätiön äänenkorkeustalo, joka on monipuolinen visuaalinen materiaali esimerkiksi tilakäsitteiden, huonekalujen, värien opettelua varten, sekä äänen korkeuksien havaitsemisen avuksi. Lisäksi materiaali on apuna sanavaraston ja käsitteiden opetteluun. Voit kuunnella äänen korkeuksien havaitsemiseen liittyvän esimerkin alla olevasta linkistä. Tämän laulun idea on peräisin Mukula-projektin materiaaleista.

Linkistä painamalla löydät MUKULA-musiikkisadut Lindforsin säätiön nettikaupasta:

Puhemuskaria toteutettiin suunnitellun kymmenen kerran sijasta kuusi kertaa. Osallistujia ohjattiin tulemaan paikan päälle ajoissa, jotta heillä olisi mahdollisuus tutustua toisiinsa odotustilassa ja jakaa kokemuksiaan vertaistuen merkeissä. Tilat puhemuskaritoimintaan vuokrattiin Helsingin Harjasta Keski-Helsingin musiikkiopistolta. Tilojen toivottiin olevan suhteellisen pienet, jotta osallistujat ja ohjaaja olisivat lähellä toisiaan. Tavoitteena oli, että lapset kuulevat hyvin ohjeet ja laulut sekä näkevät ohjaajien huulion.

Puhemuskarin toimintatiloja suunniteltaessa on hyvä pohtia tarkkaan tilojen koko suhteessa osallistujamäärään. Tilan olisi hyvä olla riittävän suuri, jotta siellä voi toteuttaa toiminnallisia musiikkileikkejä ja tanssia, mutta toisaalta ei niin suuri (esim. koulun tai päiväkodin iso sali), että kuulovammainen lapsi on hankala houkutella takaisin musiikki-toiminnan äärelle. Tilassa ei saa olla liikaa virikkeitä, jottei osallistujien huomio kohdistu liikaa muuhun, kuin musiikkitoimintaan.

Syksyllä 2019 aloitettiin myös MULAPAPU-tutkimuksen pilotointi. Ritva Torppa ja opiskelijat tapasivat osallistujia kolme kertaa puhemuskarin ulkopuolella tutkimuksen pilotteja tehdessään. Pilottitutkimukseen osallistuivat kaikki lapsi-vanhempi-parit.

Syksyn 2019 Helsingin lähiryhmässä kehitettiin:

- Etäyhteyden toimivuutta lasten kuulovamma huomioon ottaen
- Tablettisovellus lapsille
- Tilat toiminnalle mietintään - pienessä tai liian suuressa tilassa on huonot puolensa
- Luovuttiin MUKULA-puhemuskareissa mikrofonin käytöstä esim. kaikulauluissa ja vuorottelussa (tilalle katse, käsi ja sanallinen ohjaaminen), koska mikrofonin todettiin aiheuttavan jännittämistä
- Motivoidaksemme lapsia lisäsimme toiminnallisuutta puhemuskareihin.
- Chimes (tuulikellot) ja merirumpu jätettiin toiminnasta pois, koska niiden ääni oli epämiellyttävä etäyhteydessä
- Kuusi tulevaa puheterapeuttia (logopedian opiskelijaa) ja neljä musiikkipedagogia koulutettiin "puhemuskariosaajiksi"
- Opiskelijat alkoivat suunnitella ja toteuttaa ryhmässä puhemuskaria Torpan rinnalla
- Kehitettiin kirjallisia tiedostoja toimintakertojen ja toiminnan kaaren (teemat ja toiminnot koko toimintajakson aikana) suunnittelua ja raporttoimista tukemaan
- Opiskelijat alkoivat sanoittaa ja säveltää uusia lauluja , joissa huomioitiin puhemuskarikerran "tarina" eli teema ja lasten puhutun kielen, puheen ja musiikin havaitsemiseen liittyviä asioita (esim. Anu Raines sävelsi ja sanoitti "oravan kehtolaulun" (Tuulee)

Kevät 2020 lähiryhmä (osittain etänä) (4–6-vuotiaat lapset)

Toimintaa ja laulua puhemuskarissa.

Vanhemman mietteitä
puhemuskarista

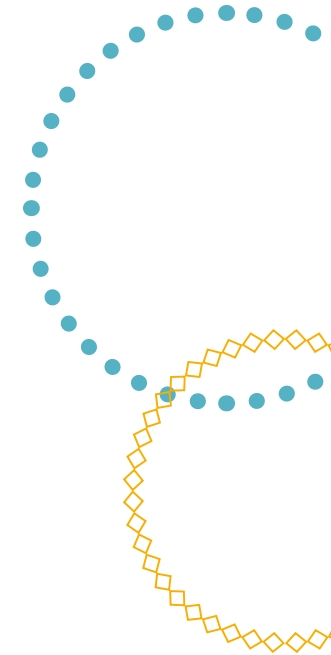
“Muskari toisten imppalasten kanssa oli huippu - erityisesti vertaistuen ja verkostoitumisen näkökulmasta. Opetus oli erinomaista. Parasta olivatkin yhteiset tunnit.”

Keväälle ei järjestetty uutta hakua, sillä puhemuskarin osallistujat saatiin syksyn runsaasta hakijamäärästä. Toimintaan valittiin seitsemän lasta ja heidän vanhempansa. Lapset olivat iältään 4–6-vuotiaita. Yksi seitsemästä lapsesta oli sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen normaalikuuloinen sisar, joka otettiin poikkeuksellisesti mukaan ryhmään, jotta perheen oli mahdollista osallistua toimintaan. Toiminta toteutettiin Helsingin Herttoniemessä Pilke musiikkipäiväkoti Taikalaulussa. Tilat olivat väljät ja erittäin hyvin puhemuskarille soveltuvat.

Csumusan puhemuskaritoiminnan suunnittelun ja ohjaamisen toteuttivat logopedian opiskelijat Anna-Sofia Luoma ja Meeri Ihalin sekä musiikkipedagogiopiskelijat Juha-Matti Grönlund ja Pinja Valkama, Ritva Torpan ja Laura Huhtinen-Hildénin ohjauksessa. Opiskelijat ohjasivat puhemuskaria yhdessä kaikilla kerroilla ja sävelsivät ja sanoittivat uusia lauluja ja toiminnallisia laululeikkejä. Ne olivat yleensä toisteisia, melodialtaan ”yksinkertaisia” sisälsivät kolmisointuja ja asteikkoja ja ”kaikulaulukohdan”, jotta ne olisi helppo havaita ja oppia. Tämän lisäksi lapsi alkaisi luontevasti laulaa laulujen osia ja saisi mahdollisuuden tavoitella oikeaa säveltä. Laulujen tekoon ja Csumusan puhemuskareiden ohjelman suunnitteluun käytettiin MUKULA-hankkeessa luotuja toimintamalleja ja kokemuksia syksyltä 2019 sekä osallistujien haastatteluissa ilmenneitä tarpeita.

Kaikki lähitoimintakerrat kuvattiin videolle, joita käytettiin oppimateriaalina ja kehittämistyössä. Melodia- ja rytmisoittimia käytettiin ryhmässä monipuolisesti esimerkiksi kosketinsoitin, viulu, kitara, pasuuna, kantele ja klavesit eli kapulat, xylofoni(basso) palat olivat ahkerassa käytössä. Kanteleet ja niihin liittyvät leikkinuotit lainattiin ryhmäläisten koteihin ensimmäistä kertaa Clsumusa-hankkeen aikana. Kanteleita hyödynnettiin myös uusissa laululeikkeissä. Pääpaino oli kuitenkin laulamissa.

MUKULA-musiikkisatujen väistyessä pyrittiin yhä vahvemmin toimintakertojen teemoitteluun ja laulujen sanojen visualisointiin. Teemoja olivat esimerkiksi lumiukko ja dinosaurukset, jotka kiinnostivat lapsia. Teemoihin, materiaaleihin ja lauluihin sekä laululeikkeihin yhdistettiin d-harjoittelua (däppäystä, den-den-pompottelua) ja monenlaisia käsitteitä kuten vaatteita ja kehonosia. Puhemuskariin tultiin ja sieltä lähdettiin junalla tai metrolla. Samalla leikittiin laulamalla ja käden liikkein äänen korkeuksilla ja ääni-liuulla, joiden avulla pyrittiin äänen korkeushavainnon ja laulutaidon parantamiseen ja saatiin tehoa näiden harjoitteluun. Tämän jälkeen käytiin läpi toimintakerran sisältö (laulut, laululeikit) seinälle laitettujen kuvien avulla, perustuen ryhmäläisten tarpeisiin. Kuten edellisenä syksynä, toimintakerta lopetettiin rauhalliseen, rentouttavaan hetkeen.

Pääset katsomaan videon laulusta, johon opiskelijat kehittivät däppäystä lumiukko-
teemaan. Däppäys oli myös lapsille mieluista ja puheen tuoton kannalta ajankohtaista.
D-toistot kehittävät kielen motoriikkaa ja on hyvä apuäänne r-äänteen aikaansaamiseksi.

Lisää opiskelijoiden kehittämiä,
puhemuskarin teemoihin liittyviä ja
ryhmäläisten tarpeisiin ja mieltymyk-
siin perustuvia lauluja löydät
Tubemuskarivideoista.

Linkistä painamalla
däppäysvideoon:

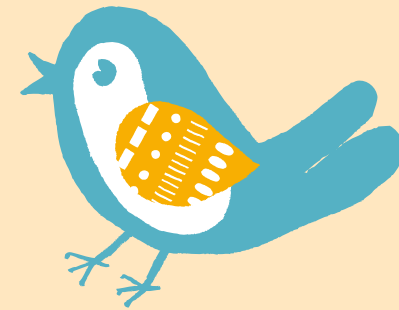

Linkki opiskelijoiden
tekemiin Tubepuhe-
muskarivideoihin:

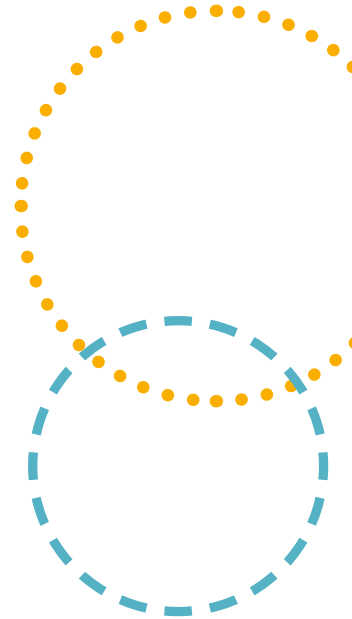
Opiskelijan kuvailua

“Tilaan saavuttiin ja tilasta lähdettiin pois muskarikerran teemasta riippuen joko junamuodostelmassa laulaen Pienen pieni veturi -laulua tai metromuodostelmassa laulaen Metromatkalla -laulua. Äänenkorkeuden havaitsemisen ja tuoton harjoituksia yhdistettiin osaksi juna- ja metromuodostelmia. Junan kohdalla veturin pillejä tuutattiin ”tuut tuut” joko matalalla äänenkorkeudella yhdistettynä matalaan käsiliikkeeseen tai korkealla äänenkorkeudella yhdistettynä korkeaan käsiliikkeeseen. Metron kohdalla metron ovia avattiin vastaavalla tavalla: sanottiin ”pim” joko korkealla äänenkorkeudella (käsi korkealla) tai matalalla äänenkorkeudella (käsi matalalla) tai äänenkorkeudella, joka oli edellisten korkeuksien välissä (havainnollistettiin myös käden korkeudella).”

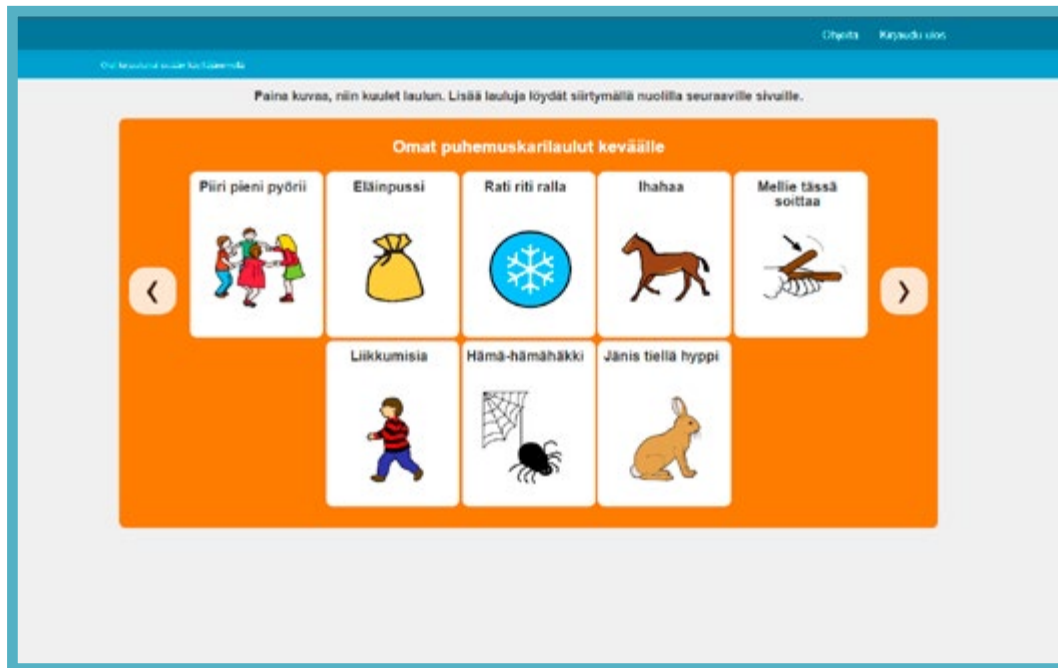

Perheet saivat kuunnella ja katsella MUKULA-musiikkisatuja ja puhemuskari-lauluja uuden, Ritva Torpan ja Tommi Makkosen syksyllä 2019 kehittämän sovelluksen eli "MULAPAPU-laulukirjaston" kautta. Koteihin lainattiin Helsingin yliopiston kognitiivisen aivotutkimuksen yksikön tablettitietokoneet musiikkisatujen ja puhemuskarilaulujen kuuntelua varten ja MULAPAPU-tutkimuksen kyselyihin vastaamista varten. Perheet saivat myös MUKULA-musiikkisatujen painetut kirjat lainaksi koteihin Lindforsin säätiön kautta, kuten kaikkina myöhemminäkin toimintakausina. Musiikkisadut olivat perheiden kuunneltavissa koko Clsumusa-hankkeen ajan.

Sovelluksen ja tabletin sisältö suunniteltiin erityisesti auttamaan Clsumusa-puhemuskarin laulujen ennakoivaa oppimista ja kotona laulamista sekä parantamaan sanasujuvuutta, puheen sekä äänenkorkeuksien havaitsemista ja tuottoa ks. näiden merkitys puheen havaitsemiselle ja kielen oppimiselle, Lindforsin säätiön internet-sivut, Musiikin rooli sivusto. Lauluja suositeltiin kuuntelemaan mielellään vähintään viitenä päivänä viikossa. Tabletin muita sovelluksia (kuten Outloud oy:n Fastroid; Audio Recorder) suositeltiin käyttämään ainakin parina päivänä viikossa. Vanhemmille painotettiin kuitenkin, ettei tule ottaa stressiä, jos suositeltuihin määriin ei ole aikaa.

Clsumusa-hankkeen aikana hämmästyttävänkin paljon varsinkin pienimmät kuulovammaiset lapset innostuivat tästä yksinkertaisesta sovelluksesta, jossa he tablettitietokoneen ruudulla näkyvää laulun kuvasymbolia painamalla kuulisivat laulun – samaan tapaan kuin ns. soivissa laulukirjoissa. Tätä sovellusta lapsen oli mahdollista käyttää itse, toisin kuin sähköpostin äänitiedostoja.

Kuva sovelluksesta

Koronapandemia aiheutti maaliskuun puolessa välissä muutoksia puhemuskaritoimintaan. Sen takia viimeiset kolme puhemuskaritapaamista jouduttiin perumaan ja Clsumusan työntekijät sekä opiskelijat jäivät etätöihin. Ensimmäiseen kahteen peruuntuneeseen puhemuskaritapaamisiin reagoitiin kuitenkin nopeasti ja opiskelijat tekivät osallistujille puhemuskarivideoita (tubemuskarin), joiden avulla lapset ja vanhemmat pystyivät jatkamaan toimintaa kotioloissa. Viimeinen puhemuskarikerta toteutettiin etäyhteydellä käyttäen Zoom-ohjelmaa, johon lapsi-vanhempi-parit pääsivät osallistumaan tietokoneen kautta.

Tässä logopedian opiskelija Anna-Sofia Luoman mietteitä ensimmäisen etäkerran eli Tubemuskarin teosta:

“Etäkerran videoiminen oli minulle täysin uutta, mutta haaste, johon tartuin mielelläni hyvän porukan kanssa. Halusimme pitää jatkumoa yllä, eli jatkoimme siitä mihin olimme tavallisilla muskarikerroilla päässeet ja veimme asioita jopa hieman pidemmälle. Pidimme rakenteen samana, jotta siinä olisi jotakin tuttua ja turvallista. Alkulaulussa (joka oli mielestäni erittäin tärkeä tässäkin tilanteessa, sillä jokainen lapsi huomioidaan ja mainitaan nimellä) mainitsimme aina ensin, kenelle laulamme, jotta lapset voivat kotonaan laulaa heti mukana. Halusimme myös mahdollisimman monipuolisia tehtäviä: laulua, soittamista, kuuntelemista ja liikettä. Kovin liikkuvaa toimintaa oli tietysti haasteellista tehdä, mutta saimme kuitenkin Metrolauluun liittyvän leikin mukaan.

Kuvasimme videot Macbook Pro:n kameralla. Yritimme kiinnittää huomiota siihen, että katsoisimme kameraan, jotta katselijalle tulisi sellainen olo, että toiminta on osoitettu hänelle. Huomioimme myös äänenvoimakkuuksia ja teimme aina pienen testivideon ja tarkistimme, ettei ääni mene videossa ruvelle. Myös valotus täytyi olla miellyttävä. Illan edetessä jouduimme siirtelemään konetta auringon liikkeitä mukailleen. Visuaalisuudessa kiinnitimme myös huomiota siihen, että tausta oli mielenkiintoinen, mutta ei liian sekava ja rajasimme pois kaiken ylimääräisen. Vaihtelimme hieman paikkoja laulun mukaan paitsi visuaalisen mielenkiinnon ylläpitämiseksi myös siksi, että välillä soitinten/laulun volyymitasot sitä vaativat.”

Kevään 2020 Helsingin lähiryhmässä kehitettiin:

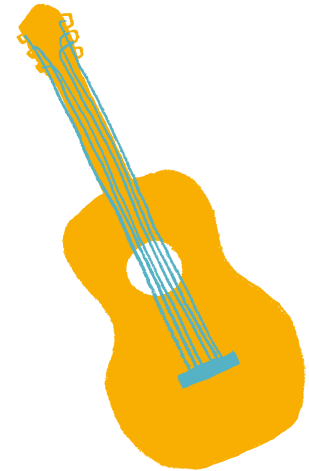
- Teemoittelua, toiminnan kaarta ja puhemuskarikerran tarinallisuutta ja tavoitteellisuutta.
- Lisää opiskelijoiden säveltämiä, sanoittamia ja visualisoimia uusia lauluja ja toiminnallisia laululeikkejä sekä vanhojen laulujen sovelluksia, joissa huomioitiin puhemuskarikerran "tarina" (teema) ja puhutun kielen ja puheen ja musiikin havaitsemiseen liittyviä asioita lähtökohtina mm. alkuhaastatteluissa esiin tulleet lasten kielen kehitykselliset tarpeet. Yhteen lauluun sisällytettiin monta eri tavoitetta.
- Puhemuskarivideoita koronapandemian vuoksi ("Tubemuskar")
- Tabletin käyttöä ja sovellusta
- Yksi puhemuskarikerta etäyhteydessä
- Puhemuskaritoiminnan raportointia LapCI ry:lle syksyllä 2019 käytössä olleisiin tiedostoihin perustuen. Luotiin sähköinen raportointijärjestelmä, josta kaikki osalliset pääsivät näkemään raportit ja muut syntyneet materiaalit

Syksy 2020 lähiryhmä (4-6-vuotiaat lapset)

Ohjaajat näyttävät lapsille mielenkiintoisia asioita.

[Linkki toiminta-
kerran videoon](#)

Vanhemman mietteitä puhemuskarista

“Meidän perheessä kumpikin vanhemmista osallistui vuorollaan muskariin. Oli mukavaa vanhempana saada olla mukana, sillä tavallisissa muskareissa se ei yleensä enää 3 ikävuoden jälkeen ole mahdollista. Mukana ollessa muskarin ideoita sai siirrettyä paremmin myös arkeen.”

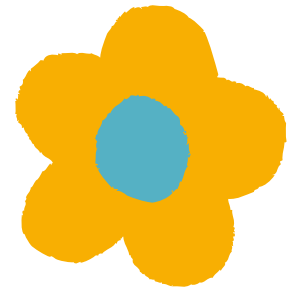
Syksyllä 2020 Csumusa-puhemuskareita toteutettiin kaksi samanaikaisesti. Helsingissä toimi lähiryhmä ja ensimmäistä kertaa järjestettiin etäryhmä Jyväskylästä käsin. Keväällä 2021 järjestettiin toinen vastaava etäpuhemuskari.

Ennen syksyn toiminnan alkua järjestettiin vastaava Csumusa-koulutuspäivä, kuin edellisen vuoden 2019 syksynä, kouluttajina olivat Ritva Torppa ja Laura Huhtinen-Hilden sekä aiempia puhemuskariryhmiä ohjaavia opiskelijoita. Kuuntelemassa oli mukana opiskelijoita Metropoliaa ja Helsingin yliopistosta, ja koulutusta seurasivat myös Jyväskylän ja Helsingin ryhmien tulevat ohjaajat. Csumusa-koulutuksen myötä tavoitettiin 59 opiskelijaa

uusien ohjaajien lisäksi. Tieto Csumusasta levisi ja hankkeelle saatiin tunnettuutta. Uusien ohjaajien palautteen mukaan, Csumusaan aiemmin osallistuneiden opiskelijoiden puheenvuorot olivat koulutuksen parasta antia.

Csumusa-koulutus liitettiin logopedian ”Musiikki puheterapiassa”-luentosarjaan ja sen järjesti Helsingin yliopisto etäyhteydellä. Jyväskylän ohjaajat ja opiskelijat eivät olleet aiemmin olleet Csumusa-hankkeen puhemuskaritoiminnassa mukana, joten toiminta oli heille vierasta. Todettiin, että Csumusa-koulutus ei onnistunut riittävästi siirtämään tarvittavaa konkreettista tietoa Csumusa-puhemuskareista nimenomaan uusille ohjaajille ja opiskelijoille. Tulimme siihen tulokseen, että ohjaajat on jatkossa koulutettava erikseen ja pienemmässä ryhmässä. Seuraavaa kautta varten koulutusta kehitettiin tähän suuntaan. Opimme myös, että ohjaajille suunnattu ohjaus ja palaverit olisivat olleet tärkeitä puhemuskaritoimintakertojen välillä. Ohjaajien intensiivinen tukeminen ja opastus puhemuskariperiaatteisiin on toteutettava aina toiminnan alkaessa.

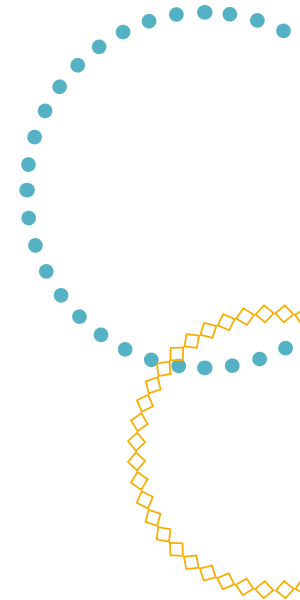
Ennen toiminnan alkua logopedian opiskelijoiden toteuttamat alkuhaastattelut siirrettiin Ritva Torpan ja Nina Koskisen (Jyväskylän ryhmän ohjaaja ja puheterapeutti) avulla koronapandemian vuoksi Navisec Health –sähköiseen palveluun, joka on tietoturvallinen, terveydenhuollon

tarpeisiin suunniteltu asiointipalvelu. Kaikki luottamuksellinen tieto kulki tämän asiointipalvelun kautta.

Syksyn aikana projektikoordinaattori kävi kuvaamassa Helsingin lähiryhmän toimintaa paikan päällä ja etätoimintatuokiot tallennettiin Zoomissa. Tallenteita käytettiin oppimateriaalina ja kehittämistyössä. Kuten aiemminkin, ennen toiminnan aloittamista kaikkien osallistujien tuli allekirjoittaa suostumus tietojen keräämiseen ja julkaisuun ja se lähetettiin sähköisesti allekirjoitettavaksi. Palautekyselylomake uudistettiin etäpuhemuskariin sopivaksi ja kysymyksiä lisättiin kattavamman palautteen saamiseksi. Uusi palautekysely tehtiin yhdessä musiikkipedagogiopiskelija Heidi Laulumaan ja syksyn 2020 puhemuskariohjaajien avustuksella. Kysymykset muokattiin niin, että ne vastasivat paremmin siihen, kuinka hyödylliseksi perheet kokivat puhemuskaritoiminnan. Palautteiden perusteella toiminnasta pidettiin kovasti ja perheet saivat paljon ideoita musiikin tuomiseksi osaksi heidän arkeaan.

Osallistujaryhmä muovautui koronapandemian vuoksi moneen otteeseen ennen toiminnan alkua. Yksi perhe joutui jäämään pois perheen riskiryhmään kuuluvan jäsenen vuoksi. Yksi perhe koki muutaman osallistumiskerran jälkeen, ettei toiminta ollut heidän lapselleen ikätasoista. Lopulta osallistujina oli kolme 4-vuotiasta lasta. Puhemuskareita toteutettiin kymmenen kertaa syksyn aikana.

Helsingin lähipuhemuskariryhmää ohjasi musiikkipedagogiopiskelija Juha-Matti Grönlund, joka oli osallistunut aiempien CIsumusän puhemuskarien ohjaukseen opiskelijan roolissa. Juha-Matin rinnalla toimintaa olivat mukana toteuttamassa kaksi logopedian opiskelijaa Reea Pilli ja Sallamari Katainen Ritva Torpan ohjauksessa. Ohjaavat opiskelijat suunnittelivat toiminnan yhdessä Ritva Torpan kommentoimissa suunnitelmissa ja seurauksessa toteutusta.

Toiminta toteutettiin Musiikkikeskus Resonaarin tiloissa. Koronapandemian takia opiskelijat joutuivat käyttämään toiminnassa suojavaisiä ja vanhemmat kasvomaskeja. Visiirit hankaloittivat huulion näkemistä, sillä se heijasti valoa häiritsevästi. Korvaavaa vaihtoehtoa ei kuitenkaan löydetty ja visiirit olivat paras mahdollinen suojaus. Lopulta koronarajoitukset siirsivät kaksi viimeistä kertaa etäyhteyden päähän. Ohjaajat ja projektikoordinaattori kokoontuivat Resonaariin toteuttamaan etätoimintaa. Tablettitietokone ja sovellus olivat käytössä kuten edellisenäkin keväänä ja perheet saivat tablettitietokoneet ja kanteleet koteihinsa.

Korona jylläsi kevästä lähtien ja elettiin aikaa, jolloin täytyi varautua siihen, että lähitoteutus ei tulisi onnistumaan. Tilanne oli arvaamaton ja se vaikutti myös puhemuskarin osallistujiin. Pienetkin flunssat perheessä vaikuttivat tuokioiden osallistujamäärään. Perheitä

ohjeistettiin jättämään toimintakerta väliin, jos perheessä oli flunssan oireita. Tuokioita vietettiin usein vain kahden lapsi-vanhempi-parin kanssa.

Toiminnassa noudatettiin samoja suuntalinjoja kuin edellisenä keväänä. Logopedian opiskelijat auttoivat ottamaan huomioon lasten yksilölliset ja puhekieleen liittyvät tavoitteet, Torpan ohjauksessa. Opiskelijat ideoivat runsaasti uusia toiminnallisia musiikki- tai laululeikkejä. Puhemuskariryhmässä kehitettiin edelleen myös toiminnan tarinallista kaarta ja uusia laululeikkejä ryhmäläisten tavoitteet ja mieltymykset huomioiden. Puhemuskarikerroille suunniteltiin aiheet (teemat), joiden ympärille toiminta rakennettiin. Toiminnalle suunniteltiin entiseen tapaan excel-tiedostoon kaari, joka perustui lasten haastatteluissa ilmenneisiin kiinnostuksen kohteisiin ja heille ajankohtaisiin sekä aiempaan tutkimustietoon perustuviin yleisiin tavoitteisiin ja toimintoihin. Suunnitelmaa päivitettiin aina, kun lapset toivat mukaan omia toiveitaan tai ne ilmenivät muulla tavoin.

Logopedian opiskelijoiden kuvailua puhemuskaritoiminnasta Helsingin lähiryhmän logopedian opiskelijoiden kokemuksista saa hyvän käsityksen siitä, mitä ryhmässä ideoitiin ja tehtiin tavoitteisiin perustuen, lasten ja vanhempien iloa ja mieltymyksiä seuraten. Opiskelijat olivat Csumusa-projektin ehdoton voimavara!

”Pyrimme usein suunnittelemaan muskarikerrat siten, että niissä olisi jonkinlainen tarinallinen rakenne, jolloin kuvien käyttäminen olisi saattanut katkaista meneillään olevan toiminnan. Siksi päädyimme siihen, että kävimme kuvien avulla toiminnan läpi alkupiirissä ja muskarikerran loppupäässä. Joillakin kerroilla tarinallisuus oli pienemmässä roolissa, jolloin aktiivisempi kuvien käyttö olisi voinut olla hyödyllistä.”

”Eri äänteiden havaitsemisen ja tuoton sekä puheen havaitsemiseen taustahälyssä paranemiseen tähtääviä harjoitteita olivat Metromatkalla -laulu, Pikkuinen tonttu -laulu ja Peikkoäidin kehtolaulu. Metromatkalla -laulussa harjoittelimme eläinten nimeämistä (mm. lehmä, lammas, kissa, koira, karhu, pingviini, leijona, rapu, krokotiili ja dinosaurus) sekä /k/ ja /t/-äänteiden tuottoa ja havaitsemista.”

“Rytmin havaitsemisen ja tuottamisen tukemiseksi teimme harjoituksen, jossa oli mukana taideintegraatiota. Tarkoituksena oli ensin piirtää tonttu luistimet jalassa. Kun lapset olivat kukin piirtäneet tonttunsa, mallinsimme tontun luistelun piirtämisen. Kun viulusta tai pasuunasta soi kokonuoitteja, tonttu liukui ja silloin paperille piirrettiin viivoja. Neljäsosanuotteja kuullessamme tonttu otti vauhtia ja tätä kuvattiin paperilla pisteinä. Rytmin havaitsemisen harjoittamiseksi käytettyä tontun luisteluleikkiä sovellettiin myös äänenkorkeuksien havaitsemisen ja tuoton harjoittamiseksi. Lapsilla oli paperit, joihin he piirsivät tontun luistelua kuulemansa perusteella. Tonttu luisteli pianon, pasuunan tai nokkahuilun tahdissa. Lapset joko piirsivät alaspäin menevää viivaa kuullessaan sävelkorkeuden muuttuvan korkeasta matalaan tai ylöspäin menevää viivaa sävelkorkeuden muuttuessa matalasta korkeaan.”

“Yhden lapsen soittaessa pianoa, muut kuuntelevat tekivät kuulemansa ohjeen mukaan. Mikäli soitettu ääni oli matala, mentiin kyykkyy. Vastaavasti korkean äänen kuullessaan kurkoteltiin kohti kattoa.”

“Suuntakuulon harjoittamiseksi teimme harjoituksen, jossa kaksi ohjaajaa meni vastakkaisille puolille tilaa ja soittivat vuorotellen kanteletta. Lasten tehtävä oli osoittaa miltä suunnalta ääni kuului. He saivat ensin pitää silmät auki harjoittelun vuoksi, mutta tehtävää tehtiin lopuksi silmät kiinni. Myös kolmas ohjaaja liittyi kanteleella mukaan niin, että äänet kuuluivat yksi kerrallaan kolmesta eri suunnasta. Tehtävä oli suurelle osalle lapsista vaikea ja osa avasi silmänsä ja katsoi mistä ääni kuuluu.”

Syksyn 2020 Helsingin lähiryhmässä kehitettiin:

- Teemoittelua, toiminnan kaarta ja tavoitteellisuutta
- Lisää opiskelijoiden säveltämiä, sanoittamia tai sovittamia ja visualisoimia lauluja ja toiminnallisia laululeikkejä perustuen tavoitteisiin ja lasten ja vanhempien iloon ja mieltymyksiin
- Alkuhaastattelu etähaastatteluksi
- Tarinallisuutta
- Palautekyselyä
- Alettiin kehittämään seuraavan toimintavuoden ohjaajien koulutusta ennen tulevan toiminnan alkamista

JYVÄSKYLÄ

Etäryhmät syksy 2020 ja kevät 2021 3–6-vuotiaat lapset

Kevään 2020 ohjaajatiimi ja Cisumusan koordinaattori Saana.

Linkki toiminta-
kerran videoon:

Jyväskylän etäpuhemuskariin valittiin viisi lapsi-vanhempi-paria ja lapset olivat 3–6-vuotiaita. Osallistujat tulivat eri puolilta Suomea.

Ennen syksyn 2020 puhemuskaritoiminnan alkua soitetuissa puheluissa kävi ilmi kuulovammaisille lapsille toteutetun toiminnan puute pienemmillä paikkakunnilla, jotka sijaitsevat kauempana isommista kaupungeista. Pienillä paikkakunnilla asuvat perheet kaipasivat lapsilleen vertaistukea muista kuulovammaisista lapsista ja olivat iloisia, että he pääsevät mukaan etäpuhemuskariin vertaisten kanssa. Tähän tarpeeseen vastattiin järjestämällä myös kevään 2021 ryhmä etänä ja tämän ryhmän lapset olivat 3–5-vuotiaita.

Cisumusan etäpuhemuskaritoiminnan suunnittelun ja ohjaamisen toteuttivat musiikkiterapeutti ja -pedagogi Riitta Koski-Helfenstein ja puheterapeutti Nina Koskinen. Syksyn etäpuhemuskariin osallistui myös neljä logopedian opiskelijaa, Ilda Aakko ja Tiiti Eerikäinen, joita Koski-Helfenstein ja Koskinen ohjasivat. Musiikkipedagogiopiskelija Heidi Laulumaa ja Turun yliopiston logopedian ja musiikkiterapian opiskelija Leena Heikkola olivat toiminnassa mukana molemmilla Jyväskylän toimintakausilla.

Opiskelijoiden etäyhteydessä toteutetun toimintakerran tehtävät syksyllä 2020

Ylläpitäjän tehtävänä oli ottaa vastaan lapset ja vanhemmat etäpuhemuskariin ja varmistaa, että kaikki tarvittava on mukana ja että videotallennus on puhemuskarin alkaessa päällä. Ylläpitäjä vastasi teknisistä laitteista ja niihin liittyvistä kysymyksistä, infosi vetäjiä mahdollisista ongelmista ja hoiti mute/unmute -toiminnot (osallistujien äänten kuuluminen) sekä mahdolliset spotlight-toiminnot, eli millainen näkymä osallistujalle näkyy muista osallistujista sekä ohjaajista. Ylläpitäjä myös jakoi tarvittaessa kuva- tai videomateriaalia osallistujille.

Havainnoija kirjasi havaintojaan muskarin aikana (lasten osallisuus, motivaatio, tarkkaavaisuus, toiminnanohjaus, tunnelataus, kontakti ja kommunikaatio) sekä ohjauksen selkeyttä (ymmärtävätkö lapset ohjeet, tietävätkö he, koska tulee osallistua ja koska kuunnella) sekä kirjasi ylös tuntiin sisältyviä logopedisia ja musiikillisia tavoitteita.

Osallistuja osallistui kehollisesti ja suun liikkeillä puhemuskaritehtäviin ja aktivoi lapsia omien eleidensä kautta osallistumaan. Osallistujalla oli myös jokin oma ohjauksellinen tehtävä muskarin aikana, kuten jonkin soittimen esittely. Mahdolliset tehtävät sovittiin etukäteen.

Puhemuskarikerran jälkeen loppukeskustelussa purettiin yhdessä kokemuksia ja ajatuksia etämuskariin liittyen ja ideoitiin seuraavaa tuntia. Vetäjät tekivät musiikkitalenteet seuraavaa kertaa varten kotiin kuunneltavaksi/katsottavaksi, ja ylläpitäjä latsi tapaamistalenteen sille sovittuun paikkaan.

Puhemuskaritoiminnan alkaessa, etäyhteyden kanssa oli hieman haasteita. Monella osallistujalla yhteys pätki ja kuuluvuus oli ajoittain huono. Ajan myötä huomattiin, että kuuluvuuden kannalta kasvojen on oltava mahdollisimman lähellä ruutua ja säestys voi olla taustalla. Etäyhteyden ääniasetuksia kehitettiin musiikkitoimintaan paremmin soveltuviksi. Ohjaajien roolijako tehtiin sujuvaksi, jonka ansiosta 2021 kevään etäpuhemuskarit sujuivat paremmin.

Etäpuhemuskarin toiminnassa havaittiin, että Zoom-ohjelma on monipuolinen ohjelma, jonka kehittämisessä on otettu huomioon musiikinopetuksessa tärkeitä seikkoja. Ohjelman kautta oli mahdollista jakaa elävää videokuvaa ja ääntä. Lisäksi ohjelmalla voitiin jakaa ruudulta kuvia tai Youtube-videoita. Ääntä ja videota tietokoneelta jakaessa tuli valita jakoruudusta Share sound -kohta, jolloin ääni jaettiin Zoom-tapaamiseen osallistujille suoraan tietokoneen äänikortilta. Jos kaikilla osallistujilla oli kamerat päällä omissa laitteissaan, kaikkien kuvat saatiin nä-

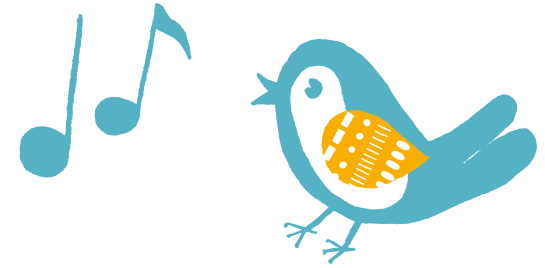
kyville samalla kertaa Zoom-ohjelman Gallery view -komennolla. Jos osallistuja halusi nähdä vain muskarin vetäjät, Speaker View -komento näytti vain sen henkilön kameran, joka sillä hetkellä puhui. Zoom-tapaamisen ylläpitäjä pystyi myös laittamaan tietyn osallistujan tai kaksi osallistujaa spotlightiin, jolloin tämä osallistuja tai nämä osallistujat näkyivät kaikille.

Kevään 2021 toteutetulle etäryhmälle pidettiin vanhempainilta ensimmäistä kertaa. Edellisellä kaudella havaittiin, että varsinkin etätoteutuksen kannalta se on tärkeä osa tutustumista ja toiminnan läpikäyntiä. Vanhemmat pääsivät esittäytymään toisilleen ja käymään läpi puhemuskaritoiminnan pääpiirteitä ja etätoimintaan liittyviä asioita sekä kuulemaan MULAPAPU-tutkimuksen käytänteistä.

Koska jokainen lapsi on yksilö ja heidän keskittymiskykynsä vaihtelee suuresti on syytä suunnitella puhemuskarin kesto ryhmäläisten tarpeen mukaiseksi. Aika voi vaihdella esimerkiksi puolen tunnin ja tunnin välillä. Vanhemmat ovat parhaita arvioimaan omien lastensa jaksamisen rajat. Lisäksi on hyvä ohjeistaa jo ennakkoon, mitä materiaaleja muskarissa tullaan käyttämään ja miten äänimaailma on hyvä ottaa kotona huomioon erityisesti muskarin aikana. Muskarissa käytettävät materiaalit voivat olla esimerkiksi kantele, kazoo-pilli, pitkähuilu, Koistisen leikkinuottipohjat, askarreltavat materiaalit kuten

vessapaperirullamarakassit, sanomalehtiklavet yms. Valmiit materiaalit voidaan toimittaa koteihin ennakkoon, jolloin lapset pääsevät tutustumaan niihin jo ennen muskarin alkua. Soitinpaketin sisältöä pohdittiin ja muokattiin Jyväskylän etätoteutuksen aikana, jota hyödynnettiin tulevien ryhmien kanssa.

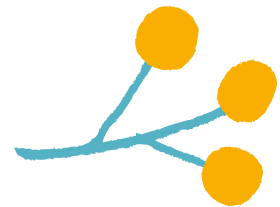

Syksyn 2020 etäpuhemuskarissa hyödynnettiin paljon “tavallisia” muskareista tuttuja laululeikkejä ja soittamia. Soittimia käytettiin monipuolisesti (mm. harmonikka, sello, viulu, piano) ja perheet saivat koteihinsa lainaksi entistä monipuolisemman soitinpaketin tablettitietokoneiden lisäksi.

Syksyn 2020 etäpuhemuskariryhmän ohjaajat kehitti Youtube-kanavan ennakoivan oppimisen ja kotona laulamisen tueksi. Palautekyselyn vastausten perusteella toiminta oli ollut osallistujien näkökulmasta onnistunutta etäyhteyden ongelmia lukuun ottamatta. Suurin osa olisi halunnut osallistua puhemuskariin uudestaan ja niin lapset kuin vanhemmatkin innostuivat laulamisesta ja soittamisesta. Puheen ja kuvan pätkiminen koettiin isoksi haasteeksi, jonka vuoksi osa olisi halunnut osallistua puhemuskariin mieluiten lähi-toiminnassa.

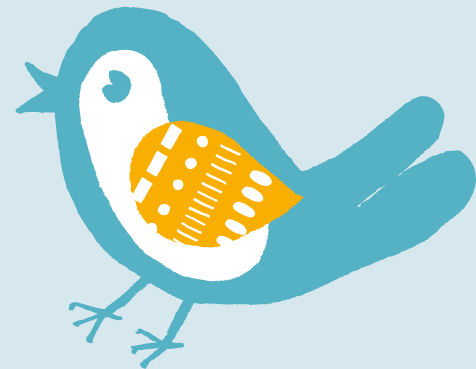
Jyväskylän puhemuskarin vetäjän lyhyt muistilista toimintakerran alkuun

- Viritä soittimet ja järjestä oheismateriaali
- Tarkista WiFi ja elektroniikka
- Avaa Zoom-yhteys linkistä (ylläpitäjä käynnistää tapaamisen)
- Tarkista ääni ja kuvanlaatu sekä valaistus
- Valitse original sound
- Kännykät äänettömälle
- Tallennus tietokoneelle
- Avaa kamera/mikki
- Puhemuskari voi alkaa!

Syksyn 2020 Jyväskylän etäryhmässä kehitettiin:

- Etäyhteyden ohjaajien rooleja ja etäpuhemuskaria
- Ohjaajien näkyvyyttä ja kuuluvuutta lapselle parannettiin menemällä lähemmäs kameraa
- Vanhempainilta
- Parannettiin edelleen etätoiminnan käytänteitä
- Suunniteltiin lapsille kotiin lähetettävä soitinpaketti, joka piti sisällään kanteleen, kapulat, rytmimunamarakassin, kazoo-pillin ja pitkähuilun

Vanhempien palautteita

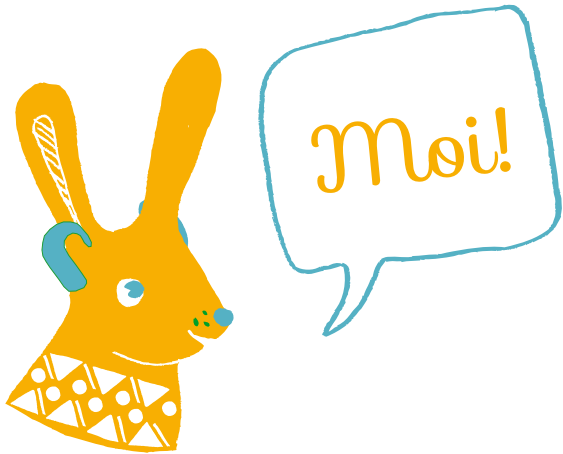
“Tyttö innostui laulamisesta, aikaisemmin ollut hankalaa eikä oikein ole tykännyt laulaa, toki nyt eskarissa laulaneet todella paljon myös ja selkeästi nyt hoksannut, että laulaminen on mukavaa.”

“Kiva musisoida yhdessä perheen parissa. Etämuskari on hieno asia, mutta jatkossa varmaan keskitymme lähiopetukseen sillä etänä omat haasteensa, puhetta ei kuulu ja yhteys pätkee jne. :) Kiitos kuitenkin mukaville ja osaaville opettajille!”

“Ihana kun tällaisia järjestetään, varsinkin nyt korona-aikana.”

“Toisinaan tuntui, että hypähdeltiin aika nopeasti tekemisestä toiseen ja esimerkiksi soittamisessa oltaisiin päästy vasta vauhtiin, kun toiminta jo vaihtui. Sen sijaan toimintojen väleissä meni välillä aika paljon aikaa. Etätyöskentely tietenkin myös tietyllä tavalla hidastaakin asiaan pääsemistä.”

“Ohjaajia ja aikuisia oli liikaa. Hyviä kokonaisuuksia jokainen puhemuskari.”

TAMPERE

Syksy 2021 – Tampereen etä- ja lähiryhmät (1–2-vuotiaat lapset)

Cisumusan Tampereen ryhmän ohjaajatiimi

Linkki toiminta-
kerran videoon:

Syksyllä 2021 CIsomusa-puhemuskarit siirtyivät Tampereelle, jossa toteutettiin sekä etä- että lähipuhemuskari. Ohjaajiksi saatiin puheterapeutti Ulla Sergejeff ja puheterapeutti ja musiikkipedagogi Mikaela Molander puheterapiapalveluita tuottavasta Outloud Oy:stä.

Syksyllä 2021 ennen toiminnan aloittamista järjestettiin kaksiosainen etäkoulutus, jonka pitivät Ritva Torppa, Juha-Matti Grönlund, LapCI ry:n Janet Grundström ja Saana Poutanen. Koulutuksen ensimmäisessä osiossa puhuttiin kuulovammaisen lapsen kielen ja kuulon kuntoutuksesta ja siitä, miten sitä voi parhaiten tukea puhemuskarin avulla. Toisessa osuudessa käytiin läpi koulutettavien esiin nostamia kysymyksiä ja perehdyttiin etäohjaamiseen ja ZOOM:n käyttöön. Koulutukset nauhoitettiin jälkepäin katsottavaksi. Koulutus koettiin hyväksi ja onnistuneeksi. Tampereen ryhmissä kehitettiin puhemuskarimallia edelleen eteenpäin ja ennen toiminnan alkua pidettiin vanhempainilta.

Etäpuhemuskareissa ohjaajat ohjasivat toimintaa erillisiltä tietokoneilta. Etäpuhemuskarissa mukana olivat myös Helsingin yliopiston logopedian opiskelijat Benjamin Rogers ja Noora Galab ja lähipuhemuskarissa Tampereen yliopiston logopedian opiskelijat Charlotta Elo ja Iida Lampinen. Edellisen vuoden kokemukset osoittivat, että uuden ryhmän ohjaajien kouluttaminen puhemuskarin toimintatapoihin on tärkeää.

Syksyn 2021 lähipuhemuskariryhmään osallistui seitsemän lasta huoltajineen. Lapset olivat ryhmän alkaessa iältään 1–6-vuotiaita. Ennen ryhmän alkamista tehtiin tietoinen päätös, että isoimman lapsen roolina oli toimia ikään kuin isosisaruksena ja esimerkkinä muille lapsille. Hän avusti ohjaajia esim. jakamalla päivän struktuurikuvia tai soittimia lapsille. Koronan vuoksi lähiryhmässä kokeiltiin muutaman kerran hybridiratkaisua. Kotoa käsin osallistuville lähetettiin Zoom-linkki, jolloin etänä olevat perheet näkyivät lähiryhmässä yhden tietokoneen ruudulla. Etäyhteydellä osallistuneet perheet kokivat, että tämäkin oli ollut erittäin toimiva tapa osallistua puhemuskariin.

Lähiryhmä kokoontui Tampereella Outloud Oy:n Terapiapajalla. Käytössä oli sensorisen integraation terapiaan tarkoitettu suuri sali, joka tarjosi hyvät mahdollisuudet myös toiminnalliseen tekemiseen. Toisaalta salin houkuttelevat tyynykasat ja puolapuut kiinnostivat lapsia niin, että joidenkin lasten oli pakko käydä niitä ohjatun toiminnan lomassa tutkimassa. Osalla lapsista oli myös suuria vaikeuksia pysäyttää itseään toiminnan äärelle, vaikka musiikkitoiminta selvästi kiinnostikin. On aivan luonnollista, että pienet lapset eivät jaksanut osallistua ohjattuun toimintaan kuin noin 15 minuuttia kerrallaan. Vanhemmille korostettiin lapsen vaeltamisen huoneessa olevan sallittua. He altistuvat musiikille silti passiivisesti.

Keskittymisen avuksi tehtiin pahvilaatikoista jokaiselle koristellut ”junanvaunut”, joiden sisään lapset menivät ryhmän alussa istumaan. Lisäksi he saivat syliinsä painopehmon tai tavallisen pehmoeläimen, joka tarjosi turvallisen jaetun huomion kohteen ja sen kautta mahdollisuuden vuorovaikutukseen ja osallistumiseen.

Syksyn 2021 puhemuskariryhmälle toimitettiin LapCI ry:n toimesta runsas valikoima soittimia perustuen Jyväskylän ryhmän kehittämään soitinpakettiin. Soittimia jaettiin sekä etä- että lähiryhmään osallistuville. Kokouksissa käytettiin lisäksi Terapiapaja Outloudin sekä ohjaajien omia soittimia ja äänilähteitä, käsinukkeja ja pehmoeläimiä sekä Tampereen Terapiapajan toimintaterapeuttien välineistöä. Puhemuskarijakson aikana käytettiin/kuunneltiin kotisoittimien lisäksi kehärumpuja, merirumpuja, sadekeppejä, ksylofoneja, kellopelejä, chimes- ym. kellosoitimia, kulkusia, kitaraa, liukupilliä, sorsapilliä, junapilliä, pyöräntorvea ja -kelloa.

Soittimia esiteltiin lähipuhemuskarilaisille yksi kerrallaan, tutustuen soittimen ääneen ja käyttöön huolellisesti, lapsen tarkkaavaisuutta ja kuulohavaitsemista tukien. Tutustumisen jälkeen lapset saivat viedä soittimet kotiin soitettavaksi. Tämä tapa jakaa soittimia kotiin ei toiminut käytännössä perheiden poissaolojen vuoksi, sillä poissaolevat perheet eivät tällöin saaneet vietyä soittimia kotiin, joka oli alkuperäinen suunnitelma.

Syksyn 2021 etäpuhemuskariin osallistuneet lapset olivat musiikki-intervention alkaessa 1–2-vuotiaita. Etäpuhemuskari järjestettiin Zoom-sovelluksella. LapCI ry oli tehnyt Jyväskylän toiminnan pohjalta ohjepaketin Zoom-sovelluksen käytöstä, joka toimitettiin perheille ennen puhemuskarin ensimmäistä tapaamista. Ohjeissa käytiin läpi tarkasti mitä asetuksia Zoom-sovelluksessa tulee käyttää, jotta ääni kuuluu mahdollisimman hyvin. Vanhempien kanssa sovittiin, että kutsu jokaista etäpuhemuskarikertaa varten lähetettiin noin 15-30 min. ennen puhemuskarin alkua. Näin linkki oli helpommin löydettävissä eikä hukkunut sähköposteihin. Yhteiseksi viestintäkanavaksi sovittiin WhatsAppiin perustettu ryhmä.

LapCI ry lähetti edellisellä kaudella kehitetyn soitinpaketin myös etäpuhemuskarilaisten käyttöön. Soitinpakettiin kuului 5-kielinen kantele, pieni marakassi, rytmikapulat ja kazoo-pilli. Tällä kaudella jokainen ohjaaja osallistui omalta tietokoneeltaan. Puhemuskariin osallistujat näkivät jokaisen ohjaajan omassa ruudussaan. Tampereen ohjaajat kokivat, että ohjaajien näkyminen omissa ruuduissaan selkeytti toimintaa, koska ohjaajien kasvot ja huulio näkyivät lähempänä ja selkeämmin. Etäyhteydessä vanhempia ohjeistettiin valitsemaan grid view -näkyvä, joka näytti kaikki osallistujat tietokoneen ruudulla. Jotkut vanhemmat kertoivat kuitenkin valinneensa speaker view -näkyvän, joka heidän kokemuksensa mukaan tuki juuri heidän lapsensa kiinnostuksen pysymistä ruudulla näkyvään toimintaan.

Logopedian opiskelijan pohdintaa

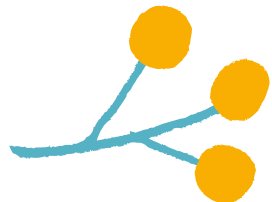
“Kaikilla lapsilla oli vanhempi mukana seuraamassa muskaria ja useammilla myös sisarus tai jopa useampi. Oli hienoa nähdä, kuinka perheet heittäytyivät toimintaan mukaan ja soittivat ohjeistettaessa lauluja yhdessä. Erilaisten soitinten, kuten ksylofonin, kitaran, kanteleen ja pillien hyödyntäminen muskarissa oli selvästi hyödyllistä, sillä lapset suhtautuivat näihin uusiin ja vieraisiin ääniin uteliaasti.”

Helsingin yliopisto toimitti myös syksyn 2021 puhemuskari ryhmille tablettitietokoneen musiikin ja lorujen kuuntelemista varten. Puhemuskarin ohjaajat äänittivät kokoontumisissa käytettävän materiaalin ja lähettivät äänitteet kuvan mukana Helsingin yliopiston yhteyshenkilölle (Tommi Makkoselle tai Jaakko Kauramäelle), joka liitti ne tablettitietokoneeseen ladattuun sovellukseen. Tarkoitus oli, että puhemuskariin tullessaan laulut olisivat osallistujille jo jonkin verran tuttuja ja näin voitaisiin tukea lasten motivaatiota ja tarkkaavuuden suuntautumista.

Käytännössä äänitteiden teko, lähettäminen ja liittäminen sovellukseen ei ihan aina toteutunut etukäteen aikataulusyistä. Laulujen ja leikkien kuunteleminen tabletilta oli useiden perheiden mielestä todella palkitsevaa ja motivoivaa. Jotkut vanhemmat kertoivat, että lapset kuuntelivat lauluja yhä uudestaan ja uudestaan. Pari perhettä ei kuitenkaan käyttänyt tablettitietokoneita lainkaan.

Kuten kaikissa puhemuskariryhmissä, ennen puhemuskarijaksojen alkua ohjaajat ja opiskelijat kokoontuivat suunnittelemaan aihepiirejä ja niihin liittyviä laulu- ja loruvalikoimia toiminnan rungoksi. Toiminnan teemat painotettiin eläimiin, vaatteisiin, kulkuneuvoihin ja veteen liittyviin lauluihin ja loruihin. Ohjelmistoon valittiin sekä yleisesti tunnettuja, suosittuja lauluja ja loruja että uudempaa materiaalia.

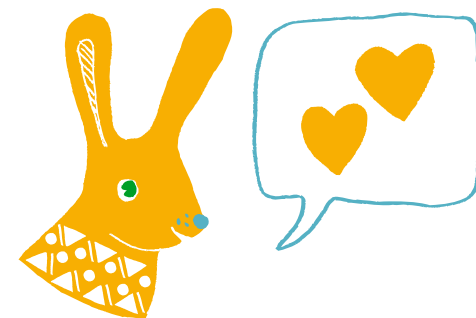
Tarkemmat tapaamiskohtaiset suunnitelmat tehtiin yhdessä Tampereen/Helsingin yliopiston opiskelijoiden kanssa heti edellisen puhemuskarihetken jälkeen, jolloin havainnot ja mahdolliset parannusehdotukset olivat tuoreena mielessä. Suunnittelualustana käytettiin LapCI ry:n kehittämiä suunnittelu- ja kirjausdokumentteja. Joka

kerralla yhden ohjaajan tehtävä oli havainnoida ryhmän toimintaa. Lähi-ryhmässä lasten toiminnan havainnointi oli luonnollista, kun kaikki lasten toiminta oli näkyvää ja kuuluvaa, ja tapahtui tässä ja nyt. Lasten laulun

tapailu, taputtaminen ja toimintaan yhtyminen oli helppoa huomata. Etäryhmässä lasten toiminnan havaitseminen jäi suppeammaksi. Oli mahdollista nähdä mitä lapset tekivät, mutta ei kuulla ääntelivätkö lapset ja miten ääntelivät, kun mikrofonit olivat kiinni. Ohjajille silti näkyi ja välittyi perheiden ilo ja riemu.

Kuten Jyväskylänkin etäryhmissä (ja osittain kaikissa puhemuskareissa), suunnittelutilanteessa sovittiin aina erikseen työnjaosta: kuka toimii etätapaamisen ylläpitäjänä, vaihdetaanko välillä muskarin vetäjää, kenellä on vetovastuu mistäkin laulusta, kuka valmistaa/näyttää tarvittavat kuvat, miten äänen ja kuvan koordinointi suoritetaan, kuka näyttää tukeviittomat, kuka havainnoi lapsia ja kuka muistuttaa esim. äänityksen käynnistämisestä. Lasten ikä huomioiden pidettiin tavoitteena noin puolen tunnin ohjattua kokoontumista, jonka jälkeen perheillä olisi vielä mahdollisuus keskusteluun, palautteen antamiseen tai toiveiden esittämiseen.

Yksittäisen puhemuskarihetken suunnittelussa ja toteuttamisessa Tampereen ohjaajat pitivät tärkeänä

- Perheiden ja lasten houkuttelua leikilliseen vuorovaikutukseen
- Lasten keskinäisen vuorovaikutuksen tukemista
- Lapsen tarkkaavuuden ja osallistumisen tukemista
- Toiminnan visuaalisuutta ja monipuolisuutta
- Toiminnan tarinallisuutta ja houkuttelevuutta
- Monipuolisten kuuloaistimusten tarjoamista
- Runsasta toistoa
- Käytettävän materiaalin soveltuvuutta juuri tämän ikäisten lasten auditiivisen hahmotuksen, ääntelyn, puhumisen sekä laulamisen tukemiseen
- Iloista ja rohkaisevaa ilmapiiriä

Lapsen yksilöllisiä tarpeita huomioitiin toiminnassa antamalla yksittäisissä tilanteissa, mahdollisuuksien mukaan, lapselle riittävästi aikaa ja toistuvia kuulokokemuksia esim. havaita äänenkorkeuden muutoksia tai rohkaistua äänteleämään. Tämä toteutui esim. tilanteissa, joissa lasta houkuteltiin nimellä kutsuen vastavuoroiseen ääntelyyn, joissa lapsen liikkeeseen liittyi ääni tai joissa lapselle uutta äänilähdettä kuljetettiin hitaasti lapsen ympäri.

Jokaisella puhemuskarikerralla pyrittiin noudattamaan toiminnan rakennetta, johon kuului puhemuskarin avaus, syli- sormi- tai kontaktileikki, laulu tai laululeikki, soittimeen tutustuminen tai sen käytön harjoittelu, tanssi tai muu liikunta, äänen tunnistustehtävä ja puhemuskarin lopetus. Toimintatavat limittyivät usein siten, että lauluun liittyi soittamista tai tanssia. Toimintojen järjestys vaihteli jonkin verran kokonaisuuden toimivuuteen perustuen, esim. periaatteena pidimme, että istumista ei tulisi kovin pitkiä aikoja kerrallaan vaan välissä tulisi aktiivisempaa toimintaa.

Erittäin palkitsevana näyttäytyi kanteleen soittaminen sekä lähi- että etäryhmässä. Ohjeeksi annettiin, että lapsi ja vanhempi asettuisivat sylikkäin. Alussa vanhemman tehtävä oli vasemmalla kädellään valita lauluun kuuluvat otteet ja lapsen tehtävä oli vanhempansa tukemana rämpytellä kielistä ääniä. Vanhemman soittamista tuettiin näyttämällä

mallia (ohjaajan soitti näkyvästi) vaihtelemalla selkeitä sointukuvia (mansikka, mustikka) sekä hihkaisemalla äänimerkin ("hop!"), kun oli aika vaihtaa sointua. Oli hienoa seurata, kuinka rauhallisen keskittyneinä lapset vanhempineen syventyivät yhteissoittoon ja silminnähden nauttivat toiminnasta. Vähitellen vanhimmat lapset alkoivat jo jäljitellä sointuotteitakin.

Vanhempien palautteita

"Mielestäni CIsomusa oli laadukkaasti ja monipuolisesti tehty kokonaisuus, se tuntuu hioutuneen hyvin toimivaksi konseptiksi. Parasta oli se, että se antoi kimmokkeen vanhemmille aktivoitua musiikin ja laulun suhteen, joka sitten johti lapsen oppimiseen ja matkimiseen."

"Lapsemme laulaa kotona enemmän kuin ennen. Lapsi on kiinnostunut oman äänensä käytöstä enemmän ja kuuntelee keskittyneemmin kuin ennen."

Syksyn 2021 Tampereen lähi- ja etäryhmissä kehitettiin:

- Vertaistuen huomioimista
- Pienille osallistujille sopivia toimintamalleja (pahviveturit, kanteleen soittaminen sylikkään, riittävästi kertausta ja sopivan hidas tempo)
- Etätoiminnan pääohjaajat olivat eri tietokoneilla, jolloin kummankin kasvot, ilmeet ja huulio olivat lapselle paremmin näkyvissä
- Kokeiltiin hybridipuhemuskaria (osa osallistujista lähiryhmässä, osa liittyi mukaan etäyhteydessä)
- Kehitettiin kirjausexcel, johon kirjattiin tavoitteet ja niihin tähtäävä toiminta ja laitettiin rasti aina, kun tavoitteeseen tähtäävää toimintaa oli toteutettu

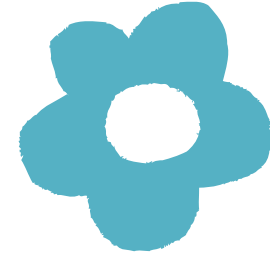

Tämän kirjausexcelin ja muita puhemuskaritoimintaa tukevia tiedostoja löydät LapCI ry:n nettisivuilta, jonne pääset painamalla linkistä:

Kevät 2022 (1–5-vuotiaat lapset)

Cisumusan perheitä viettämässä Vertaisperheviikonloppua keväällä 2022.

Linkki toimintakerran videoon:

Terapiapaja Outloud Oy oli mukana järjestämässä Clsumusa -hankkeen puhemuskareita myös keväällä 2022. Syksyn tiukat koronarajoitukset vaikuttivat lähiryhmän toimintaan. Lähiryhmässä vanhempien ja ohjaajien oli pakollista käyttää maskeja, mikä heikensi ilmeiden osuutta vuorovaikutuksessa. Samoin sairauspoissaoloja oli paljon, sillä pienesäkään nuhassa ryhmään ei voinut osallistua. Etäryhmässä näiltä ongelmilta vältyttiin ja vanhemmilta saatiin varsin hyvää palautetta etäpuhemuskarin onnistumisesta. Näiden syiden vuoksi päätettiin järjestää Clsumusa -hankkeen viimeinen puhemuskari etäyhteydellä Zoom-sovellusta käyttäen. Ohjaajina toimivat tälläkin kertaa Ulla Sergejeff yhdessä Mikaela Molanderin kanssa, ja heidän apunaan toimi Tampereen yliopiston logopedian opiskelija Iida Heino.

Clsumusan puhemuskariin osallistui keväällä seitsemän perhettä. Ryhmään osallistuneet lapset olivat 1–5-vuotiaita. Kaksi heistä oli jo aiemmin osallistunut syksyn ryhmään ja he halusivat jatkaa keväänkin ryhmässä. Monessa perheessä puhemuskaritapaamisiin osallistuivat myös perheen muut lapset.

Ryhmä kokoontui 10 kertaa. Zoom-linkki puhemuskaria varten lähetettiin noin tuntia ennen puhemuskarin alkua. Tämä osoittautui varsin toimivaksi: osallistujat eivät esim. ehtineet hukata linkkiä ennen puhemus-

karin alkamista. Toisaalta tunti antoi vanhemmille riittävästi aikaa kokeilla linkkiä. Jos pääsi Zoomin odotushuoneeseen, niin tiesi, että omalla tietokoneella kaikki toimi odotetusti.

Kuten muissakin puhemuskariyhmissä koronapandemian aikana, ennen Csumusan puhemuskarijakson alkamista perheille tehtiin alkuhaastattelu Navisec Health -yhteyden avulla. Haastattelut toteutti logopedian opiskelija Iida Heino. Alkuhaastattelujen jälkeen valittiin puhemuskarijakson teemat. Perheet kertoivat, että lasten mielenkiinnon kohteita olivat erityisesti eläimet ja kulkuneuvot. Nämä otettiin huomioon lauluja ja leikkejä valittaessa. Perheet esittivät myös toivekappaleita, joista esim. Pyörät ne pyörivät ympäri -laulu oli useiden toivekappale. Perheet saivat tälläkin kertaa kotiinsa soitinpaketit.

Ryhmäkerta pyrittiin pitämään pitkälle samankaltaisena kerrasta toiseen, jotta toistoa tuli riittävästi. Uusia kappaleita liitettiin ohjelmaan enintään yksi tai kaksi kerrallaan. Uusiin lauluihin tutustuttiin heti aloituslaulujen jälkeen. Samoin uusien soitinten esittely ja esim. kanteleen soittaminen ajoitettiin ryhmäkerran alkupuolelle. Tärkeää ryhmäkerran rakenteelle oli myös se, että lapset pääsivät liikkumaan. Paikallaan olemisen hetket pyrittiin pitämään lyhyinä.

Jokaiselle tapaamiskerralle pyrittiin valitsemaan

- Vuorovaikutus - ja sylityisleikkejä, esim. Kärpänen, Eppelin-peppelin, Laiva-laulu
- Lapsia ja perheitä aktivoivia tuokioita, jolloin perheet avasivat mikrofonin ja osallistuivat yksilöllisesti
- Mysteriääni, jossa ensin kuunneltiin ääntä kuvaruudun ulkopuolelta ja vasta sen jälkeen äänilähde tuotiin näkyviin
- Liikuntaleikki, esim. "Piiri, pieni, pyörii", "Ihahaa, ihahaa, hepo hirnnahtaa", "Keinun/ hyppään tanssaan"

Lasten osallistuminen oli hyvin aktiivista. He seurasivat kameran ääressä toimintaa tarkkaavaisesti ja osallistuivat kaikkeen toimintaan. Vanhempien osallistumisen merkitys korostui etäryhmässä, vanhemmat keksivät omille lapsilleen sopivia leikki-ideoita. Esim. laiva-leikkiä leikittiin joko sylissä istuen tai jossakin perheessä kaksi vanhempaa keinuttivat "myrskyssä" lasta käsistä ja jaloista pitäen, lapsen nauttiessa tavattomasti.

Etäyhteydellä toimittaessa saattaa olla vaarana tapaamisen muuttuminen esitykseksi. Laulujen siirtymissä ei voi jäädä juttelemaan ja odottelemaan, vaan toiminnan täytyy jatkua sujuvasti eteenpäin. Vuorovaikutteiset tuokiot olivat kuitenkin kokonaisuuden kan-

nalta tärkeitä, jotta kaikki lapset pääsivät ääneen myös yksitellen. Ohjaajat kokivat, että etäryhmässä he onnistuivat luomaan aitoja ja vastavuoroisia vuorovaikutustilanteita lasten, perheiden ja ohjaajien välillä ja etäpuhemuskari oli onnistunut kokonaisuus.

LapCI ry keräsi palautteen osallistujilta. Saadun palautteen perusteella voisi puhemuskaritoimintaa kehittää edelleen niin, että vertaistuki mahdollistuisi enemmän. Ryhmässä tarjottiin mahdollisuutta jäädä keskustelemaan tai kysymään jotain ohjaajilta varsinaisen puhemuskarin jälkeen, mutta tämä ei oikein toiminut. Arki-ilta muskarin ajankohtana on toki haastava, sillä monissa perheissä se on kiireisin aika arjen rutiinien keskellä. Olisi mielenkiintoista kokeilla mahdollisuutta tarjota vanhemmille vaikka oma pienryhmä puhemuskarin jälkeen, jossa ohjaajat eivät olisi paikalla. Jospa näin keskustelua tulisi enemmän.

[Linkki ryhmän toiseen etäpuhemuskari videoon:](#)

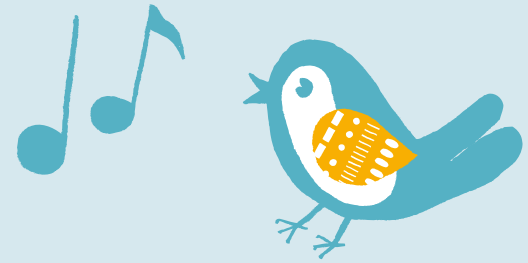
Vanhempien palautteita

“Mahtavaa toimintaa, joka todella auttaa kielen oppimisessa. Meidän 1-vuotias imppalapsi oppi musisoimaan, nautti suuresti toiminnasta ja mikä parasta, alkoi puhumaan ensimmäisiä selkeitä sanoja, jota etämuskariin osallistuminen selkeästi nopeutti.”

“Aivan mahtavaa, että oli mahdollista osallistua etänä muskariin, jossa on erityisesti huomioitu sisäkorvaistutetta käyttävät lapset. Lapsemme on ollut todella innoissaan muskarista ja jaksanut hyvin keskittyä siihen. Osallistuisimme jatkossakin mielellämme vastaavaan toimintaan.”

Kevään 2022 Tampereen etäryhmissä kehitettiin

- Vertaistuen huomioimista
- Vuorovaikutusta
- Etätoiminnan toteutusta

Perhe musisoi vertais-
viikonlopussa Tampereen
Varalassa.

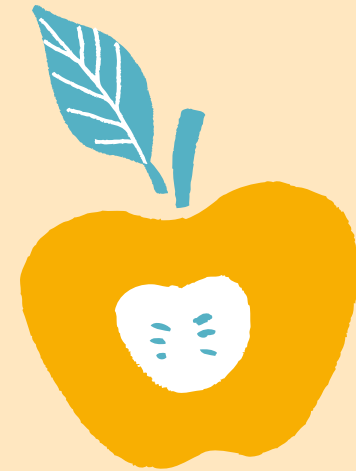
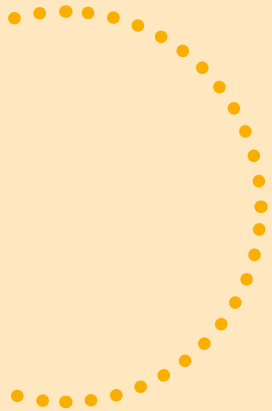
Lopuksi logopedian opiskelijoiden terveiset lukijalle:

“Harjoittelujakso oli itselleni antoisampi, kuin olisin osannut kuvitella. En ole kovin musikaalinen ihminen, mutta jakson aikana rohkeuteni musikaaliseen toimintaan lisääntyi ehdottomasti. Ennen puhemuskarin alkamista haastattelin muutamia vanhempia osana MULAPAPU-tutkimusta, ja useat heistä toivat esiin huolensa siitä, etteivät he koe olevansa musikaalisia ihmisiä, saati musiikillisesti lahjakkaita. Omien tuntemusteni pohjalta minun oli helppo rauhoittaa heitä todeten, että lapsen kannalta ei ole relevanttia, miten lauletaan, kunhan lauletaan. Lopulta itselleni ainakin näytti siltä, että vanhemmat olivat hienosti mukana. Toisaalta koen, että tarpeen tulleen pystyimme rohkaisemaan vanhempia.”

“Csumusa-ryhmät ovat erityisen hienoja siitä syystä, että niiden sisältö luodaan lapsilähtöisesti heidän tarpeitaan ja mielenkiinnon kohteitaan ajatellen. Varsinkin lähiryhmien sisältö oli laadittu aikaisemman tutkimustiedon perusteella kuulovammaisten lasten tarpeita ja Mulapapu-tutkimusta varten järkevästi. Toivottavasti Csumusa-ryhmät jatkuvat tulevaisuudessakin, ja tarjoavat mahdollisimman monille kuulovammaisille lapsille uusia kokemuksia ja tukea puhekielen taitojen oppimiseksi musiikin riemun kautta.”

“Toivon myös, että olen osaltani innostanut osallistujia ja heidän perheitään musisoimaan ja laulamaan yhdessä. Toiveenani on myös, että löydän tapoja ottaa musiikki osaksi kuntoutustyötä, missä tahansa yksikössä tulevaisuudessa työskentelenkin. Otan tästä harjoittelusta ensisijaisesti mukaani tietoa ja innostusta siitä, että musiikki harjoittaa monia puheen, kielen ja kommunikaation osa-alueita. Sen käyttöä ei tarvitse rajata mihinkään tiettyyn asiakasryhmään. Loppupeleissä tämänkin intervention osallistujat eivät olleet ensisijaisesti kuulovammaisia, vaan omia itsejään, valloittavia lapsia, joiden kanssa oli ilo ja kunnia musisoida. Kiitos siitä heille.”

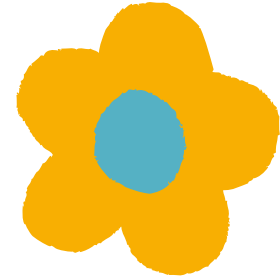

PUHEMUSKARITOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS CISUMUSA-HANKKEEN AIKANA

1. Koordinaattorin näkökulmasta

Clsumusan puhemuskaritoiminnan toteutus alkoi siitä, että hankkeelle saatiin rahoitus. Sen pohjalta suunniteltiin, millaisessa muodossa sitä on mahdollista toteuttaa. Clsumusa- hankkeen päärahoittajana toimi STEA (Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus).

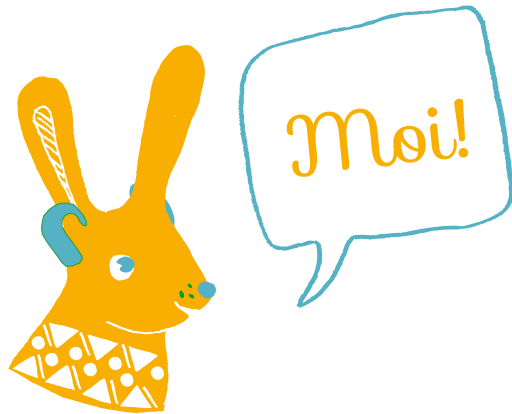
Kun toiminnan rakenne ja sopimukset oli laadittu yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa, avattiin osallistujahaku. Tässä vaiheessa myös päätettiin, että kuinka monta ryhmää järjestetään ja pidetäänkö toiminta lähitoteutuksena vai etänä. Markkinointi ja viestintä suunniteltiin tarkasti, jotta tavoitetaan mahdollisimman laajasti kohderyhmää. LapCI ry toteutti osallistujien etsinnän omien viestintäkanaviensa kautta, kuten sosiaalisen median (Facebook, Instagram), uutiskirjeiden, tiedotteiden sekä ylläpitämämme sähköpostilistan kautta. Tärkeitä yhteistyökumppaneita hakuprosessissa olivat myös kuulokeskukset, kuntoutusohjaajat sekä puheterapeutit. Heidän kautta saatiin tieto nopeasti kulkemaan kohdistetusti kuulovammaisten lasten perheille.

Toiminnan aloittamiseksi tarvitsimme mukaan ohjaajia eri kaupungeista. Ohjaajiksi valikoitui puhemuskaritoimintaan jo entuudestaan tutustuneet ohjaajat. Kaikkien ryhmien ohjaajista ainakin yksi oli toiminut puhemuskareiden parissa MUKULA-projektin aikana. Toimintaan mukaan hakeneista perheistä valittiin ryhmään enintään kuusi tai vähintään

kolme lasta. Yhdessä toteutuneessa ryhmässä oli seitsemän lasta, sillä yksi heistä oli muita lapsia vanhempi ns. "tukilapsi". Projektikoordinaattori soitti valinnan jälkeen kaikille hakijoille, että valittiinko heidät ryhmään vai ei.

Osallistujien varmistumisen jälkeen ohjaajille järjestettiin koulutus. Tämä toteutettiin yhteistyössä LapCI ry:n työntekijöiden ja korkeakoulujen lehtoreiden kanssa. Jokaisen ryhmän toiminnassa oli mukana myös opiskelijoita, jotka olivat mukana koulutuksessa. Koulutuksen jälkeen opiskelijat toteuttivat alkuhaastattelut perheille.

Alkuhaastatteluista saatiin tarvittava tieto kuulovammaisen lapsen kuulon tasosta ja muista mahdollisista rajoitteista. Nämä tiedot huomioon ottaen räätälöitiin toiminta juu-

ri tälle ryhmälle sopivaksi ja tavoitteet edistämään juuri näiden lasten kuulon kuntoutusta. LapCI ry:n tehtävä oli tukea näitä tavoitteita esimerkiksi soitinhankinnoilla. Hyvissä ajoin ennen puhemuskaritoiminnan alkua pidetään vanhempain ilta, jossa tutustuttiin ja käytiin läpi puhemuskaritoimintaa. Kun toiminta pidettiin etänä, niin vanhemmille lähetettiin soitinpaketti kotiin.

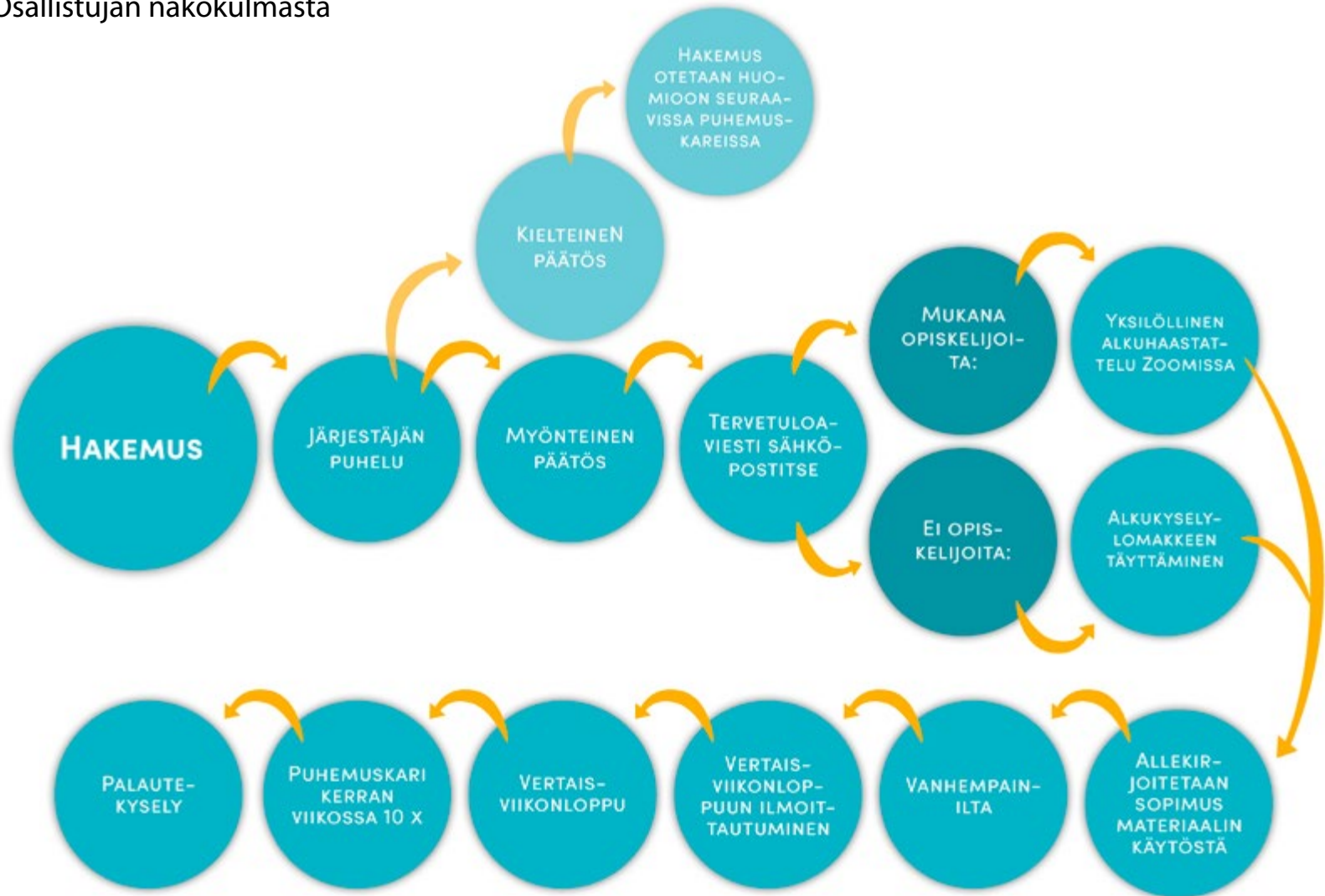
Lähitoteutuksessa, he saavat ensimmäisen toimintakerran alussa soittimet, jotka sai viedä kotiin.

Ohjaajat sopivat osallistujien kanssa sopivasta viestintäkeinosta esimerkiksi sairaustauksissa tai aikataulumuutoksissa. Yleensä ryhmissä oli käytössä WhatsApp. Ohjaajat vetivät 10 tuokiota peräkkäisinä viikkoina aina samaan aikaan. Tämän jälkeen soittimet kerättiin takaisin.

Yhdessä vanhempien kanssa suunniteltiin Vertaisviikonlopun ajankohta ja paikka, jotta mahdollisimman moni pääsi osallistumaan. Viikonloppu suunniteltiin vanhempien toiveiden mukaisesti ja se sisälsi myös yhden puhemuskariuokion. Kaikesta toiminnasta kerättiin palaute Pokka-kyselytyökalun avulla. Palautteen perusteella arvioitiin toiminnan onnistumista ja tavoitteiden toteutumista ja pohdittiin kehitysideoita tuleville toimintakausille.

2. Osallistujan näkökulmasta

Osallistujan prosessi alkoi hakemuksen täyttämisestä. Projektikoordinaattori soitti ja ilmoitti hakijoille, ovatko he päässeet mukaan ryhmään. Hyväksymisen jälkeen vanhemmat osallistuivat haastatteluun ja vanhempain iltaan, jonka jälkeen itse toiminta alkoi.

Vanhemmat olivat sekä lähi- että etätoiminnassa suuressa roolissa mukana osallistumassa. Vanhemmat myös allekirjoittivat suostumuksen toiminnan materiaalien käyttöön hankkeessa, jota käytettiin markkinoinnissa, koulutuksessa ja nyt viimeisimpänä tämän oppaan kirjoittamisessa, toiminnan esittelyn helpottamiseksi.

Vertaisviikonlopun ajankohta oli toimintokertojen lomassa tai vasta viimeisen toimintakerran jälkeen. Riippuen vanhempien aikatauluista ja toiveista. Toiminnan jälkeen vanhemmat täyttivät palautekyselyn.

KEHITTÄMISIDEOITA PUHEMUSKAREIHIN TULEVAISUUDESSA

Cisumusa-kehittämishanke päättyi elokuussa 2022. Toiminnalle on haettu jatkuvaa rahoitusta, joka voisi alkaa keväällä 2023. Toivomme, että loistava toimintamme saisi jatkoa, josta on ollut paljon hyötyä kuulovammaisten lasten kuulon kuntoutuksessa. Olemme saaneet viedä musiikkia ja iloa moniin perheisiin ympäri Suomen. Haluaisimme olla edelleen tukemassa perheiden vuorovaikutusta ja vertaistukea. Olemme myös koonneet muutamia kokeilu- ja kehittämiskohteita toiminnassa, joita voisimme tulevaisuudessa toteuttaa:

- Hybridipuhemuskareiden kehittäminen, jossa osa perheistä osallistuisivat etänä ja osa olisi paikan päällä.
- Haluaisimme kehittää etänä tapahtuvaa vertaistukitoimintaa paremmaksi ja kokeilla järjestää vertaistukiviikonloppu perheille jo ennen puhemuskari-toiminnan alkua.
- Haluaisimme kehittää puhemuskareissa käytettyä tablettisovellusta, niin että se voisi olla kaikissa puhemuskareissa ja kuulomuskareissa tukena ennakoivassa oppimisessa ja lisäämässä lasten kotona laulamista.
- Toimintaan lisättäisiin tarinallisuutta ja uusia visuaalisia ja toiminnallisia materiaaleja kaikkien kuulovammaisten lasten perheiden käyttöön.

LOPUKSI

Tämä opas on kirjoitettu tavoitteena lisätä musiikin käyttöä kuulonkuntoutuksessa, erityisesti puheterapiassa. Haluamme lisätä kaikkien musiikkia työssään käyttävien tietoisuutta kuulovammaisten lasten haasteista ja vahvuuksista ja siitä, miten erityisyys huomioidaan heidän musiikkitoiminnassaan. Toivomme, että opas lisää puheterapeuttien ja kuuloalan ammattilaisten yhteistyötä musiikkipedagogien, erityisesti musiikkileikkikoulujen ohjaajien kesken. Haluamme luoda keinoja rakentaa ja toteuttaa tätä yhteistyötä. Toivomme, että tämä opas vastaa tavoitteisiimme ja on mahdollisimman helppolukuinen, jotta jokaisen on mahdollista siirtää lukemansa käytäntöön.

Oppaan on toimittanut LapCI ry:n Cisumusan projektikoordinaattori Katariina Varjonen toiminnanjohtaja Janet Grundströmin ja Ritva Torpan ohjauksessa. Kirjoitustyö on tehty yhteistyössä alan huippuasiantuntija Ritva Torppa (puheterapeutti, Turun yliopiston logopedian dosentti, Helsingin yliopiston logopedian yliopistonlehtori) kanssa. Torppa on kirjoittanut osin oppaan painetun osan ja tuonut näkemyksensä ja asiantuntijuutensa esiin myös läpi sähköisen oppaan.

Olemme koonneet tietoa hankkeessa mukana olleiden opiskelijoiden sekä puhemuskaarien ohjaajien raporteista ja lopputöistä. He ovat olleet Cisumusan kantava voima. Hankkeen taustalla on toiminut ohjausryhmä, joka on tukenut osaamisellaan hankkeen edistymistä, kiitos heille kaikesta, jota he ovat hankkeen eteen tehneet! Ohjausryhmässä olivat mukana Ritva Torppa (Helsingin yliopisto), Aatu Mällinen (etätoiminnan asiantuntija), Markku Kaikkonen (musiikkikoulu Resonaari), Helena Ahti (Lindforsin säätiö), sekä Laura Huhtinen-Hilden (Metropolia).

Erityiset kiitokset hankkeeseen osallistuneille perheille, jotka tekivät toiminnasta ilontäyteistä ja joiden palautteiden ansiosta olemme voineet kehittää toimintaa eteenpäin. Musiikki kuuluu kaikille – se tuo iloa ja auttaa kehittämään kuuloa ja kieltä!

LapCI ry
Sisäkorvaistutelasten valtakunnallinen yhdistys
Valkea Talo (A-siipi, 3krs.)
Ilkantie 4, 00400 Helsinki
puh. 040 091 4583 (toiminnanjohtaja)
www.lapci.fi

©Copyright LapCI ry

Toimitus
LapCI ry
Katariina Varjonen
CIsumusan projektikoordinaattori

Kirjoittajat
Ritva Torppa & Katariina Varjonen
Tanja Rasmussen

Taitto
Pauliina Sjöholm

Grafikka
Minttu Wikberg

Helsinki 2022

LÄHTEET

Ahti, H. & Holm, U. (2011). Kuulovikaisen lapsen kuntoutus. Helsinki: Lindforsin säätiö.

Cole, E. B. & Flexer, C. (2015). Children with Hearing Loss: Developing Listening and Talking, Birth to Six. Dan Diego, CA: Plural Publishing

Eerikäinen, T. (2023). Kuulovammaisten lasten semanttisen sanasujuvuuden kehitys musiikki-intervention aikana ja kotona laulamisen merkitys. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto.

Estabrooks, W., MacIver-Lux, K. & Rhoades, E. A. (toim.) (2016). Auditory-Verbal Therapy: For Young Children with Hearing Loss and Their Families, and the Practitioners Who Guide Them. San Diego, CA: Plural Publishing. Lisätietoa A-V terapiasta löytyy täältä: <https://www.avuk.org/>

Hartikainen, S., Huhtinen-Hildén, L., Unkari-Virtanen, L. & Vuolteenaho, S. (2017). Virtuaalimuskarin taigaa: Varhaisiän musiikkikasvatus verkkoympäristössä. Metropolia ammattikorkeakoulu, musiikki.

Huhtinen-Hilden, L. (2017). Elävänä hetkessä. Suunnitelmallisuus ja pedagoginen improvisointi. Teoksessa A. Lindeberg-Piironen & I. Ruokonen (toim.) Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Helsinki: Classicus, 389-411.

Huhtinen-Hildén, L. & Pitt, J. (2018). Taking a learner-centred approach in music education: Pedagogical Pathways. Abingdon: Routledge.

Huhtinen-Hildén, L. & Torppa, R. (2021). Musiikkikasvatuksen mahdollisuudet kuulovammaisen lapsen puheen oppimisen tukena. *Pikkutrilli*, 2. ISSN 1799-6635.

Huovinen, A. (2023). Kuulovammaisten lasten epäsanatoiston ja fonologisen muistin yhteys kotona laulamiseen. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto.

Katainen, S. (2023). Kotona laulamisen ja ohjatun musiikki-intervention yhteys kuulovammaisten lasten sanaston kehitykseen. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto.

Oxenham, A. J. (2018). How We Hear: The Perception and Neural Coding of Sound. *Annual Review of Psychology*, 69(1), 27–50. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-122216-011635>

Percy-Smith, L., Tønning, T. L., Jøsvassen, J. L., Mikkelsen, J. H., Nissen, L., Dieleman, E. & Cayé-Thomasen, P. (2017). Auditory verbal habilitation is associated with improved outcome for children with cochlear implant. *Cochlear Implants International*, 19(1), 38-45. 37.

Pilli, R. (2023). Kotona laulamisen ja musiikki-intervention merkitys kuulovammaisen lapsen sanapainojen tuotolle sekä sanapainojen ja sen akustisten vihjeiden havaitsemiselle Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto.

Rantsi, A. (2023) Kuulovammaisten lasten epäsanatoiston ja sanaston käytön kehitys musiikki-interventiossa –monitapaustutkimus. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto.

Siltanen, I. (2023). Kuulovammaisten ja normaalikuuloisten lasten sanasujuvuustaidot sekä niiden yhteys lapsen kotona laulamiseen. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto.

Torppa, R. (2020). Musiikki kuulovammaisten lasten kuntoutumisen tukena. Satakieliseminaari 2020. <https://researchportal.helsinki.fi/fi/persons/ritva-torppa/publications/>

Torppa, Ritva & Lonka, Eila (2014). Laulun ja soiton siivin puheen ja musiikin maailmaan. Tiedettä, kokemuksia ja hyväksi havaittuja musiikkitoimintoja kuulovammaisille lapsille. Impi ja Ilmari Lindforsin kuulo- ja kommunikaatiovammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö. Helsinki.

Torppa, R., Faulkner, A., Laasonen, M., Lipsanen, J. & Sammler, D (2020). Links of prosodic stress perception and musical activities to language skills of children with cochlear implants and normal hearing. *Ear and Hearing*, 41, 2, 395–410.

Torppa, R. & Huotilainen, M. (2019). Why and how music can be used to rehabilitate and develop speech and language skills in hearing-impaired children. *Hearing Research*, 380, 108–122.

Torppa, R., Virtala, P., Kostilainen, K. & Partanen, E. (2020). Musiikki ja lapsen kielenkehitys. Teoksessa: E., Niemitalo-Haapola, S., Haapala & S., Ukkola (toim.) *Lapsen kielenkehitys. Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys* (s. 247–270). Jyväskylä: Ps-Kustannus.

Lo, C. Y., Looi, V., Thompson, W. F. & McMahon, C. M. (2020). Music Training for Children With Sensorineural Hearing Loss Improves Speech-in-Noise Perception. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 63(6), 1990–2015. https://doi.org/10.1044/2020_JSLHR-19-00391

Looi, V., Torppa, R., Prvan, T. & Vickers, D. (2019). The role of music in families of children with hearing loss and normal hearing in Australia, Finland and the UK. *Frontiers in Neuroscience*, 13.

Luoma, A. (2023). Musiikki-intervention kuulovammaisen lapsen sanasujuvuuteen ja nopeaan sarjalliseen nimeämiseen. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto.